SÖZ

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Bu sayıda

Savaş ÖZMEN Yasemin DOĞAN
Tektaş AĞAOĞLU Vakıf ÇAĞIN
Mahir SAYIN Necdet DEMİR
Mahmut BALPETEK Kemal İNAL
Muhittin KARKIN Özlem ONARAN
Merdan YANARDAĞ Yıldırım KOÇ
Siyami ERDEM Zeki KILIÇASLAN

ANAYOL kuruldu, sermaye bayram ediyor

Akıntıya karşı

▼ Devir değişti... Artık müdahaleler, uyarılar eskisi gibi olmuyor. 12 Mart ve 12 Eylül geride kaldı... 'Zinde kuvvetler'in baskısıyla kurulan ANAYOL hükümetini medya kendisi kurdurduğunu sanıyor. Aslında 'cunta gibi' olan Mesut Yılmaz hükümetini 'barış hükümeti', 'umut hükümeti' gibi manşetlerle karşılayan medya, emekçilerin, ezilenlerin seslerine kulaklarını tıkıyor. Oysa öğrenciler, kamu emekçileri ayakta. Yarın işçiler de yollara düşecek. Ve gerçek muhalefet artık meclis dışındadır. Sosyalistler, devrimciler, demokratlar, yine akıntıya karşı kürek çekmek zorunda...

Herkes akıl veriyor ama...

Öğrenciler yine 'bildiklerini okuyor'!

■ HABERİ 4 ve 5. SAYFALARDA

İl ve ilçe yönetimleri oluştu

ÖDP, tartışarak yürümesini öğreniyor

■ HABERİ 6. ve 7. SAYFALARDA

Aznar'ın gülümsemesi dondu

İspanya'da sağın eğreti zaferi

■ YAZISI 10. SAYFADA

21 Mart'a az kaldı

Newroz'da bale yapılacak!

■ YAZISI 24. SAYFADA

● TARİH :9 MART 1996 ● SAYI: 56 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

ANAYOL, DYP'nin tefecilerini ve kara parayı ne yapacak?

Elimizde gizli bilgi yok.
Ama medya var.

Bakan göz görür ve gören göz anlar. Birbiriyle irtibatsız irili ufaklı enformasyon kazanını karıştıran her insan, öyle uzun incelemelere bile gerek duymadan, diyelim ki bir haftalık bir tarama sonucunda Türkiye'nin birçok acı gerçeğini görebilir.

Geçtiğimiz hafta, hükümet kuruluşunun traji-komik görüşmeleri arasında, manşetlere geçse de iz bırakmadan geçip giden bir cinayete tanık olduk. Hürriyet'in manşeti şöyleydi:

"Tefeci dünyasında üçüncü infaz!"

Veli Sözdinler onbir kurşunla öldürülmüştü.

Kim bu Veli Sözdinler? İlginç birisi... Bundan iki yıl önce, batan Türkinvest'te işte bu Veli Sözdinler'in "karaparası" tam 42 milyar lira olarak saptanmıştı ve ünlü tefeci, kızının üstüne geçirdiği bu paranın Almanya'daki hısımlarının tasarrufları olduğunu söyleyerek, hem "karaparayı" hem de kendisini aklayıvermişti.

Daha da ilginci şu: Veli Sözdinler Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'in yakın arkadaşı... Cinayeti duyar duymaz Oto Sözdinler'e koşan Hacı Ali Demirel suskun.

Bu bir.

İkinci tefeci cinayetini anımsayalım. Geçtiğimiz yılın son günlerinde Tunca Tekstil'in sahibi ünlü tefeci Nesim Malik esrarengiz bir cinayete kurban gitmişti. O da tıpkı Veli Sözdinler gibi, öldürülmeden bir süre önce ayağından vurulmuş, sonra da öldürülmüştü.

Maktül Nesim Malik kim?

Veli Sözdinler Hacı Ali Demirel'in yakın arkadaşı ise, bu Nesim Malik de Demirel'in 12 Eylül dönemi kara gün dostu Cavit Çağlar'ın yakını. Ve özelleştirilen Sümerbank yağmacılarından. Sümerbank'ın "gizli" ortağı.

Üçüncü maktüle gelince... Bu da İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetim Kurulu üyesi Yener Kaya.

Otomobilinin içinde yakılarak öldürüldü.

Yener Kaya DYP milletvekili adayı idi.

Her üç cinayette de katillerin ayak izleri meçhule, fakat maktüllerin ayak izleri Doğru Yol Partisi'ne yöneliyor.

Nedir bu iş?

Rastlantı mı?

Değil...

Karapara, yani eroin ticaretinden, silah kaçakçılığından ve casusluktan elde edilen para Türk ekonomisinin organik bir parçası.

Karaparayı elinde tutanlar Türkiye Cumhuriyeti devletine egemen olan Türk oligarşisinin başlıca bileşenlerinden biri...

Bu gerçek, gören gözler için her allahın günü medyanın sütun ve ekranlarında sıradan haberlerin içinde bar bar bağırıyor. İşte örnek:

6 Mart 1996 tarihli Hürriyet iç sayfalarında "vergi kaçakçılığı"na ait bir yazının içinde, geçerken şunları yazıyor:

"Elinde yasadışı alanlardan kazandığı, hatırı sayılır miktarda para olan bir kesimin bulunduğu herkesin malumü. Bu para, bir şekilde aklanarak devlete borç olarak veriliyor ve karşılığında yüksek oranda faiz alınıyor. Bu kesimin devlete verdiği borcun yüzde 30'lar düzeyinde olduğunu ileri sürenler de var..."

Devam edelim:

"Şu anda Hazine'nin borcu 1.4 katrilyona, faiz oranı da kapitalize edilmiş olarak yüzde 180'ler düzeyine ulaşmış durumda."

İşte bu 1.4 katrilyon liranın yüzde 30'unu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti yeraltı dünyasından alıyor ve 1.4 katrilyonun yüzde 30'una yüzde 180 faiz ödüyor.

Devlet mafyaya borçlanmıştır.

Devlet içte mafyaya, dışta da Dünya Bankası'na, IMF'ye, büyük kapitalist devletlere mali bakımdan bağımlı hale gelmiştir.

Aynı zamanda devlet aldığı borçlara karşılık verdiği yüksek faizlerle yeraltı dünyasını palazlandırıyor.

Sonra?... Sonra da bu borçları ödeyebilmek için KİT'leri satışa çıkarıyor. Ve, Cavit Çağlar'ın yakını Nedim Malik'in özelleştirilen Sümerbank'ın gizli ortağı olması gibi, yeraltı sermayesi yerüstüne doğru -ama yine de gizlenerek- çıkmaya başlıyor.

Hal böyle olunca, maktül tefeci Veli Sözdinler'in, Nesim Malik'in ve Yener Kaya'nın DYP adresinde mukim olmalarında şaşılacak herhangi bir yan kalıyor mu?

Bu olgu bir rastlantı olmasa da, onun DYP boyutuyla ortaya çıkışı elbette rastlantıdır. Güzel güneşimizin altında, ne yazık ki göremediğimiz daha nice adresler vardır.

Devletin mafyaya gırtlağına kadar borçlanması, alacaklıyı devlet haline getirmez mi?

Görelim...

Karaparanın başlıca kaynaklarından birisi beyaz zehir ticaretidir. Bu ticareti kim yapıyor?

Devlet güvenlik organları ve onların medyadaki sözcüleri, beyaz zehir ticaretini PKK'nin yaptığını iddia ediyorlar. Önce bu iddianın son örneğini verelim ve sonra da eroin ticaretini kimlerin yaptığı meselesine gelelim...

Önce olayı hatırlatalım: "1 Mart tarihli gazeteler", diye yazıyor Umur Talu Milliyet'te, "Yüksekova Komando Birliği'nden bir astsubayın kuryeliğini yaptığı 15.5 kilo eroinle İzmir'de yakalandığını haber veriyordu. Dünkü gazetelerde ise, Siirt'te Özel Harekat Şube Müdürlüğü'nde görevli bir polisin Güneydoğu'dan getirdikleri 4 kilo eroinle Sakarya'da yakalandığını yazıyordu."

Talu bunların "münferit olay" mı, yoksa artık "münferid olaylar" mı olduğunu sorarak, güvenlik güçleri arasında bu işin yaygınlığını inceden inceye hicvederek sergilemiş.

Demek ki eroin ticaretinde bu gibi durumlar da var.

Gelgelelim, "minik kuş"uyla ünlü Emin Çölaşan aynı haberi biraz değişik veriyor: "Güneydoğu'da görevli bir uzman çavuş ve bir polis, büyük olasılıkla PKK'ya ait olan 4 kilo eroini Batı'ya taşırken Sakarya Emniyet Müdürlüğü tarafından yakalanmış. İkisi de Siirt Özel Harekat timlerinden..."

Çölaşan tüm eroin ticaretinden PKK'nin sorumlu olduğuna bütün kalbiyle inanmış. Pekala... Şimdi yine aynı günlerde yayınlanan gazetelerden rastgele birkaç haber daha verelim:

3 Mart Hürriyet: "Türk eroinle yakalandı. İstanbul'dan getirdiği 5 kilo eroini Almanya'ya sokmak isteyen 45 yaşındaki sigorta uzmanı Türk Köln/Bonn havaalanında gümrük polisleri tarafından yakalandı."

Çölaşan "bu da büyük olasılıkla PKK'ya ait" diyecek, demesine de, biz yine devam ediyoruz:

5 Mart Hürriyet: "Ünlü işadamının oğlu eroinci çıktı. Narkotik dedektiflerinin başlattıkları seri operasyonlar sonucu 4 uyuşturucu satıcısı kıskıvrak yakalandı. Elebaşı Kemal Katırcı aranıyor. Aranan Katırcı'nın, 70'li yılların ünlü işadamı Ahmet Katırcı'nın oğlu olduğu belirlendi."

Neymiş? Çölaşan'ın "büyük olasılıklar" teorisinde bu işadamı ile oğlunun yeri ne?

Gerçek gün gibi meydanda.

PKK ile eroin ticareti arasında bağ kurma çabaları, bu örgüt beyaz zehir işine gerçekten bulaşmış olsun ya da olmasın, devlet aygıtlarının, başta ABD olmak üzere, Batı'ya karşı kendini savunma amacı taşıyor. Hemen her gün basına yansıtılan "eroin kaçakçılığına karşı operasyon" haberleri de, eroin kaçakçılığını PKK'nin yaptığı iddiaları da, devlete egemen çevrelerin kendilerini aklama, Türk ekonomisinde muazzam bir yere sahip eroin ticaretini perdeleme ve Batı'nın baskısından kurtulma gayretlerinin ürünü.

Nereden biliyoruz? Devletlülerimize iftira mı ediyoruz?

Bu yazının başında, Türkiye Cumhuriyeti'nin iç borçlarının 1.4 katrilyon olduğunu ve bu miktar içinde mafyanın alacağının yüzde 30 düzeyine ulaştığını, hem de Çölaşan'ın yazdığı gazeteden aktarmıştık.

Eğer eroinden elde edilen karapara PKK'nin elinde ise, devlet PKK'den borç alıyor demektir.

O halde bu maskaraca iddiayı bir yana bırakalım.

Ama devletin karaparaya ve karapara sahiplerine muhtaç olduğunu önemle vurgulayalım.

Ve şu haberi okuyalım:

"Türkiye karapara cenneti." 3 Mart tarihli Hürriyet'in haber başlığı. Aynı haber ilk sayfadan ise "Türkiye kara listede" başlığı ile anons edilmiş.

Haber özetle şöyle: ABD Dışişleri Bakanlığı her yıl olduğu gibi bu yıl da bir rapor hazırlıyor. Raporun adı "Uluslararası Narkotik Kontrol Stratejisi." Amerikalılar, geçen yıl Türkiye'nin "eroin ticaretini biz değil, PKK yapıyor" şeklindeki savunmasını, "PKK'nın uyuşturucu ticareti yaptığı söyleniyor" diyerek geçiştirirken, bu defa bu örgütü suçluyor.

Suçluyor, ama, bu suçlama, Türkiye'nin umduğu sonucu vermiyor. Rapor, "Türkiye'nin karapara aklama konusunda en üst derecede acilen önlem alması gereken ülkeler arasında olduğunu" açıklıyor. Daha da önemlisi, rapora göre, "Asya-Avrupa eroin trafiğini Türkler denetliyor." Amerikan Dışişleri "İstanbul'un uyuşturucuda yeni bir işleme ve kullanım merkezi" olduğunu iddia ediyor. Raporda "Türkiye'den geçen uyuşturucu yüklü kamyon sayısının her yıl binlerce olduğu" vurgulanıyor.

SÖZ'den

55. sayımız toplatıldı, memleket bölünmekten kurtuldu!

DYP-ANAP koalisyonunun hükümet protokolünde bırakınız 'Kürt sorunu'nudan söz etmeyi 'Güneydoğu sorunu' kavramının bile yer almasının gerilimlere yol açtığı haberleriyle birlikte konuya ilişkin olarak 'hassasiyetler' de iyice arttı! 'Kürt' ve 'barış' sözcüklerinin yan yana görüldüğü anda artık 'suç' 'aranması' ve 'bulunması' daha da yoğunlaşacağa benziyor. Nitekim bu eğilimden dergimiz hemen nasibini aldı ve geçen sayımız toplatıldı. Gerekçe Necmiye Alpay'ın 'Barış eşittir Kürt özgürlüğü' başlıklı yazısı.

DGM Başsavcılığı'nın başvurusu üzerine İstanbul 5 No'lu DGM Nöbetçi Hakimi A. Münir Bilgen tarafından verilen kararda şöyle dendi:

"İstanbul'da yayınlanan SÖZ isimli derginin 2 Mart 1996 tarih ve 55. sayısının 21. sayfasında yer alan 'Barış eşittir Kürt özgürlüğü' başlıklı yazı bir bütün olarak okunup değerlendirildiğinde içeriği itibariyle TC devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü aleyhine basın yoluyla propaganda niteliğinde olduğu anlaşıldığından, bahsi geçen derginin belirtilen sayısının Anayasa'nın 28, CMUK'un 86. maddeleri gereğince toplatılmasına .... karar verildi."

Böylece dergimiz bir kez daha toplatılırken, memleket bir kez daha uçurumun kenarından döndü ve bölünmekten kurtarıldı! Bu necip ve asil millet kurtarıcılara olan borçlarını bakalım nasıl ödeyecek...?!

Alenen teşekkür!

Berlin'de SÖZ yararına düzenlenen tiyatro için, başta Yiğit Tuncay ve Berlin'deki SÖZ okurları olmak üzere, emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimizi iletirken, sonuçta maddi bir getirisi olmasa da, bu tür dayanışma eylemlerinin bize, kotaran ve paylaşan herkese, vermiş olduğu manevi haz ve coşkunun yerini hiçbir şeyin alamayacağını belirtmek istiyoruz.

Sağolun arkadaşlar, varolun...

Yeni sayfa

Bu sayımızdan itibaren yeni bir sayfa başlatıyoruz. 23. sayfada gördüğünüz gibi mizah temelinde medyanın eleştirisinin yer alacağı bu sayfayı Erdal Belenlioğlu hazırlıyor. Başka arkadaşların da katkılarıyla oluşacak bu sayfayla birlikte SÖZ'ün ciddi bir eksiğinin de giderilmiş olacağını düşünüyoruz.

Dikkat! Dikkat!

Daha önce duyurduğumuz gibi, şu ana kadar bizimle ilişki kurmayan, aboneliklerini yenilemeyen okurlarımızın dergilerini bu sayıdan itibaren kesiyoruz. Aboneliklerini yenilemek isteyen veya yeni abone olmak isteyen okurlarımız dergimizden Muzaffer TUTKAN ile ilişki kurabilirler. Bu arada dergimize abone tutarlarını göndermek isteyen bazı okurlarımız posta havalesi yolunu da kullanabiliyorlar. Bu yolla gönderilen havalelerin elimize geçmesi uzun zaman alıyor. Muzaffer TUTKAN adına banka havalesi yoluyla gönderilmesi durumunda para bir kaç gün içinde elimize geçmektedir. Dolayısıyla havale gönderecek olan okurlarımız için bir kez daha aşağıdaki adresi veriyoruz. Başka hiçbir şeye gerek olmaksızın, aşağıdaki isim ve adrese banka havalesiyle para gönderebilrsiniz:

Muzaffer TUTKAN
Türkiye İş Bankası Galatasaray Şubesi
Sıraselviler Cad. Billurcu Sok.
No: 3/8 Taksim/İSTANBUL

Havale gönderildikten sonra dergimize telefon veya faksla bilgi verilmesini rica ederiz.

Uyuşturucunun miktarı ne? Rapora göre "ayda 4 ila 6 ton arasında eroin ve morfin ülkemizden geçiyor."

"Maalesef, memleketimizin coğrafyası buna neden oluyor" denebilir mi? Hayır, Amerikalılar başka şeyler söylüyorlar.

"Eskiden Güneydoğu'da üslenen eroin laboratuarları, giderek artan biçimde İstanbul'un güneyine, Marmara bölgesine yayılıyor." "1995'te Türkiye'ye yasadışı biçimde sokulan 'astetik anhidrid' miktarında büyük yükselme var." Bu da baz morfinin Türkiye'de yoğun bir biçimde üretildiğini kanıtlıyor.

Çölaşanlar ve uyuşturucu ticaretinin "milli" içyüzünü gizlemekle görevli olan zevat, hep bir ağızdan bizi Amerikan raporlarına inanmakla suçlayacaklardır elbette. Ve beyaz zehiri Türklerin pazarlamadığına, bu işi Kürtlerin yaptığına yemin billah edeceklerdir.

Narkotik mafyanın antiamerikanizmine papuç bırakacak değiliz.

Eroin ticareti "milli" dava öylesine bir ticaret halini almıştır. Yalnız satanı zenginleştirmiyor, Türk milli iktisadının en stratejik girdilerinden birisini oluşturuyor. Döviz getiriyor. Ve Türkiye döviz rezervleri bakımından altın yıllarını yaşıyor.

Bu "milli" dava öylesine "milli"dir ki, bakınız neler oluyor: devleti yönetenler Amerikalılara ve Batılı devletlere BM sözleşmesi uyarınca hesap verirken, "biz değil, PKK yapıyor" demek zorundadırlar; milyarlarca dolarlık uyuşturucu piyasasından birkaç yüz bin dolarlık kaçakçılık olaylarını ortaya çıkartmak, "İşte yakalıyoruz" demek kaderleridir; Çölaşan gibilerin "büyük olasılıkla PKK'nın eroinleri" türünden savunmaları nedensiz değildir.

Çünkü ABD'nin, başka ülkelerin içişlerine karışırken ortaya attığı "insan hakları" ve "terörizm" gibi bahanelerin yanında "uyuşturucuyla mücadele" gerekçesi de vardır. Batılı tekeller kıtipiyoz geri kalmış ülke tekellerinin uyuşturucudan elde ettikleri gelirle dünya ticaretinin avlularında volta atmalarına izin vermek istemez elbette.

Ne yapar?

Kalkar Panama'ya gider ve Panama Devlet Başkanı'nı uyuşturucu ticareti yapma suçundan tutuklayıp, Amerika'ya götürür. Emperyalizmin şakası yoktur ve bunu bizimkiler çok iyi bilirler.

Bizim de bilmemiz gerekir.

Toplumsal muhalefet hareketi, artı değer ya da maksimum karlarla egemen olan bir sermaye ile yüz yüze değildir yalnızca. Aynı zamanda birbirini topuğundan, şakağından vuran kanlı ve kirli bir sermaye ile de boğuşuyoruz. Bu sermaye maceraperesttir. "Sömürücü" ve sözde "temiz", muhterem sermaye ile eroinci, kanlı ve kirli sermaye iç içe geçmiş, bunların zirvesi devlet aygıtıyla, siyasi partilerle, eğitim kurumlarıyla, cami ve tarikatlarla bütünleşmiştir.

Yener Kaya

Nesim Malki

Türkiye Cumhuriyeti 20 Aralık 1988 yılında "Uyuşturucu Trafiğine Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"ni imzaladı. Bir taahhüt altına girdi. İsteyerek mi? Gönül hoşluğu ile mi, "gavur"un zoruyla mı?

Aradan geçen yıllar, sorumuzu kendiliğinden yanıtlıyor. Türkiye imzaladığı bu sözleşmeyi tam yedi yıldır TBMM'de oylayarak yürürlüğe sokmamış bulunuyor. Tam yedi yıldır.

"Çünkü", diyor 4 Mart tarihli Milliyet'te Yasemin Çongar; "(Türkiye) sözleşmenin gerektirdiği 'kara para aklamayı önleyen' yasakları bir türlü kabul etmedi."

Edemez elbette. 1.4 katrilyon tutarındaki iç borcun yüzde 30'unu eroin kaçakçılarının karaparalarından temin eden bir iktidar, karaparayı yasaklayabilir mi? Bir ülkede devlete egemen oligarşinin başlıca bileşenlerinden biri mafya ise, şu son birkaç ayda öldürülen üç tefeci DYP'de mukim ise, bütün bu işleri bilen polis şefleri "muhtıra" ile kurulan hükümette Adalet Bakanlığı'nda ve Devlet Bakanlığı'nda yer alıyorsa, o ülkede karaparanın aklanmasına yasak getirilebilir mi? İstanbul Mali Polis Müdürü'nün açıkladığı gibi, eğer bir ülkede "yıllık karapara miktarı, yıllık devlet bütçesine eşit" ise, o ülkede karaparaya karşı operasyon mümkün olabilir mi?

Olmaz elbette. Olmayınca da,

Bu bir sistemdir. İçinden temizini, namuslusunu ayırdetmek mümkünsüzdür. Nasıl ki pilavı yeniden pirinç haline getirip ayıklamak mümkün değilse, Türk kapitalizmini de arındırıp, temizlemek umutsuz bir davadır.

Türkiye'de "temiz eller" kavgası, toplumu bugün değilse yarın sosyalizme doğru götürür.

İşte size bir alternatif programatik öneri:

Mafya'dan alınan yaklaşık beş yüz trilyon liraya el konsun ve bir o kadar tutan savaş giderleri barışla ortadan kaldırılsın, çalışanlari mahveden krizden çıkış yolu açılır.

Ama bunu sosyalist yönelimli bir iktidar dışında ya da böyle bir iktidara elverişli bir güçler dengesi oluşmadan kim yapabilir?

Mafyacılık ve militarizm asalak Türk kapitalizminin yapısal özellikleridir.

Yazı burada biterken aklımıza muzipçe bir soru takılıyor:

Şu üç tefecinin ölümü sakın devletin iç borçlarını "kanlı" yoldan tasfiye etmesinin jakobenlere has bir yöntemi olmasın?

Eğer öyleyse "ihtilalci" oligarşimize şapka çıkartırız...

Hükümet cunta gibi çalışacak

Yeni hükümet kuruldu.

Ağırbaşlı devlet adamımız Ecevit'in "çekimser" oyuyla güvenoyu alacağa benziyor.

Güvenoyundan sonra ise hükümet Meclis'te azınlıktadır.

Koalisyona üçüncü bir parti olarak CHP ve DSP katılmamıştır.

Katrilyonlarca liralık iç borç ve milyarlarca dolarlık dış borç ile kıvranan ekonomisiyle, bütün komşularıyla cephe cepheye gelen dış politik çizgisiyle, Kürt sorunundaki açmazıyla ve attığı her adımda islami tırmanışa güç katan mukadderatıyla bu iki parti azınlıkta kalan bir hükümet olmaya nasıl cesaret etmişlerdir?

Yalnız bu sorunun yanıtı bile, koalisyonun yeni dünya düzenine uygun bir "muhtıra" ile kurulduğunu ve asıl desteğini seçmenden değil, fakat devletin askeri ve polis aygıtından aldığını kanıtlamaya yeter.

Mevcut bu durumdan, halkın dışında herkes enforme edilmiştir. Herkes, çerçevesi çizilen somut iç ve dış durum karşısında hizaya getirilmiştir.

Daha düne kadar Çiller'e küfreden Hürriyet-Milliyet grubu da, Yılmaz'a küfreden Sabah grubu da dönmüştür. Yapaylığı her halinden sırıtan bir sözde "iyimserlik" pompalamakla meşguller. Çiller ve Yılmaz en bayağı çadır tiyatrolarının artistleri gibi "dostluk" rolünde tel tel dökülmekte.

Her şey birbirine karışmaktadır.

Hükümetin ordu müdahalesiyle kurulduğu iddialarına Demirel şaşkınlık uyandıran bir yanıt vermiştir: "Başkomutan benim, eğer bir şey bilen varsa bana gelsin" demiş ve sonra da eklemiştir:

"Silahlı kuvvetler kendileri çıkıp kendilerini savunamaz, ben onun için söylüyorum bunları" der demez, tuhaflık başlamıştır. "Kendilerini savunamazlar" denilen askerler birden ortaya çıkıp, "sen öyle san" der gibi basına demeç üstüne demeç vermişlerdir. Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir, "Anayol baskısı yapılmadığını" çok "inandırıcı" bir gerekçeyle ilan etmiştir.

RP'li emekli Tuğgeneral Hasan Sağlam, "ordu için şaibe var" derken, hiç beklenmedik bir şekilde Refah'ın dili çözülmüş, ve RP Genel Başkan Yardımcısı Recai Kutan, "şerefli ordumuzun kumandanlarına bühtan ve iftirada bulunmaktadırlar" diye gürlemiştir.

Kutan'ın "aydın" diye nitelenen "çıkar grubu" dediği insanlar ne demişlerdir? "Ordu RP hükümetine izin vermemeli" diye çağrı mı yapmışlardır? Hayır. Bunlar, RP hükümetinin son anda kurulamayışını ordu müdahalesine bağlamışlar ve bu durumu eleştirerek, dolaylı da olsa RP'yi savunmuşlardır. Böyle olduğu halde RP'nin "orduya bühtan ve iftira etmeyin" diye hey heylenmesi neyin göstergesidir?

RP de hizaya gelmiştir.

DSP bugünkü hükümeti devletin yüksek çıkarları sözkonusu olan her durumda destekleyeceğini açıkladığına ve CHP imkan bulsa üçüncü ortak olmaya can attığına göre, "muhtıra" şimdilik de olsa, parlamentoda "milli mutabakatı" sağlamıştır.

Çiller yerinden edilmiştir.

Refah'ın önü kesilmiştir.

Şimdi bu hükümet en az on ay boyunca Yılmaz'ın başkanlığında tıpkı bir cunta gibi çalışacaktır.

5 Mart tarihli yazısında Taha Akyol şöyle diyor:

"DYP'liler ve ANAP'lılar, yaptıkları işin sıradan bir koalisyon değil, 'acı ilaç'la Türkiye'yi düzlüğe çıkarmak... gibi tarihi bir misyon olduğunun bilinciyle hareket etmelidirler."

"Acı ilaç" ile "tarihi misyon"un bir araya gelmesinden çok yakından bildiğimiz cunta program ve pratiğinin çıktığını duymayan kaldı mı?

Akyol devam ediyor: "Ya Fransa'da De Gaulle'ün yaptığını Türkiye'de başaracaklar. Veya mevcut 'istikrarsızlığı' çok tehlikeli bir 'kargaşa'ya dönüştürecekler..."

DYP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Gölhan da aynı kanıda:

"Bu iki parti ya başarıya ulaşacaklar ya da beraberce eriyip gideceklerdir. Başka yolu yoktur..."

Sazı tekrar Akyol'un eline verelim, bakalım ne diyor:

"Yürütme ve yasama gücü siyasi rakibinin icazetine bağlı olacak bir ikili koalisyon intihar olur..." Taha Akyol, üçüncü bir ortak olmayışını işte böyle dramatik bir şekilde yorumluyor.

Yılmaz bunu bilmiyor mu?

Biliyor. Şunu da biliyor: On aylık Başbakanlığı döneminde vurup-kırma da içinde her türlü icraatına Ecevit destek verecektir.

On ay sonra?...

Onu da Yalçın Pekşen'den öğrenelim.

"Deneyimli bir hukukçu ve politikacı olan Cindoruk'un söylediklerine inanmak gerekirse, hükümet konusunda asıl sorun on ay sonra başlayacak." Ve Cindoruk'tan aktarıyor: "Şimdi bakın ne olacak: On ay sonra Mesut Yılmaz istifa ettiği zaman Cumhurbaşkanı'na düşen, hükümeti kurma görevini Necmettin Erbakan'a vermektir." Ve Mesut Yılmaz'ın görevden ayrılmayacağına ve daha başka şeylere dair spekülasyonlar uzayıp gidiyor.

Ama şu bir gerçektir. Çiller başbakanlıktan düşürülmüştür. Geleceğinden emin değildir. Yüz yüze geldiği entrikalara karşı koyacak gücü yoktur. Şimdi parti içindeki konumunu koruma telaşına kapılmıştır.

O halde?

Bu hükümetin ömrü on aydır. En fazla on aydır. Sonrası ise karanlıktır.

Egemen güçler, krizden ne totaliter yöntemlerle, ne de demokratikleşerek çıkamıyorlar. Siyaseti yüzer gezer durumda bırakıyorlar.

O halde bu memleketi kim yönetiyor? Onu da Umur Talu'dan okuyalım:

"ANAYOL'u kurduran asıl 'kurum' çok mu yeni sanki? Son kertede 'belirleyici' olan hangi ilişkiler, hangi etkiler, hangi çevreler ise bu 'kurum', o kurum... Hangi ekonomik program uygulanacaksa o kurum. Hangi ilişki biçimleri 'piramit'in zirvesindeyse, o kurum... Türkiye'de iş dünyası, dış dünyanın ve ekonomik aklın

gereği olarak, örneğin Güneydoğu konusunda ne kadar 'demokratikleşirse' demokratikleşsin, 'oligarşik' bir iktidar blokunu sürdürüp, besledikçe oligarşilerin özü itibariyle demokratik olamayacağını görecektir. Kendisi de demokratik olamayacak."

Muhtıra ile hükümet kurulmuş ve Meclis'te hiç değilse kısa bir dönem için "milli mutabakat" sağlanmıştır.

Gerçek muhalefet meclis dışındadır, toplumsal muhalefet hareketidir.

Şimdi gözler ÖDP'ye çevrilmiştir.

Herkes onlara akıl veriyor ama...

Öğrenciler yine 'bildiklerini okuyor' !

Setenay DOĞAY

İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde bir amfinin işgali ve Meclis'te yapılan gösteri ile birlikte geçen haftanın, üzerinde en çok konuşulan, tartışılan olayı öğrenci eylemleri idi. '68 kuşağından '78 kuşağına, 'karanlık senaryolar'dan, 'teröristler'e, gizli veya açık örgütlere kadar konuşulmayan şey kalmadı. Tabii en çok yapılan da öğrencileri suçlamak, tehdit etmek ve akıl vermek oldu. Onlar, gençler, öğrenciler yine en az konuşan ve seslerine en az kulak verilenler oldular. Her şeye karşın dikkatlerin kendi üzerlerine ve sorunlarına çekilmesinin ancak bu işgal eylemiyle mümkün olduğunu gören öğrenciler, herhalde bu olan-bitenden gereken sonuçları çıkaracaklar. Düzenin sınırlarına hapsolmayan, ama toplumsal meşruiyeti de gözeten kitle mücadelesi her zaman için sorunların çözüm yolunu açabilecek en etkili yol. Aslında geçen haftanın öğrenci eylemleri bunu bir kez daha kanıtlamış oldu.

29 Şubat Perşembe - İşgal

Harçlarını yatıramadıkları için engellenen kayıtlarını yaptırmak üzere, öğrencilerin 29 Şubat günü Beyazıt Meydanı'nda düzenledikleri basın açıklamasının ardından, yaklaşık 450 öğrencinin İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 32 saat işgal etmesi, öğrenci eylemlerinin doruk noktası oldu.

1 Mart Cuma- ÖKM

İşgalin ertesi günü, yani 1 Mart Cuma günü, öğrenciler Beyazıt'a gittiklerinde, polisten okulun tatil olduğunu öğrendiler. Sabahın erken saatlerinde diğer üniversite ve fakültelerden gelen öğrenciler ve içeride çocukları bulunan aileler de okulun etrafında şiddetli soğuğa rağmen beklemeye başladılar. Okul kapalı olduğundan bu kez öğrencilerin buluşma yeri Öğrenci Kültür Merkezi oldu. Öğleye varmadan tıklım tıklım dolan ÖKM'de sadece öğrenciler değil, aileler ve SİP Genel Başkanı Aydemir Güler de vardı.

Öğrenciler, aileleri rahatlatmaya çalışıyorlardı. Ailelerse getirdikleri yiyecekleri öğrencilere ikram ediyordu. Orada bulunan çoğu ana-baba bu eylemi haklı buluyor ve öğrencileri destekliyordu. Öğrenciler ailelere moral verirken onlardan da moral alıyordu.

Saat 13.00 - Beyazıt

Üniversiteli Öğrenciler Platformu'nun aldığı karar, önce ailelere, sonra da orada bekleyen öğrencilere duyuruldu. Karara göre, saat 13.00'te Beyazıt Meydanı'nda bir basın açıklaması yapılacaktı. Bu karar apansız alındığından, birçok demokratik kitle örgütüne, sendikalara, basına, partilere haber vermek gerekiyordu. Öğrenciler kendi aralarında karar alıp bölge bölge dağılarak ellerinden geldiğince tüm kuruluşlara haber vermek üzere harekete geçtiler.

Saat 13.00'e doğru ÖKM'den ailelerle birlikte Beyazıt Meydanı'na doğru yürüyüş başladı. Kararı yeni duyan ve ancak yetişebilen öğrencilerle bine yakın kişi Beyazıt Meydanı'na vardı. Sloganlar eşliğinde yapılan basın açıklamasında bir önceki gün gerçekleştirilen basın açıklamasına katılmayan İstanbul Üniversitesi Öğrenci Koordinasyonu da bulunuyordu. Basın açıklamasından sonra Koordinasyon'la işgal ve eylem üzerine görüştüğümüzde olanlara eleştirel bir yaklaşımda bulunarak şöyle diyorlardı;

"Koordinasyon, örgütlü gruplarla bir arada aynı platformda bulunacak bir yapılanma değil. Koordinasyonun nasıl bir yapılanma olduğu daha önceden açıklanmıştı. Bu işgal, okulun içinden, yani öğrencilerden çıkan bir karar olmadı. Okul dışından alınan bir karardı. Koordinasyon böyle bir işgali başından beri onaylamıyordu. Önceden eylem inisiyatifinde olanlara sorulduğunda işgal için 'o andaki kitlenin psikolojisiyle olacak bir durum' diyorlardı. İşgal gibi ciddi bir karar bu şekilde alınamaz. İşgalin yapılış tarzı da Koordinasyon'un onayladığı bir tarz değil. Duvarlar örgüt isimleriyle doldurulmuş, öğrenci talepleriyse hiç yer almıyordu. Belki zorunlu kalındığında okul tahrip edilebilir, ama bunun sırf zarar verme amacıyla yapılması 'üniversiteler bizimdir' mantığına aykırı bir durum bizce. Bu yönüyle işgali onaylamıyoruz. Ama Koordinasyon muhalif insanların yanında. Ve biz işgal günü Beyazıt Meydanı'nda yapılan basın açıkmasına da bireysel olarak katıldık. Tarzı benimsemesek de işgalin sonuna kadar arkadaşlarımıza sahip çıkacağız."

Saat 14.15 - Beyazıt

Basın açıklamasının ardından dışarıdaki öğrenciler içerideki öğrencilerle görüşmek istediler. Ancak polis ve Rektör bu talebi reddetti. Bunun üzerine, Merkez Kampüsü önünde toplanan öğrenciler saat 14.15'e kadar süre verdi. Bu arada sloganlar atılıyor, türküler ve marşlar söyleniyordu. Verilen sürenin sonuna yaklaşıldığında öğrenciler ısınma hareketleri yapmaya, oldukları yerde kolkola girerek zıplamaya başladılar. Tanınan süre bitmişti. Öğrenciler barikatı aşarak okula girmek için harekete geçince polis de saldırıya geçti. Farklı yönlere kaçmaya başlayan öğrencilerden yakaladıklarını polislerin "büyük bir iştahla" dövmesi dikkat çekiyordu. Bu kaçma-kovalamaca sırasında yerlere, çamurların içine düşenler oluyor, ancak o halde bile öğrenciler birbirlerine yardım ediyor, düşenleri ayağa kaldırıyorlardı.

Saat 15.00 - Vezneciler

Kaçanların, daha doğrusu kurtulanların çoğu Vezneciler önünden ÖKM'ye gitmeye çalışırken beklenmedik bir manzarayla karşılaştılar. Diğer öğrenciler de ÖKM'nin önünde toplanmışlardı ve İstanbul Üniversitesi Güvenlik Bölümü'nden aldıkları eşyalarla bir barikat oluşturdular. Barikatta yer

İşgal'den izlenimler

Marks, Engels, Lenin, Çayan, Gezmiş. Burada!

"Sokağa, Eyleme, Özgürleşmeye" sloganıyla Beyazıt Meydanı'nda yapılan basın açıklamasından sonra, daha önce alınan karar gereği kortej halinde tekrar okulun içine girdik. Hukuk Fakültesi önüne geldiğimizde kapının kapalı olduğunu, Dekan Aysel Çelikel'in odasının ve öğrenci işlerinin de kapatıldığını gördük. Bunun üzerine kayıtları yapılmayan 16 arkadaşımızın kayıtları yapılıncaya kadar dışarı çıkmama kararı alındı. Öğrenci işlerinin önünde halaylar çekip, türküler söylendi. "Paralı-polisli eğitime hayır" sloganlarıyla haraçlara ve polislere karşı tepkimizi dile getirdik.

Saat 17.30'a doğru bizimle görüşecek muhatap bulamadığımızdan dolayı eylemi başka bir platforma taşımaya karar verdik. Saat 18.00'de üst kattaki Maliye bölümünün Cavit Orhan Tütengil amfisine girdik. Okulun üst katının seçilmesi tamamen kendi güvenliğimizi sağlamaya yönelik bir karardı. İçeriye girdikten sonra polis saldırısına karşı, hem bulunduğumuz amfinin kapısında, hem de koridor girişinde iki barikat oluşturduk. Barikatlar üst koridorda bulunan amfilerdeki masalardan ve sandalyelerden oluşturuldu. Burada bir şey belirtmek gereğini duyuyorum. Amacımız kırıp, dökmek olsaydı, orada ne sağlam amfi ne de sağlam sıra kalırdı. Biz eylemimiz boyunca elimizden geldiğince zarar vermemeye çalıştık.

Daha sonra içeride insanlar türküler söyleyip, halaylar çekmeye başladı. Moral gerçekten çok yüksekti. Sloganlar hep bir ağızdan atılıyordu, türküler hep bir ağızdan söyleniyordu. Ve ben ortak sloganların atıldığı böyle bir eyleme ilk kez tanık oluyordum.

İşgal süresince en çok tutulan iki türkü vardı. Birincisi "Eşeği saldım çayıra", diğeri ise "Dostların arasındayız, güneşin sofrasındayız" isimli türkülerdi. Şimdiye kadar bu türkülerin bu kadar içten ve güzel okunduğuna ilk defa tanık oluyordum.

Daha sonra dışarıdaki basın açıklamasını organize eden 12 kişilik EK (Eylem Komitesi) içeride de aynı görevi üstlendi. Bana göre eylemin en olumsuz yanı buydu. EK üyeleri hepsi örgütlü insanlardı ve onlar kadar içeride örgütsüz insanlar da vardı. Kararlar alınırken taban inisiyatifine, yani orada bulunan insanlara hiç danışılmadı. Kararları EK alıyordu ve biz de uygulamak zorunda kalıyorduk. Bu da ister istemez bir sıkıntı yaratıyordu.

Bu arada EK dışarıyla bağlantı kurmaya ve taleplerimizi Rektör'e iletmeye çalışıyordu. Fakat Rektör bizle görüşmek istemiyordu. Kendimize muhatap arıyorduk fakat bulamıyorduk. Aklıma Çeçenistan'daki savaşta esir düşen tutsaklar için kaçırılan gemideki eylemcilerin durumu geliyordu. Bu tam bir çifte standarttı. Oysa ki bizler en meşru talebimizi dile getiriyor, haraçlara karşı tepki gösteriyorduk. Kimse bize "Yavrucuğum size yardımcı olacağız" demiyordu...

Arkasından ablukaya alındığımızı ve dışarıyla tüm bağlantımızın kesildiğini öğrendik. Polisin gözyaşartıcı bomba kullanması ihtimaline karşı 3-4 kova su hazırladık. Hemen ardından amfinin karşısındaki tuvaletin suları kesildi.

Giderek yiyecek ihtiyacı baş göstermeye başladı. Önceden hazırlığımız olmadığı için kantine inilerek oradaki çikolata, bisküvi türü yiyecekler yukarıya taşındı. Fakat hemen dağıtılmadı. Daha sonra alınan yiyeceklerin tek tek yazıldığını duyduk. Medyanın olayı kullanmaması için aramızda 16 milyon lira para topladık. Taleplerimiz kabul edilince parayı basının önünde ertesi gün kantinciye verme kararı aldık. Daha sonra yiyecek dağıtımı başladı. Yiyecekler, dört-beş kişiye bir çikolata, bir bisküvi düşecek şekilde paylaştırıldı. Orada bulunan gazeteci arkadaşlara da bunlardan verildi.

Saat 24.00'te "Gençlik hareketi ve geleceği" üzerine bir forum yapıldı. Forumda konuşan arkadaşlar daha çok Koordinasyon adlı oluşum üzerinde durup, konuştular. Koordinasyonun örgütsüzlüğü savunduğu belirtildi ve hepsi çözümün kendilerinde olduğunu - yani örgütlü yapılarda- belirtti. Fakat '89 sürecinde neler olduğunu hepimiz biliyoruz. Bugün olduğu gibi taban yine kendisini dinletemedi...

Saat 03.00'e doğru yorgunluktan uyuyanlar vardı. Hep ders dinlerken uyuduğumuz amfide bu kez eylemin getirdiği yorgunluk uyumaya zorluyordu. Fakat kürsüdeki bir grup arkadaş sabaha kadar türkü söylemeye devam etti. Sabah 6.30-7.00'de herkesin uyanmasıyla sloganlar ve türküler başladı. Saat 10.00'da Hukuk Fakültesi Dekanı bahçeye

almayan öğrenciler Vezneciler Kız Yurdu'nun önünde toplanmış, birbirlerine kaybettikleri arkadaşlarını soruyorladı. Tam bu sırada herkesin sireninden polis aracı zannettiği ambulans geldi. Herkes şaşkındı. Kimi öğrencilerin kolları, kafaları, parmakları kırılmıştı. Neredeyse tümünün üstü başı çamur içindeydi. Ambulansla götürülen öğrencilerin camdan yaptıkları zafer işaretleri biraz olsun moral vermişti herkese. Yaklaşık kırkbeş dakika bu şekilde geçti. Öğrenciler ani bir kararla barikatları terkedip, Laleli'ye doğru yürüyeceklerini söylediler. Ama şimdi sayıları oldukça azalmıştı. Bu arada yürüyüşçülerin içine katılmadan onları uzaktan izleyen öğrenciler de dikkati çekiyordu. Herhalde olay çıkacağından endişeleniyor, ancak yürüyen arkadaşlarını da bırakıp gitmiyorlardı. Çapa'ya kadar yürüyen öğrencilere polis tekrar saldırdı ve bazılarını gözaltına aldı.

2 Mart Cumartesi- Merkez Kampüsü çevresi

Ertesi gün cumartesiydi ve okul tatildi. Peki ya işgal ne olacaktı? Şimdi öğrenciler bu soruyu kendilerine soruyorlardı. Merkez Kampüsü çevresinde sabahtan beri işgaldeki çocuklarını bekleyen anne-babalar için durum daha da kötüydü. Birbirini tutmayan çeşitl haberler geliyordu. Nihayet işgaldeki öğrenciler karar alarak eyleme son noktayı koydular. İşgale katılanların çoğu kaçmayı başarmıştı, ama yakalananlar da olmuştu. Bu arada daha sonra ortaya atılan hasar bilançosu, olumsuz, çarpıtılmış haberler, işgale katılan/katılmayan tüm öğrencilerin moralini bozacaktı.

4 Mart Pazartesi- ÖKM

4 Mart Pazartesi günü okul yine kapalı, toplanma yeri yine ÖKM'ydi. Ve yine kalabalıktı. İşgale katılanlara diğer öğrenciler büyük ilgi gösteriyor, savaştan çıkmış gözüyle bakıyorlardı. Sorular, sorular dinmek bilmiyordu. Birçok öğrencinin kafası dikişli, kolları alçıdaydı. İşgale katılan öğrenciler içerdeyken en çok sevindikleri şeyin, öğrencilerin Meclis'i basmaları olduğunu söylüyorlardı. Haberi radyodan duyan öğrenciler sevinçlerini sıralara vurarak dile getirmişlerdi.

Öğle saatleri - Beyazıt-Sultanahmet

Şimdi sıra gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılmaları için bir şeyler yapmaya gelmişti. Bu kez de İstanbul Üniversitesi Öğrenci Koordinasyonu görev başındaydı. Öğle saatlerine doğru toplanan kalabalık "Hedef Adliye" sloganı eşliğinde kapalı olan Merkez Kampüs'ün arka kapısını açtırarak içeri girdi. Rektör aleyhine atılan sloganlarla dışarıya çıkan kitle yaklaşık bin kişiydi. Yine yoğun polis barikatı ve panzerler vardı Beyazıt Meydanı'nda. Öğrencilerin birkaç katı olan polis Sultanahmet'teki Adliye'ye kadar yürünmesine izin verdi. Kortej halinde başlayan yürüyüşte öğrencilerin çevresi polisler tarafından iki sıra halinde sarıldı. Kimi polisler de öğrencilere psikolojik baskı uygulamak için stenlerini tramvay demirlerine sürtüyordu. Adliye'nin önüne gelen kitle Mehmet Akif Ersoy Parkı'nda saat 19.00'a kadar mahkemeye sevkedilecek arkadaşlarını beklediler. Ve cuma günkü basın açıklaması sırasında gözaltına alınan öğrencilerden yirmisi serbest bırakıldı o gün.

5 Mart Salı -Sultanahmet

5 Mart Salı günüyse işgale katılanlardan gözaltına alınanlar Adliye'ye sevkedilecekti. Yine okul kapalıydı. ÖKM'de toplanan öğrencilerden bir kısmı Adliye'ye gitti, ama her taraf polis denetiminde olduğu için içeri giremediler. Ve o gün de gözaltına alınan 47 kişiden 16'sı serbest bırakıldı ve 31'i tutuklanarak cezaevine gönderildi.

6 Mart Çarşamba - Merkez Kampüsü önü

6 Mart Çarşamba günü Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Beyazıt Meydanı'nda bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada polisin saldırıları ve rektörlüğün bu konuda hatalı tutumu protesto edildi. Ayrıca İçişleri Bakanı 6 Mart tarihli Zaman gazetesine verdiği demeçte öğrenci eylemlerinin arkasında ÖDP'nin olduğunu söylüyordu. Çünkü Bakan'a göre ÖDP'de çok sayıda deneyimli eski öğrenci lideri vardı. Buna karşılık ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Atilla Aytemur da Teoman Ünüsan'a "Elinde partimizin yasadışı işler yaptığına dair, iddiasına kanıt olabilecek şeyler varsa, önce onları ortaya koyup öyle konuşmalı ve yapabileceği yasal bir şeyler varsa, durmayıp derhal yapmalıdır" diyor ve bakanı medya önünde tartışmaya davet ediyordu.

---

geldi. Bir arkadaşımız yukarıdan konuşmak istedi. Çünkü barikatı kaldıramazdık, her an saldırı olabilirdi. Dekan'ın söylediği; "siz kim oluyorsunuz benimle yukarıdan konuşuyorsunuz, aşağıya inin konuşalım" oldu. Daha sonra çekip gitti. EK'den üç kişi seçilip yangın hortumuyla yedi metre yükseklikten aşağıya indirildi. Rektör'le görüşmeye gitmeden önce "14.00'e kadar gelmezsek gözaltına alınmışız demektir" diye bizi uyardılar.

Daha sonra sabah kahvaltısı olarak beş kişiye bir çikolata verildi. Fakat hepsinden kötüsü eldeki sigaraların bitmesiydi. Bir sigarayı en az on kişi içiyordu; bir nefes çeken yanındakine veriyordu.

Saat 14.30'a kadar görüşmeye giden temsilciler gelmedi ve barikatlar sağlamlaştırıldı. Saat 15.00'te temsilciler geldi ve polisin onbeş kişinin (EK) isimlerini istediğini söylediler. Aynı anda dışarıdaki insanların barikat kurup polisle çatıştıklarını radyodan öğrendik. Bunun üzerine EK'ya çatışarak dışarı çıkalım diye teklif götürdük. Fakat görüşmelerin devam edeceğini belirtip kabul etmediler. Bana göre o sırada dışarı çıksaydık; çıkmak hem daha kolay olacaktı, hem de polis kuvvetleri ikiye ayrılacaktı ve belki de bu kadar gözaltı olmayacaktı.

Temsilciler daha sonra tekrar Rektör'le görüşmek için gittiler. Rektör, 5 yüz kişinin tek tek kimlik tesbitinin yapılacağını belirtmiş. Bu teklifi de kabul etmedik. Saat 19.30'da nihayet çıkma kararı alındı. Basın mensupları barikattan bir gedik açılarak dışarı çıkartıldı. Bizler de kortejler halinde aşağıya inmeye başladık. Tam Hukuk Fakültesi kütüphanesi önüne geldiğimizde patlayan flaşlardan polis miğferlerini gördüm. İlk polis barikatı çatışarak aşıldı ve daha sonra yan kapıya yöneldik. O esnada kortejin arkası çok geride kalmıştı. Ön tarafı durdurmaya çalışırken birkaç kişi bahçedeki bir otomobilin camını kırınca insanlar soğukkanlılıklarını kaybedip panik halinde koşmaya başladı. Çevik kuvvet yan kapıda tekrar saldırdı ve burada birçok insan yaralandı. Gözaltıların çoğu da o zaman oldu.

Eylemden çıktıktan sonra keşke EK bizi dinleyip de, gündüz çıkabilseydik ya da düzenli bir şekilde çıkabilseydik diye düşündüm. Bu şekilde, gözaltına alınacaksak hep birlikte alınırdık.

Bu eylem hepimizde çok derin izler bıraktı. Oradayken söylediğimiz her türkünün bizde bir anısı var artık. Hepsinden önemlisi kafamızdaki polis korkusunu bu eylemle birlikte sonunda yıkmayı başardık.

Eylemin en güzel anı, temsilcilerin dönüşü geciktiğinde çatışma çıkacağı düşüncesinin ağırlık kazanmasıyla insanlara moral vermek için bir kişinin yoklama almasıydı. K. Marx, F. Engels, V.İ. Lenin, M. Çayan, Deniz Gezmiş burada mı sorularına bağırarak "burada" yanıtı verdiğimiz sahneydi.

Sekterliğin ilacı Hemşin horonu...

Savaş Özmen*

Son iki hafta harçlarla yatıp, harçlarla kalktık. Sonbahardan beri devam eden, vurguyu yeni özelleştirme saldırısının okullardaki yansıması olan katkı payları ve harçlara yapan öğrenci eylemleri son günlerin en önemli kitle eylemlerinden biri oldu. Bildik medyanın tüm manipülasyonuna rağmen haber programlarını bile pembe dizi gibi izleyen 'yurdum insanının' zihnine birtakım sorular yerleşti. Bu soruların doğru cevaplanabilmesi mücadelenin bundan sonraki gelişimine ve başarısına bağlı.

Öğrenci hareketinin yürüyeceği hattın, toplumu saran diğer sorunlara karşı da mücadelenin, hareket sağlama alınmadan hammasi bir biçimle şekillendirilmemesi hayati önemde görünüyor. Gerçekliğimizi yeni bir tür adap ve davranma biçimiyle ele alırken, güncel sorunların yanı sıra örgütlenme sorununu da dert edinmeliyiz. Kimilerinin yaptığı gibi, köylü kurnazlığını harekete taşıyarak, iki metrelik pankart sopalarıyla teşkilat adımızı daha yükseklerde zikretmek öğrenci hareketine olumlu hiçbir şey katmayacaktır. Derdimiz medyatiklikse ne ala, ama üniversite politikası geliştirmekse bunun nasıl ve hangi araçlarla olacağı ortaya konmak zorundadır. "Teşkilatımız bu hususta der ki..."den başka nasıl bir söylem..?

Son haftayla birlikte özellikle İstanbul'daki öğrenci hareketinin parçalanmışlığı ciddi bir biçimde ortaya çıkmıştır. Yaklaşık iki yıldır iyi bir performans gösteren ve geleneksel siyaset yapma tarzına hiç değilse bazı olumlu eleştiriler geliştirmiş olan İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu ve onun kadar koordine olmasa bile en azından 'Koordinasyon eleştirisi' konusunda bir tür yakınlaşmayı ifade eden çeşitli öğrenci insiyatifleri, gündemin zorlamasıyla yeni bir aşamaya geldler. Bunun öğrenci hareketinin bütünü açısından anlamlı bir ilerlemeye hizmet etmesi için birkaç şeye dikkat edilmesi gerekiyor.

Öğrenci hareketinin örgütlenme sorunu aşılmış değildir. Koordinasyon, Öğrenci İnsiyatifleri, Demokratik Üniversite Platformu ve diğer oluşumlar öğrenci hareketinin eşit birer parçasıdırlar. Kendi çalışmalarımızı, aynı kulvarda mücadeleye girmiş diğer çalışmalara karşı konumlandırmadan, bütün öğrenci hareketi içerisinde anlamlı bir arayış ve kazanım olarak içselleştirmek durumundayız. Bu yaklaşım, mücadele içerisinde ortaya çıkabilecek içeriksiz gerilimleri de önleyecektir. Öğrenci hareketinin yakın tarihine göz atıldığında, özellikle 1984-1991 arasındaki örgütlenme tartışmalarının sistematik bir sonuca ulaştırılamaması ciddi bir yükselişi kesintiye uğratmıştır. Benzer bir sonun bugün tekrar yaşanmaması için geriye dönüp bakmakta yarar olacaktır.

Örgütlenme sorununun yanı sıra alanımıza ilişkin bütünlüklü politikalar üretme görevi de orta yerde durmaktadır. Özerk, demokratik üniversite talebinin aynı zamanda bir tür kolaycılık olduğu da kabul edilirse ciddi bir tartışmaya ihtiyaç vardır. Buna benzer birçok klasik talebin de güncelleştirilmesi sahici bir propaganda için önemlidir.

İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüs'ünde gerçekleşen okulu terketmeme eylemi sırasında çeşitli insiyatiflerden öğrencilerin duyarlılıklarını ifade etmeleriyle ortaya çıkan dayanışma psikolojisi, ertesi günlerde gerçekleşen gösteriler ve solunan ortak hava yakın zamana kadar eylemler öncesi ve sonrasında hakim olan içeriksiz saflaşmaları geçersizleştirmiştir.

4 Mart Pazartesi günkü Adliye yürüyüşü, son bir haftada gerçekleşen bütün eylemlerin özetiydi aslında. Oldukça renkli ve hareketli bir havanın hakim olduğu eylemde bildiğimiz 'tarz farklılıkları' bu kez kortejler halindeydi. Okulu terketmeme ya da işgal eylemini yapan çeşitli gruplara mensup öğrenciler uzun bir süre 'daha şenlikli' davranan öğrencilerle aralarında bir mesafe olmasına dikkat ettiler. İnönü stadının tribünlerinden apartılmış "Dam üstünde un eler, tombul tombul rektörler" gibi uyarlama sloganlara pek itibar etmediler. Bu fazlasıyla cinsiyetçi göndermeleri olan sloganlara mesafeli duruşun feminist bir hassasiyetten kaynaklanmadığı daha sonra atılan "Dünya yerinden oynar, YÖK'ten adam çıksa" ve "Delikanlı rektör nerdesin haney?" gibi sloganlara katılmalarından anlaşılıyordu. Ancak bu ayrık hava çok sürmedi. Hemşin horonu tepilmeye başlandığında herkes kolkolaydı artık...

A tabii, bir de işgal olmuştu geçen hafta. Öğrenciler, ebeveynlerinden ve kendilerinden alınan vergilerle yapılan kurumları istedikleri gibi kullanabilirler. Anfilerde yatılmaz, halay çekilmez diye bir kural yok ve olmamalı. Ama duvarlara teşkilat isimleri yazmak için kullanılan boyalara ve çarşaf gibi pankartlara harcanacak emeğin ve paranın bir adresi daha var: 84-90 arası öğrenci hareketinin başarısız deneyimleri ve literatürü...

*İstanbul Üniversitesi TBMYO öğrencisi

ÖDP il yönetimleri belirlendi. **Mehmet Atay** İstanbul, **Haydar İlter** Ankara, **Cemal Çakıcı** İzmir il başkanı oldu

Tartışarak yürümesini öğreniyorlar

Haber Merkezi - Özgürlük ve Dayanışma Partisi, geçen hafta il yönetimlerini belirlemekle uğraştı. İl ve ilçe yönetimlerinin belirlenmesinde, yasalar gereği atama yöntemi izlendi. Danışma toplantılarının ardından ortaya çıkan adaylar arasından Merkez Yürütme Kurulu üç büyük kentin, Ankara, İstanbul ve İzmir'in il yönetimlerini atadı. Buna göre İstanbul il yönetimine 21, İzmir il yönetimine 20 ve Ankara il yönetimine 21 kişi atandı. Bu atamalara göre İstanbul İl Başkanı Mehmet Atay, İzmir İl başkanı Cemal Çakıcı, Ankara il Başkanı da Haydar İlter oldu.

Antalya il örgütü de bir dizi toplantının ardından il başkanını ve 21 kişilik yönetim kurulu üyelerini belirledi. Yasalar nedeniyle Antalya'da atama sistemine göre yapılan seçimde İHD şube başkanlığı ve Antalya Barosu yönetim kurulu üyelileri yapan Mustafa Şahin il başkanlığına getirildi. Ayrıca Gazipaşa, Alanya, Manavgat ve merkez ilçe yönetimleri de belirlendi.

ÖDP'lilerin gündemi bir hayli yüklü bulunuyor. Gündemdeki sorunlar, çok farklı görüşlerin varlığı nedeniyle uzun tartışmalara yol açıyor. Bir yandan tartışmalar sürerken bir yandan da siyasal gündeme yetişme ve örgütlenmeyle ilgili temel problemleri çözme çabaları sürüyor. Mustafa Sönmez ve Hayri Kozanoğlu ile "ÖDP'nin ekonomik politikası" üzerine yapılan söyleşilerin Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde ardarda yayınlanması da parti içerisinde tartışmalara yol açtı. Bir kısım ÖDP'liler, sözkonusu söyleşilerde yer alan görüşlere ve bunun ÖDP adına açıklanmasına tepki gösterdiler. Bu söyleşilerle ilgili olarak MYK'ya yazılı olarak yöneltilen soruları yanıtlamak üzere MYK'dan Bülent Forta ve Saruhan Oluç görevlendirildiler.

Uras, barış mitinginde konuşacak

Öte yandan ÖDP'liler ülke gündemini oluşturan sorunlarla ilgili de kararlar almaya ve toplumsal etkinliklere katılmaya çalışıyorlar. Partinin hassas olduğu barış sorunuyla ilgili 10 Mart 1996 günü düzenlenecek olan "Barış Mitingi"ne katılma kararı alındı. Kadıköy iskele

meydanında yapılacak mitingde ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras'ın yanı sıra, araştırmacı - yazar Altan Tan, Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu adına sanatçı Ferhat Tunç, İHD adına Ercan Kanar, KESK adına Siyasi Erdem ve HADEP adına da Murat Bozlak konuşmacı olarak katılacak.

Manisa Emniyet Müdürlüğü'nde işkence gören öğrencilerin duruşmalarına da kitlesel katılma ve bu katılımı örgütleme kararı alan ÖDP'liler, Eğitim-Sen'in Antalya, İzmir, İstanbul, Trabzon ve Diyarbakır'dan başlayacak ve Ankara'da noktalanacak olan yürüyüşünün tüm bölgelerde desteklenmesinin sağlanmasını kararlaştırdılar. ÖDP'lilerin de yer aldığı Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu 12 Mart'ta Manisa'ya bir heyet göndermeyi de gündemine aldı.

Grubun önümüzdeki günlerdeki etkinleri ise şöyle:11 Mart 1996'da Ankara'da Cevat Geray, Ali Nesin, Zafer Üskül, Gencay Gürsoy, Can Dündar, Varlık Özmenek, Mahmut Tali Öngören'in de içinde bulunduğu yazar, sanatçı ve aydınlarla TBMM, Genelkurmay, Anayasa Mahkemesi ve Başbakanlık önünde tek yanlı olarak ilan edilmiş ateşkese yanıt verilmesini ve barışın sağlanmasını talep eden basın açıklaması yapılacak. Grup, 8 Mart'ta Güçlükonak'a yeniden heyet göndermeyi de kararlaştırdı. Köylerdeki gözaltılar ve baskılar nedeniyle Genelkurmay Başkanlığı'na yapılan yazılı başvurular ise yanıtsız kaldı.

MYK kararları

Örgütlenme sorunlarının yanı sıra gündemindeki diğer sorunları da görüşmek üzere 2-3 Mart'ta Ankara'da toplanan ÖDP Merkez Yürütme Kurulu'nun kararları arasında Akkuyu Nükleer Santralı'na karşı yürütülen mücadelenin desteklenmesi ve partinin Ankara'daki Mamak ve Necatibey binalarında bulunan İranlı mültecilerin sorunlarıyla ilgilenmek üzere MYK'dan bir üyenin görevlendirilmesi bulunuyor. Bunların yanı sıra savaş göçmenlerine yönelik çalışma yürüten gruplarla ilişki kurulmasını benimseyen ÖDP'liler, bu doğrultudaki çalışmalara destek sunulmasını da karara bağladılar.

ÖDP Merkez Yürütme Kurulu daha önce kararlaştırmış bulunduğu siyasal kampanya ve Haziran 96'da yapılması beklenen ara yerel seçimler için hazırlıkları görüştü. Bu arada

Bol mi'li, mu'lu âfakî sorular

Tektaş AĞAOĞLU

Bir soruyu tekrar soralım: "Serbest" piyasa ve rekabet koşullarının diktasına mahkûm muyuz?

Mahkûmsak, ufukta görünen nedir?

"Çağdaşlık", "demokrasi", "küme atlama" ya da "evrenselleşme" adına Avrupa'nın tekerine bağlı bir tür sömürgeleşme mi?

Sürekli bu kavramlarla özdeşleştirilen özelleştirmecilik ve özelleştirmeci'cilik özel girişimciliğin de globalleşme bağlamında "özelleştirilmesi"ni getirmez mi? "Daha iyi"ci ve "daha ucuz"cu rekabet koşulları kaç TİSK'li bayın belini kırar? Kaçı ayakta kalır? Gideri gider de, kalanlar kimindir?

Neo–kolonyalizmin otuz yıl önceki ithal ikameci sanayileştirme seçeneğinden menkul üretim için tüketim/yüksek alım gücü/daha adil gelir dağılımı denkleminin bugünkü globalizm furyasında geçerliliği kalmış mıdır? Globalleşen uluslararası sermayenin gözünde üretim mi daha önemli, finans spekülasyonu ağırlıklı tekel kârı mı? Teknoloji patlaması globalleşen sermayeyi aşırı ufalanan kâr hadleri temelinde "selektif" üretim/yatırım tercihine ve gelir dağılımında "selektif" adalet anlayışına yöneltiyor mu, yöneltmiyor mu? Bunun bir sonucu, en ileri kapitalist ülkelerde dahi sosyal adalet kavramında ve pratiğinde "tersine devrim" –altta kalanın canı çıksın!– değil mi?

Gümrük birliği ve ekonomik bütünleşme kapsamında bu aynı yeni denkleme koşullu selektif sermaye/yatırım yoğunluğunun mütekabili, genelleştirilmiş ("mukadder"!) işsizlik/ucuz emek/dibe indirilmiş sosyal adalet (tekel kârının "akıl kârı"na dönüşmesi!) ve ayrıca sözgelimi Türkiye özelinde nüfusun yarısını oluşturan tarım kesiminin küçük ve orta üretici katmanlarının kendi suyunda çürüyüp şehirlerin işsizlik/ucuz emek ve pahalı geçim/çevre ve moral kirliliği sarmalını dibe doğru azdırmaya terkedilmesi değil mi?

Bunların doğurduğu şimdiden ayyuka çıkmış sosyal ve politik gerilimin altından birikim fukarası ve militarizm müptelası Türkiye kapitalizminin haline ve geleceğine halel gelmeden nasıl kalkılabilir? Despotik devletin tarihsel misyonu tamamlandı mı? Tamamlandıysa, onun yerini alacak "serbest" piyasa ve rekabet koşullarının diktasına koşullu, Avrupa ya da herhangi bir dış merkezli ("evrensel"!) alternatif ne olabilir? Bol milli birlik ve beraberlikçilik, bol Müslümanlık, bol "çağ atlama"cılık salçalı bir "demokrasi"den gayrisine Türkiye'de kapitalizmin varlık koşullarının tahammülü nereye kadardır? Bugün "Demokrasi! Demokrasi!" diye haykıran özel girişim ve özel girişimcilik havarilerinin öngördüğü demokrasi (her türlü iyi niyet varsayımı bâki kalmak üzere) sözkonusu sömürgeleşme sürecinde çalışanlara -ülke nüfusunun ezici emekçi çoğunluğuna- nemenem bir özgürlük getirebilir? İşçisiyle, çiftçisiyle, memuruyla, kimlik davasına özveriyle sarılmış Kürtleriyle, erkek egemen barbarlıktan ve cinsel tasalluttan korunmak için adam öldürmeyi göze almaya başlayan kadınlarıyla, sel gibi kabaran gençler, çıraklar, sokak çocukları ordusuyla emekçi halk hareketinin ekonomik ve demokratik haklar mücadelesi kapitalizmin varlık koşullarının belirlediği "demokratik" çerçeveye sığar mı? "Bu kadarı size yeter. Rekabete dayanamayız. Hele durun biraz!" dayatmasına, "küçültülen" devletin gitgide azmanlaşan baskı aygıtının duvarına çarpmaz mı?

Demokrasinin ayağını yorganına göre uzatması gerekmez mi?

Denize düşen yılana mı sarılmalı?

Peki ya yılana düşülmüşse?

Ya da ufukta görünen, yine gümrük birliği ve ekonomik bütünleşme ya da "evrenselleşme" perspektifinde, Türkiye kapitalizminin kendi iç hesaplaşmasını radikal bir yeniden yapılanma mecrasına sokacak -emekçi hareketiyle de hesaplaşmanın alt ve üst yapısını dayatacak– bir "hareket"in sözgelimi Salazar tipi zorunlu ve zorlu bir iktidar atağı mıdır? Askeriyle, siviliyle dayanılmaz masraf kapısı despotik devlet ve onun çürümüş kurumlarının, siyasi partilerinin, parlamentosunun, bürokrasisinin v.b. oyun bozanlığına "zor oyunu bozar"la karşı çıkılması gündeme getirilemez mi? Bugünkü duruma bakıp da, yakın bir zamanda, başka çare kalmadığına, Avrupa ve dünya ile bütünleşme, "evrensel"e açılma zeminini ekonomik ve politik ayak bağlarından, köhnemiş önceliklerden ve tutuculuk batağından temizleyerek bereket devşirmek için harekete geçmeye başkalarından önce karar vermeye eşinen birileri ve buna ikna edilebilecek daha başkaları olamaz mı?

"Birinci Cumhuriyet"in tıkanmış bağrından "İkinci Cumhuriyet"i -Birincisinin nesebi sahih sulbünü– zorunlu cerrahi müdahale ile çıkarmaya katkısı olacak "sorumlular" ve "onurlular" bulunamaz mı?

Ufukta görünen, yoksa, açıktan koyuya, koyudan açığa kan rengi dalgalanmalarıyla makus talihe meydan okuyacak sözgelimi Pinoşet tipi bir sivil-asker ya da asker-sivil açık dikta seçeneği midir? Çepeçevre düşmanla çevrili "Türkiye"yi iç düşmanlara karşı koruyup, öte yandan köktendinci dalganın köktenci adil düzen macerasına sürüklenmekten alıkoyarak bilgi ve iletişim çağında kapitalist dünya pazarının Orta Doğu ve Orta Asya kapılarını bekleyen şahlanmış kaplanına çevirme uğruna üstlenilecek misyonlar ve "halkımız"dan bu uğurda katlanması istenebilecek fedakarlıklar yok mudur?

Ya da ufukta görünen, "emeği en yüce değer bilenler"in geçmiş birikimine ve ardlarına takılabilecek bugünkü potansiyel desteğe dayalı, biraz bilimsellik, biraz da popülizm salçalı, "Ne Amerika, ne Avrupa"cı, "Millici" bir tür Peronizm midir? Kendi kendilerini ülke ve halk çıkarının, birlik ve beraberliğin, uygarlığın ve hayatın -bu arada "gerçek" dinin ve dindarlığın dal-kıdemli hakemi tayin ederek İskender'in kılıcını kuşanmaya dünden teşne ve hazır birilerini ve kimi kesimleri de bu ufuk turuna katmak gerekmez mi?

Böyleleri, "serbest" piyasa ve rekabet koşulları çerçevesinde "dengeli" özelleştirmecilik/devletçilik, "dengeli" yatırım/üretim, "dengeli" gelir dağılımı, "dengeli ve kişilikli" dış politika, vb. diye yola çıkarak dengeli işsizlikte, dengeli sosyal adaletsizlikte, dengeli açlık, sefalet, yokluk ve ölümde, giderek dengeli iç ve dış destekte ve denizin bittiği yerde -ehveni şer uğruna- dengeli terörde karar kılıp "dengeyle" yılana sarılmaya müncer olacak bir gidişe öncülük etmeye talip olamazlar mı?

Bütün bu seçenekler ve birbiriyle içiçe geçebilecek değişkenleri bizim mesleğimize ve meşrebimize hiç uyuyor mu? Uymuyorsa -"serbest" piyasa ve rekabet koşullarının diktasına mahkûm olmadığımızı bile bile o mahkûmiyeti yaşamak istemiyorsak -NE YAPMALI?

diğer siyasal güçlerle ilişkilerin sürdürülmesi ile örgütlenme sorununun her boyutta ele alınması için görevlendirmelerde bulunuldu. Değişik siyasi güçlerle kurulacak ilişkiler için Hakan Tahmaz, Saruhan Oluç ve Masis Kürkçügil görevlendirildi. Örgütlenme sorununun çeşitli boyutlarını ele alan bir çalışma yaparak sunmaları için de Yıldırım Kaya, Hakan Tahmaz, Saruhan Oluç ve Masis Kürkçügil görevlendirildiler.

ÖDP MYK'nın diğer kararları arasında ise şunlar yer alıyor:

• Yurtiçi ve yurtdışından gelen toplantılara katılma isteklerinden acil olanlar, Başkanlık Kurulu'nca görüşülüp planlanacak ve ilgili yöneticilerin bu toplantılara katılması sağlanacak; hazırlığı yapılmakta olan siyasal kampanya da dikkate alınarak bölgesel toplantılar düzenlenecek; yurtdışından gelen isteklerin, bir paket programı oluşturabilmek için doğrudan görüşülerek mayıs ayına kaydırılması sağlanacak ve bazı sınırlı sayıdaki talebin ise nisan ayı içerisinde karşılanmasına çalışılacak; Genel Başkan'ın programı ise genel merkez tarafından planlanacak.

• Parti yayınlarından elde edilen gelirin, kapak fiyatı üzerinden ilçelere yüzde 20, illere yüzde 20 ve genel merkeze yüzde 60 şeklinde paylaştırılması benimsendi. Buna ilave olarak, çeşitli mali konulara ilişkin öneri hazırlamak üzere, Örgütlenme ve Mali alandan sorumlu büroların ortak çalışma yapması ve sonuçlarını MYK toplantısına sunması kararlaştırıldı.

• Örgütleme ve Seçim İşlerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Yıldırım Kaya, kamu çalışanı olduğu gerekçesi ile ÖDP kuruculuğu ve üyeliğinden çıkarılması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca istendi. Aksi takdirde, ilgili yasalar ve anayasa hükümlerinin gerektirdiği işlemlerin başlatılacağına dikkat çekilmesi üzerine Yıldırım Kaya, yasalardan ve rejimden kaynaklanan bu baskılar nedeniyle öğretmenlikten istifa etmek zorunda kaldı. Geniş bir toplum kesimine yasaklanmış olan siyaset yapma hakkının savunulması, kişi hak ve özgürlüklerine yönelik bu ihlalin teşhir edilmesi için basın toplantısı ve açıklama yapılması, bildiri hazırlanması ve bazı resmi kurumlara protesto mektupları yazılması benimsendi.

Yalnız dinleyenlerin değil, söyleyenlerin de partisi

Mahmut BALPETEK (*)

Özgürlük ve Dayanışma Partisi Avcılar İlçe Açılış Şenliği, 3 Mart Pazar günü saat 13.00'te Özer Düğün Salonu'nda yapıldı. "Renklerimiz ve Seslerimizle Buluşalım Şenliği". Sabahın ilk saatlerine polisin yoğun güvenlik önlemleri altında salon düzenlemesiyle başladı. Polisin salonun olduğu sokağı trafiğe kapatması, telaşlı hareketleri, salona girenleri kimlik kontrölüne tabi tutmasının yarattığı psikolojik ortam; şenliğin sönük geçeceği korkusunu hepimize yaşatmıştı ki, korkulanın aksine salon hıncа hınç coşkulu kalabalık tarafından dolduruldu.

Şenlikte ÖDP'li kadınlar adına konuşan Fatma, kadınların yaşamın her alanında karşılaştıkları sorunları dile getirirken, gençler adına konuşan Mustafa da, eğitimin özelleştirilmesine karşı yürütülen mücadelede ÖDP'nin gençliğin yanında olacağını ifade etti.

Parti Meclis üyesi Mustafa Yavuz konuşmasında; devletin Alevi ve Kürt politikasında şiddeti temel aldığını, ANAYOL koalisyon protokolünün ise özelleştirme adı altında emekçilerin kazanılmış haklarına saldırı içerdiğini vurguladı.

İlçe yönetim kurulu adına Mahmut Balpetek, yaptığı konuşmada herkesi partiye katılmaya çağırdı. "Yaşasın Özgürlük-Yaşasın Dayanışma" sloganı, Yavuz Bingöl'ün seslendirdiği ezgileri tamamlayan bir nakarat uyumundaydı. Yediden-yetmişe herkes oradaydı. Mehmet Gümüş'ün türküleriyle; kadınlar, gençler, yaşlılar, özürlüler hep birlikte halaya kalkarak gökkuşağı oluşturdular... Şenlik amacına ulaşmış; "renkler ve sesler" buluşmuştu. Kültür Sanat Komisyonu'nun kısa sürede hazırladığı; solun geçmişinden ÖDP'nin oluşumuna, süreci içeren skeçler görülmeye değerdi. Partideki kültür sanat etkinliklerine (tiyatro, gitar, folklor, saz, yabancı dil) katılım çağrısı yapan komisyon üyesi Huriye Acar, daha salonda iken çağrıya muhatap haline geldi.

Özürlüler adına yapılan konuşma ise, özürlülerin partiye desteğini ifade ediyordu. Bu arada kapının girişinde partiyle ilgili dağıtılan anketler hararetli tartışmalarla dolduruluyordu.

Kurulan kitap standları hiç boş kalmadı. Muzaffer Özdemir'in kitaplarını imzaladığı standın yanında, özürlüler elişi ürünleri sergiliyorlardı. Esenyurt Belediyesi Çocuk Korosu'nun "çocuklar özgürlük, çocuklar dayanışma istiyor" şarkısı salondaki faaliyetlerin düzenliliğiyle birleşince; bir parti kuruluşundan öte, yıllardır faaliyet yürüten bir partinin şenliğini andırdı.Grup Merdiven'in sahnedeki yerini almasıyla; gençlerin coşkusu, sahne-salon ayrımını tamamiyle kaldırdı. Taraflar arasında tam bir eşitlik oluştu. Artık şarkılar yalnız dinlenmiyor, herkes şarkı söylüyordu. Bütün gün, 2 bin 500-3 bin kişinin izlediği şenlik; umuda olan güvenin gözlerdeki pırıltısı ile ağız dolusu gülüşler arasında sürdü. Şenliğin sonuna doğru salon sahibinin yanıma sokularak; "Avcılar'daki bütün partilerin şenlikleri bu salonda yapılır, ilk defa böylesi kitlesel ve coşkulu şenliğe tanık oluyorum" demesi beni de coşkulandırmış olacak ki; kendisine üyelik teklif ettim. Önce şaşkınlıkla karşıladı, sonra "tabii neden olmasın" dedi. Salon boşaldıktan sonra, kaldırımdan partiye doğru ilerlerken, kendi kendime düşündüm... Neden olmasın?

(*) ÖDP Avcılar İlçe Yönetim Kurulu üyesi

Muhalefet artık demokrasi güçlerinde

Mahir SAYIN

Tansu Çiller babasından devraldığı mirasla memleketi sosyal demokratların desteğinde üç yıl kasıp kavurdu. Askerlere, gizli servislere ve rantiyelere öylesine bir prim verdi ki, böylesini 12 Eylül'ün en karanlık günlerinde yaşamamıştık. Nihayetinde işlerin artık daha fazla aynı biçim içerisinde tutulamayacağı bir noktada seçim yapıldı ve eskisinden beter bir durum burjuvazinin elini kolunu bağladı. Tekelci burjuvazinin kendi arasındaki çelişkiler kendilerinin has partilerine bir hükümet kurma olanağı vermezken, nasıl bir muhalif olduğu şimdiye kadar anlaşılamamış olan Mesut Yılmaz burjuvazinin uluslararası ilişkiler arayan bir alt kesiminin partisi RP'nin joker olarak kullanıp özellikle Genelkurmay tarafından da arzulanan hükümetin kurulmasını sağladı.Ne kadar inkar etseler de, RP-ANAP hükümetinin kurulmakta olduğunu gören Genelkurmay pek kapalı olmayan bir biçimde müdahalede bulundu. Tansu Çiller'in böyle bir müdahaleye direnecek hali yoktu. Genelkurmay karşısında bir işbölümü gereği çoktan diz çökmüş durumdaydı. Mesut Yılmaz'ın ise böyle bir müdahale zaten işine gelmekteydi ve hatta denebilir ki, RP ile olan görüşmeleri sonuna kadar Genelkurmay'ı provoke etmek amacıyla yürütmüştü. Bir önceki hükümet Genelkurmay önünde diz çökmüştü. Bunu da bizatihi Genelkurmay kurdu.

TC tarihinde, askerin ve gizli servislerin siyasete bu kadar egemen oldukları ve zıvanadan çıktıkları dönemler azdır. Doğrudan askeri rejimlerin, asker güdümlü hükümetlerin ve sıkıyönetimlerin olduğu dönemlerde kuşkusuz askerler ve gizli servisler siyasette önemli bir rol oynarlar. Ama bu kadarına az rastlanır.

En dinamik güçlerle birleşme potansiyeli mevcut. Adımların cesaretle atılması gerekiyor. Genelkurmay'ın hükümetine karşı tüm demokrasi dinamiklerinin genelkurmayını oluşturmalıyız.

Bir önceki hükümet kurulurken, "darbeden ders almış" Süleyman Demirel ve "aslan sosyal demokratlar" halklarımıza 12 Eylül kalıntılarını temizleyecek reformlar ve şeffaf bir ülke vaat ediyorlardı. Hepimizin bildiği gerçek, bırakalım reform gerçekleştirmeyi, 12 Eylül dönemini aratacak uygulamaların ortaya çıktığıdır.

Şimdi denebilir ki, bu kadar reform vaadedenlerin yarattığı durum bu olursa bizzat Genelkurmay'ın kurdurduğu hükümet döneminde neler olmaz. Bir yandan öyle, diğer yandan da değil.

Askerler, burjuvazinin tersine istemlerine rağmen, TC'deki hemen tüm gelişmeleri savaşa endekslemiş durumdadae. Ama burjuvazi ve galiba da bütün dünya TC'nin savaşı savaşla bitiremeyeceğine inanmış durumda. Son Kuzey Irak işgaline kadar hem içte, hem de dışta askeriyeye savaşı savaşla bitirmek için bir kredi tanınmıştı. Ancak bu kredi Clinton'ın Çiller'e "askerlerini Kuzey Irak'tan çek" talimatını vermesiyle bitti. Genelkurmay kendi söylediğine kendi inanmaz bir biçimde kısa süre içerisinde bütün askerlerini Kuzey Irak'tan geriye çekti. Artık kendilerince de iyi bilinen durum, ne Avrupa'nın, ne de ABD'nin TC'nin yeni maceralarına izin verecek durumu vardır.

TC pek beklenmeyen bir biçimde Gümrük Birliği'ne alındı. Alındı ama gereklerinin yerine getirilmesi, bir başka şarta bağlandı: Kürt sorununda adım atılması. Sorun artık tam anlamıyla uluslararası açık diplomasinin konusu haline gelmiş durumda. İşte kurulan Genelkurmay hükümetinin yüz yüze bulunduğu ve tutum alışını belirleyecek olan olay budur. Bu hükümet bu sorundan ancak bir türlü kaçabilir; en kısa süre içinde yeni bir hükümet krizi çıkararak. Bu durumda muhatap kalmaz ve askerler istedikleri yapmaya devam ederler. Ancak, burjuvazinin kendi isteklerini biraz daha ciddi bir biçimde dayatması ve muhalefet hareketinin yükselmesi karşısında hangi hükümet olursa olsun kendisini bu sorunda adım atma zorunluluğu ile yüz yüze bulacaktır. Muhalefet hareketinin güçlü olduğu durumda değişiklikler hazırlıyoruz/yapıyoruz oyalamalarıyla zaman kazanabilmek olanaklı olamayacaktır. Tersi durumdaysa bir şeyler yapmakta olduklarını iddia ederek yılları geçirebilirler.

Burjuva partilerinin çıkar çatışmaları sonucu bu kadar parçalandıkları, muhalefet hareketini sisteme yeniden entegre etme görevi sürdürmekle görevli olan sosyal demokratların bu kadar açıktan katliam sorumlusu ve heveslisi olduklarının ortaya çıktığı bir dönemde, muhalefet iki akıma kalmış durumdadır. Biri, gerçek öyle olmasa da, sistemin dışına doğru bir eğilim sergileyen, yeni bir düzen vaat eden RP ve toplumda yükselen bölge arzulara gerçekten yanıt verebilecek sosyalist bir muhalefet. Türkiye İşçi Partisi muhalefet alternatifinin var olduğu koşullarda bütün eksikliklerine karşın gündem yaratmayı becerebilen bir hareket olmuştu. O dönemde en dinamik muhalefet güçlerini bünyesinde topluyor ve başarılı oluyordu.

Sosyalist hareketimiz tam otuz yıl sonra yeniden ve daha avantajlı bir konum yakalamış durumda. En dinamik güçlerle birleşme potansiyeli mevcut. Adımların cesaretle atılması gerekiyor. Genelkurmay'ın hükümetine karşı tüm demokrasi dinamiklerinin genelkurmayını oluşturmalıyız. Sistemle yığınlar arasındaki konsensüsün en zayıflamış olduğu noktada vurmayı becerebilmek, devrimci taktiğin en önemli özelliğidir.

Gerçek ortadadır: Demokrasinin bilinen dinamiklerinin en başında Kürtler gelmektedir. Sosyalistler, TC'ne eşik atlatabilecek olan bu dinamikle bir araya gelmekte tereddüt etmemeliler ve hiçbir onyargının bu devrimci tutumun önüne geçmesine izin vermemelidirler. Kürtler ellerini uzatıyorlar; sımsıkı tutalım, geri çevirmeyelim.

Mübadeleden yıllar sonra Çatalca'da

Yelda

Çatalca'ya gitmiştik; Papatya ve Mari yaya ile. Mari Yaya Çatalcalı Ermeni. Papatya'nın Çatalca'yla ilgisi ise kocasından ötürü. Papaz Stelyo Çatalca Rumlarındanmış.

Giderken yol, Papatya'nın sohbetiyle kısalıyor:

"Götü enli İzmir kavunu tohumu" istiyor, Yunanistan'a götürmek için. Daha önce de Kırkağaç kavunu götürmüş de yılbaşına kadar bekletmiş, yılbaşında yemişler.

"Gülhane'ye giderken Aya Therapi vardı. Pazartesi sabahları Türk, Ermeni, Rum ahali gelirdi."

Oğlu Manol'la kavga ederlermiş Terkos'un yeri hakkında. O dermiş, Küçükçekmece'den başlar, öbürü dermiş Büyükçekmece'den. Şimdi bir iyice bakınıp öğreniyor, kendi iddiasının doğru olduğunu görünce seviniyor, gidip oğluna söylemek için sabırsızlanıyor adeta.

Bu topraklardaki bir gayrimüslim olarak çeşitli askerlikler yapan babası ilk askerliğini Hadımköy'de yapmış. Şimdi Ahmediye denen şu ilerisi de Papazburgaz'mış. 1936'da bile tabelada böyle yazarmış, sonra değişmiş.

"Şimdi Bağcılar denen yer Rum köyüydü, Aya Mama'ydı adı. Burdan gidenler Aya Mama'yı Selanik'te kurdular."

Gidenler isimleri de beraberlerinde götürmüşler, hatıra olarak: Mesela Nea Silivria varmış Selanik'te, Yeni Silivri.

O zamanlar Rumluktu Çatalca

Papatya'nın dediğine göre, Çatalca'daki Ferhat Paşa Camii, Aya Yorgi Kilisesi imiş eskiden, ama şimdi üzerinde "1575 Mimar Sinan yapıtı" yazıyor. Kaleiçi Camisi'nin de kiliseden bozma olduğunu söylüyor. Onun da üzerinde böyle bir yazı yok tabii. Oturup çay içtiğimiz bu bahçe de Rumlardan kalmış. Bu tepede Profiti İlia (İlyas Peygamber) ayazması, şurada da Aya Paraskevi ayazması -gözlere iyi gelir suyu- varmış. Rumca bilenlerin adından da anlayacağı üzere, Aya Paraskevi kadınmış.

Şu Fotaki Çeşmesi'ni de bir Rum yaptırmış, sevabına. Ama bu hayırsever zengin aforoz edilmiş daha sonra. Rumlar mezarlıkta yer darlığı olduğunda, cenaze gömüldükten 3 yıl sonra mezarı açıp kemiklerini bir kutuya koyarlarmış, osteofilakio denen kutuya *. O kutuyu da numaralayıp kilise duvarındaki raflara. Beden erimemişse hâlâ, bu durumda Müslümanların ermiş addedip türbe yaptıklarını Rumlar günahkâr sayarmış. Sağken aforoz edilenlerin bedenlerinin erimediğine inanırlarmış. Böyleleri için derlermiş, 'yatacak yeri yok'... Bedeninin erimediği görülen Fotaki de 'Rumluktan çıkarılmış', çeşmesi de makbul sayılmamış.

Burada Müslüman mezarlığı, şurada Hıristiyan mezarlığı...

"Ne iyi ki, öbür dünyada değişik dil konuşmuyorlar."

Eskiden Rum mektebi olan binanın önünde kocaman bir yazı: Jandarma. Önünde fotoğraf çektirsek mi? Yook, tutarlar adamı.

Çatalcalı Değirmenci Manol'un gelini

Papatya, adres soracağımız her insana, bir adım öne çıkıp künyesini okuyor adeta gururla:

"Ben Rumum. Benim kocam doğma büyüme buralı. Değirmenci Manol'un geliniyim. Tanır mısınız? 5 oğlu vardı, en küçüğü 'Osman'dı."

Manol'un çocukları baba mesleği değirmenciliği sürdürmüşler, papazlığı seçen Stelyo dışında. Her birinin, kendi Rum adlarının dışında bir de Türk adları varmış, iş ilişkisi nedeniyle gerekli bulduklarından...

"Ha işte, kaynatamın evi Topuklu Meydanı'ndaki ayazmanın karşısındaki şu iki evden biri. Rum mahallelerinde hep böyledir, poyraza bakan duvarı teneke kaplarlar, yağmurdan korumak için."

Mübadele'den önce Rumlukmuş buralar. Mübadele'den 7-8 yıl önce, böyle bir şey olacağını hissedip, ailesini toplayıp İstanbul'a gelmiş değirmenci Manol. İstanbul'da da değirmencilik yapmış:

"Benim kaynatamın Edirnekapı'da değirmeni vardı."

Manol'un İstanbul'a göç etmeyip Çatalca'da kalmayı tercih eden 9 kardeşi Mübadele'ye kadar orada kalmışlar. Mübadele'den sonra onların hiçbirinden haber alamamışlar... Manol'un onaltı çocuklu kızkardeşi nasıl düştü yollara, neler geldi başlarına?..

"Selanik'e yollanan bu insanlar öldüler yolda, moskitoslardan. Daha sonra içlere, Makedonya'ya gittiler kalanlar."

Moskitos, sivri sinek demek, değil mi?

"Dilimiz hiçbir yerde tam değil çocuğum. Ama mamamın dediği gibi, bok altında kalırım, laf altında kalmam."

Mübadele sırasında ölümler çok mu oluyormuş? Daha çok sıtma gibi salgın hastalıklar nedeniyle mi?

"A çocuğum, ne ölümler oldu, ne yangınlar oldu, ne haraçlar oldu... İstemiyordu kocam, gelsin gitsin buralara, biliyorsun... İçi acıyordu. Atılanlar gelip görmek istemezler. Ben arzuladım, kocamın doğduğu büyüdüğü yerlere geleyim."

Kaçmasa kovulacaktı Çatalcalı Mari

Papatya, Mari Yaya'ya 'memleketinde turist oldun' diye takılıyor. Mari Yaya, Rum Mahallesi Topuklu'da doğmuş, Ferhat Paşa İlkokulu'nda bir yıl okumuş:

"Taşı toprağı altın diye herkes arzu ederdi İstanbul'a gitmeyi. Kendiliğimizden gelmeseydik İstanbul'a, kovulacaktık buradan. Bizden sonrakiler kovuldu."

Patriotlarla * beraber gelen, Rumca konuşan Çingeneler mezarlık yanında, Çatalca çıkışında. Müslüman çingeneliği ise mezarlığın yanında.

Feriye Hanım'ın evi de yıkılmış, yerine 5 katlı apartman yapılmış. Mari Yaya en fazla, doğduğu evini bulduğumuzda etkileniyor, gözlerinden yaşlar süzülüyor.

"Doğduğum ev duruyor, aman Allahım!.. İncir bitsin ocağında derler, bak bizim eski evimizde de incir bitmiş..."

Türk mahallesinde bir tahta ev, numara 68. Makruhi Evadyanlar bu evde büyümüş. Şahap Bey'in evine, Ferhat Paşa Ma-

- *Loksandra'yı okudun mu?*

"Elbette! Bizde tiyatrosu, dizisi oynadı; fevkalade, görme yani..."

- *Bir dahaki gelişinde Loksandra'nın kasetini getirsene, bir de rebetiko.*

"Merak etme, inşallah geleceğim."

Geçen yaz geldiği İstanbul'da tanıştığım Papatya böyle demişti. Tahminen 1926 doğumlu. Yunanistan'dan haberi geldi, hastaymış şimdi... Acil şifalar sana Papatya. İyileş, yine gel, çelik çomak, makara, hola hop oynadığın sokaklara bahar gibi.

Papatya (solda) ile Mari yayanın ortasındayım. Ne keyif...

Şükürler olsun, öteki kadın öteki kadını unutmamış

Irkçılık ve cinsiyetçilikten canı yanan Kürt kadınlar Ermeni, Yahudi, Rum hemcinslerini unutmamışlar. Hem de, vitrinlik değil, içkin olarak, samimiyetle.

Nihayet memleketimizde, içinde Ermeni, Rum ve Yahudi kadınlardan da söz edilen bir kadın dergisi çıktı: Kürt Kadın Dergisi ROZA! Beş yıldır Fatma'yı (bizim 'Kürt Fatma') her gördüğümde, "yakında dergimiz çıkacak" diyordu. Neyse, geç olsun da güç olmasın; 1996 8 Mart'ını unutmak kolay olmayacak.

Herkesi özellikle kendi ülkelerindeki ırkçılık, cinsiyetçilik ve her türlü ayırımcılığa karşı mücadeleye çağıran ilk Kürt kadın dergisi Roza Kürtçe'de gündoğumu anlamında. Ama Hatice Yaşar'ın yazısıyla, "erkek yoldaşlarını siyasal olarak her rahatsız ettiğinde önce Yahudi, sonra kadın" denen, "beyniyle baş edemedikleri her seferinde bu yanlarından birini kullanarak" kendisine saldırılan Rosa Luxemburg'un adına da sahip çıkıyor.

"1974'te Kıbrıs harekedinde 1500 Rum kadının Türk askeri tarafından tecavüze" uğraması, 1915'te Ermeni kadınlarının Tehcir-İhtida-Tezvic operasyonuna maruz kalması ("Tehcirin anlamı biliniyor. İhtida, müslümanlığa dönmek ve tezvic ise evlendirme -kocaya verme anlamına geliyor.") onları ilgilendirmiş. Yayın kurulunda kendini sosyalist, sosyalist feminist, hatta Kürt milliyetçisi feminist olarak tanımlayanların olduğu bu dergi bence hiç de milliyetçi değil. Mesela Ermeni kadınlarla ilgili, tek erkek imzalı, "Oğluma Ermeni olduğumu söylemeyin, o beni Türk sanıyor" yazısına yer verdikleri için. Ki o yazıda itiraf, özeleştiri de var: "Edirne'den Kafkasya'ya kadar tüm Ermeniler Musul Vilayeti'ne bağlı olan Zor'a sevkediliyorlardı. Zor demek Ermeniler için ölüm demekti. Yollarda da Teşkilat-ı Mahsusa'nın (o günkü MİT) organize ettiği, cinayetten hapiste yatan Kafkas kökenlilerin salınarak oluşturdukları çeteler, sarp geçitlerde, ormanlarda ve ıssız yerlerde bu göç kafilelerine saldırarak soykırımı gerçekleştiriyorlardı. Kürt, Çerkes, Arap, Gürcü çeteleri de bu saldırıları gerçekleştiriyorlardı."

Toplumsal bellek kaybını aşma, yaşamlarını değiştirme, dönüştürme istekleri Türk kadınlardan ve Kürt erkeklerden bağımsız bir dergi çıkarmalarına neden olmuş. Çünkü: "Türk kadınları Kürtlüğümüzü unutmamızı isterken, Kürt erkekler de kadınlığımızı..."

Erkekleri, Kürt erkeklerini, yoldaşlarını kıyasıya eleştiren Roza, Kürt kadınlarının yaşadıklarını, yaşayamadıklarını anlatıyor. Türk kızkardeşlerle olan sancılı, gerilimli ilişkilerini, ilişkisizliklerini ifade ediyor. Biz kadınların kendimizi ifade etme sorunumuz hep vardır, hele de anadil yasaklıysa, aşağılanıyorsa...

"..Kızkardeşlerimiz mevcut düzene muhalif olduklarını, dolayısıyla kendilerini Türk hissetmediklerini fırsat buldukça söylüyorlar. Ve bu nedenle bizimle ilişkilerinde ezen olarak konumlanmış olduklarını bir türlü kabullenmek istemiyorlar. Türklükle hiçbir alakaları olmadığını, ilk ve belirleyici kimliklerinin feministlik, sosyalistlik vb. olduğunu, dolayısıyla; asla bize karşı küçümseyici, yoksayıcı olmadıklarını iddia ediyorlar. Yani feminist ezmez, sosyalist asimile etmez, anarşist hükmetmez gibi mitler gerçekmiş gibi hâlâ yutturulmaya çalışılıyor." Bu satırların sahibi Ayşegül'e katılıyorum.

Aynı şekilde, ateist oldukları için, Müslüman olmanın ayrıcalıklarından (istemeden de olsa) yararlandıklarını da kabul etmiyorlar. Ancak Ayşegül'ün ifadesindeki, iyi niyeti yoksayan "yutturmaya" itirazım var, iyi niyetin ezmeye engel olmadığını düşündüğüm halde... Bilinçli bir kasıt yok bence. Ezenlere karşı mücadele edenlerin, kendi ezen kimliğiyle yüzleşmesinin çarçabuk olamayacağını kabul etmemiz gerekiyor galiba. Bu da bir teslimiyet değil, hoşgörü olur...

hallesi, no 66'ya Lusya Kuyrig (Ermenice kızkardeş, abla) 6 aylık gelinken gelmiş.

"Yan komşumuz Arnavut İbişe hanımla içiçeydik, evlatlığı Safiye'yle arkadaştık. Onun da hayatı roman. Çok severdik birbirimizi, sonra kader ayırdı bizi. Onlarla ortak kullandığımız bahçemizde bir Deli Cemo yaşardı. Komşuları olarak çorbasını, odununu verirdik, temiz pak geçinirdi. Şimdi insanlar sokaklarda kalıyor, bakımsız kalıyor, içki içiyor. Selam bile vermiyor İstanbul'da millet millete."

Arkadaşına dokundurtmayanlar

Burada Acem kahveci varmış, yanında otobüs şoförü Ahmet Çavuş'un evi, şimdi virane gibi. Ahmet Çavuş Aydınlı efeymiş. Mari Yaya'nın demirci olan ağabeyi Partuğh'un rakibi Müslüman demirciler bir gece vakti eve saldırıp camlarını kırmışlar. Partuğh Varbet (usta) şikayet için gittiği karakoldan bir de tokat yiyerek dönmüş... Bunun üzerine Ahmet Çavuş 'kılınıza dokunamazlar' deyip Mari Yayalar'ın evinin önünde bir yıl nöbet tutmuş. Kahvede de ortalığa duyurmuş: 'Sıkıysa gelsinler!' Gelen olmamış...

"Ahmet Çavuş bizi bekleyen adamdı. Kapımızda bir sene yattı, kar yağdı üstüne."

Mari Yaya 9 yaşındayken, dil (Türkçe) öğrensin, alışveriş, para hesabı bilsin diye çarşıya gönderilirmiş. Fırıncı Lokman 'çocuğunu gönderme fırına' diye uyarmış ailesini. Çünkü 'Alev Usta'nın (Asadur Usta'nın lakabı Alev) çakır kızını kaçıralım' diye konuşulduğunu duymuş. İnsafsızı, merhametlisi de var, diye hatırlanıyor Fırıncı Lokman...

Bu sıradaki evler hep terkedilmiş. Evler neden boş? İnsan, böyle Rum ve Ermeni dostlarıyla gezdiğinde tek şık geliyor aklına cevap olarak: İstimlak mı olmuş? Birine sorayım diye, yolun karşısındaki tek katlı bir eve girdim; avlulu. Çocuklar annelerini çağırdılar; anneleri genç, esmer bir kadın. Evler neden boş, bilmiyor. O, karşıdaki 66 numaraya kiracı olacakmış, ama 'perilidir' demişler, vazgeçmiş. Kendisi buralı değilmiş, Bayır'danmış. (Kimbilir, belki de başkalarının evini işgal etmekten vicdanı rahatsız olanlar bu tür evleri tekin bulmayarak, perili, hayaletli diyorlar?.. Haksızlığa uğrayanların ahının tutacağından, ruhlarından korkuluyor...)

Mari Yaya oradan ayrıldığımızda söyledi, Bayır, Çingene mahallesiymiş, mahallelerin bittiği yerde. Bu esmer genç kadın saçlarını meç yaptırıp aşağıya, Türk mahallesine inmiş... Çatalca'nın girişinde Müslüman Çingeneler, çıkışında, Yunanistan'dan patriotlarla birlikte gelen göçmen Çingeneler.

Demin düğün salonunda karşılaştığımız beyin annesine Erkek Fahriye denirmiş: "O kaç-göç vaktinde (kadınların kendilerini erkeklerden sakınmaları anlamında) at arabasında dizginleri alır, ayakta sürerdi."

Düğün salonunun tuvaletinde başlamıştı zaten eski ahbaplarla karşılaşmalar. Kendisi iyi tanımayan, hatırlamayan, daha iyi bileceğini düşündüğü kişileri salık veriyordu; gidin falancayı bulun, diyorlardı: "Git İhsan efendiyi bul, o sana her şeyi anlatır."

Zamanında Lusya kuyrig bu eve altı aylık gelinken gelmiş (Fotoğraf Arkitekt Sayı: 428'den alınmıştır)

Yunan halkı gazetelerin yazdığı gibi değil

Selanikli, Dramalı bir esnafla konuştuk:

"Evsahibim Selanik'te; enternasyonal adamım ben. Dükkanın önünde oturuyordum. Bir otobüs geldi, Selanik'ten. Samsun'dan gitme bir Rumla konuştum. Onunla Selanik'teki evsahibime selam gönderdim. Evsahibim ne kadar memnun oldu bilemezsin; bana telefon etti. O zamanlar daha otomatik telefon yoktu. Bir gün santralden, PTT'den çağırdılar. 'Yunanistan'dan seni arıyorlar'... Allah allah?.. Şaşırdım, Yunanistan'dan beni kim arıyor?.. Baktım, o adamcağaz; Samsunlu Rum... Birkaç defa daha geldi; o kahve getirdi, ben lokum verdim. 'Thessaloniki'ye (Selanik) gel, bekleriz' dedi. Kardeşlik budur..."

Başka Çatalcalılar anlatıyor:

"Rumlarla biz kardeş gibiydik. Yunan halkı şey; gazetelerin yazdığı gibi değil. Yunanistan'daki gazeteler de burdaki gibi. Yeşil Trakya gazetesi 'Gitmeyin, Türkiye'de sizi keserler, öldürürler' diyormuş Rumlara. Yine de eskiden buralarda yaşayanlar otobüslerle geldiler. Onları ağırladık. 'Biz utanıyoruz, çünkü bize, sakın gitmeyin Türkiye'ye diyorlardı' dediler. Birbirlerine Rumca, 'Burada ceviz ağacı vardı, şu tarla bizimdi' diye gösteriyorlardı, biz anlıyorduk dillerini. 'Kimsenin toprağında ne gözümüz var ne de... biz kardeş gibi.. iyi hatırlıyorum' diyorlardı. Hey gidi dünya hey..."

Postacı da Selanik muhaciriymiş. Bizim de köyümüz Rum ve Ermeni köyüdür, diyor. Kıyıköylüymüş, Kastros'tan öte.

Cambaz Selim'in oğlu Zeki şöyle bir dakika kadar dikkatlice baktı ve 55 yıl sonra tanıdı, şimdi yaya olan o zamanın genç kız Mari'sini. Tanık olmayan inanamaz... "Gözler değişmez, hayat gözlerdedir" diye açıklıyor kendisi. Sonra kâh Papatya'ya dönüp sorularını Rumca cevaplıyor, kâh Mari Yaya'ya dönüp Türkçe eskiden buralarda yaşayanları yâd ediyorlar...

Çatalca'da yasakmış bir zamanlar Rumca konuşmak. Şimdi Atatürk fotoğraflı, bol bayraklı bir iş yeri olan yer, daha önce ahırmış.

Güzel şarkı söyleyen Kör Şerafettin ölmüş. Toprağı bol olsun. Fethi Bey şimdi Selanik'te iyi bir sünnetçiymiş. Mısır'a gelin giden Zabel ne oldu acep? Partuğh, terzi Yeranuhi, Haygan, Enok, Onnik, Yeğya, Kevork, Kirkor, Ani, Hermine vardı. Bercuhiler çok can insanlardı. Sadiye Hanım, eczacı Lütfü bey neredelerdir şimdi?..

6-7 Eylül zengini polis

Polis Behzat vardı, ne oldu acaba diye merak ediyor Mari Yaya. "6-7 Eylül'den sonra zengin oldu, hacı oldu" diye cevaplanıyor. Nasıl yani; yağmaya mı katılmış, gayrimüslimlerin mallarının üzerine mi konmuş?.. Bunlar sorulmuyor. Sessizlik .. Yorum yok... Yalnız kaldığımızda Mari Yaya'ya, nasıl olup da tepkisiz kalabildiğini soruyorum: "Aşkolsun o Behzat'a, patriot olarak nasıl yapmış o işi?.." Hâlâ inanmak istemiyor... 6-7 Eylül konusuna dönmektense, her yıl 6-9 Ekim tarihlerinde yapılan Çatalca panayırını konuşmak, geleceğe ilişkin konuşmak daha iç açıcı: "Önümüzdeki 6-9 Ekim'de Çatalca'ya yine gelelim."

Dramalılar, Ali Paşa dönmeleri, patriotlar, Rumlar, Ermeniler... Çatalca bir zamanlar çeşit türlü insanın bir arada olduğu yer. Bir arada, ama kardeşçe mi?..

"Patriotlarla Türkler birbirine zıttı. Aradan geçen zamanla, şimdi kaynaşmışlar. Patriotlar hâlâ nohut ekmeği pişiriyorlar mı acaba?"

Evropeos Hacı Şevket

Şevket Bey, Papatya'ya, "Evropeos bir adam" dedirtecek bir beyefendi. Spor, beyaz kostüm; keten pantolon ve ceket. Elindeki baston değil, adeta asa; zerafet için taşınmakta... Tamam, 'evropeos', ama beyaz sakallarından ötürü mü, neden bilmem, hacı olduğunu düşünüyorum. Nefes almadan Rumca konuşuyor Papatya ile. Koyu sohbete Rumca yetmediğinde Türkçe devam ediyorlar. Şevket Bey bu duruma şaşıran bizlere dönerek bilgi veriyor: "Elbasan köyünde Rumca konuşulur hâlâ, özellikle yaşlılar."

Şevket Bey, çocukluğunda yemenici Ermeni usta Bağdasar'ın çırağıymış: "Tahsilli insanlardı. Bağdasar kunduracıydı ama üç lisan biliyordu; başka türlü efendiydi. Onun yanında yetiştim. Onun annesi benim annem gibiydi, iyi kadıncağızdı."

Şevket bey hatırlıyor; Bağdasar'ın karısı Madam Ağavni hiç dilini bozmazmış, Ermenice konuşurmuş hep. Onun kızı Bayzar için de, kaçıracaklar, çarşıya yollamasınlar denmiş. Ama madam Ağavni, "Neyi kaçırıyorlarmış, nasıl kaçırıyorlarmış, top mu o!" deyip kulak asmamış, göndermiş kızını çarşıya pazara. Hele bir denesinler!

Dayanamıyor, soruyorum Şevket Bey'e, tam giderken: Hacı mısınız? Hacıyım demiyor; 'gittim' diyerek adeta yarı onaylıyor. Şevket Bey 8 yaşında gelmiş Selanik'ten. Büyükannesi tahta ıstavroz koyarmış boynuna, hiç Türkçe bilmezmiş. "Küfür etsen anlamazdı." Rumların çoğunlukta olduğu Çatalca'da Ermeniler on haneyi geçmezmiş, Hacı Şevket'in gençliğinde.

Yaşı 70'in üzerinde olan bu hacının ceketinin göğüs cebinde eski ustası Ermeni Bağdasar'ın ve onun oğlu Kirkor'un fotoğrafının olduğunu kim tahmin edebilir?.. "Ermeni milliyetçisine anlatsan inanmaz" diyor Mari Yaya. Türk milliyetçisi de...

Babası fılle, annesi Kürt

Dün ve bugünün benzerliği Gazel ta Adaklı'dan göçmüş Çatalca'ya; Bingöl'ün Kığı ilçesine bağlı Adaklı'dan.

"Yeni, geçen sene boşaldı köyümüz. 94'te geldik, güz üzeriydi. Daha birbuçuk sene oluyor. Benim babam da fılle. Biz Kürdüz. Babamı Ruslardan esir olarak almışlar eskiden. Anam Kürttür. Anamla evlenip, anamın arazilerinin üstüne gelmiş babam. Çünkü anam tekti, kardeşi yoktu. Sonra dönmüş (Müslüman olmuş)."

Köyünüz neden, nasıl boşaldı? Kimse kaldı mı? Geri dönen oluyor mu?

"Bilmiyoruz, biz kimseden haber alamıyoruz. Ölenlerden kimseyi tanımıyoruz."

Köy kaç yer; herkes birbirini tanımaz mı?

"Biz tanımıyoruz. Biz çıktık, arkamızdan boşalttılar. Duyunca üzüldük. Herkes dağıldı, Bilmiyoruz nereye gittiler. Akraba olarak yalnız bir ev kaldı orada. Biz kimseyi görmedik, biz kendiliğimizden geldik.."

Kocası nerede iş bulursa gidiyormuş inşaatlara, çalışmaya. Ya kendisi? "Bizim adam dışarda çalışmayı kabul etmiyor, göndermiyor. Köyde ekinlerimizle uğraşıyorduk; buğday, arpa, mısır... Toprağımızı öyle bıraktık geldik. Biz satamazdık, kimse alamazdı. Nasıl satalım? Göç olunca satılmıyor. Kalan olsa alırdı."

Gece gündüz ağlar diyor Gazel, kızı için. Arkadaşların kaldığı için mi? "Köyümüzü özlüyorum. Burası da güzel, ama yine de vatandır, özlenir..."

Eşit ilişki değil mi, Gazel de bana soruyor nereli olduğumu. Babamın Silvanlı olduğunu öğrenince, baş başa kaldığımızda, "hele bizim dilimizden konuş bir" diyor. Ne desem, nece desem? "Hadi kurban olayım, sen nasıl benimle konuşmak istedin, ben de duyayım, bir kelime söylesene. Beni kırma." Kürtçe? Oğluna, "navete çiye?" dediğimde çok seviniyor Gazel..

Dün sökülüp atılan değirmenci Manol, Asadur Usta... Bugün Gazeller... Tarih tekrarlanıyor... Aradan yıllar geçse de, göç insanları üzüyor...

Dönüşte Menderes anıtının karşısından geçerken Topkapı'da Papatya'dan bir çığlık:

"Kale, köyümüze geldik! Tahta bina, na!"

** 6-7 Eylül Olayı'nda, saldırganlar kiliselerdeki bu kemik kutularını bile kırmışlar. Yağmada kemikler karıştığı için, hangisi kime ait olduğu bilinemediğinden mesela Balıklı'da hepsini topluca bir kutuya koymuşlar. Osteofilakio yağması...*

** Fılle, Kürtçe'de Hıristiyan, Ermeni.*

** Patriot: Mübadele'yle Yunanistan'dan gelen, Yunanca konuşan Müslüman göçmen. Yurtsever.*

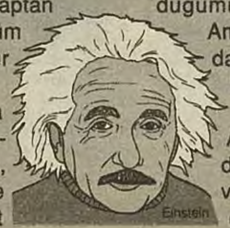
***Düzeltme:** 27 Ocak 1996 tarihli Azalırken'de yer alan söyleşiye göre Papatya, Varlık Vergisi sırasında orta üçte, 20 Sınıf İhtiyat Askerlik'te ise lise ikide... Varlık Vergisi'nin Kasım 1942-Mart 1944, Yirmi Sınıf ihtiyat Askerlik'in 1941 tarihlerinde olduğunu bilenler farketmişlerdir; Papatya önce lise ikide, sonra orta üçte miydi?!. Bu dikkatsizliğimden dolayı özür diler, Papatya'nın 1941'de orta üçte, Varlık Vergisi sırasında lisede olduğu notunu düşmek isterim.*

Azalırken'e Mektup

Einstein Alman mıydı, Yahudi mi?..

20 Ocak 1996 tarihli Azalırken'de yer alan, "Türkiyeli Ermeni Bilimci Kadın, Olmuş Türk Bilimadamı" başlıklı yazıya atfen, Almanya'dan okurumuz Sinan Öztürk minik bir not göndermiş. "Die schönsten Anekdoten" adlı kitaptan çevirip gönderdiği bölüm için kendisine teşekkür ediyoruz.

Einstein 1916'da geliştirdiği "Genel İzafiyet Teorisi"nden sonra, esas olarak üzerinde durduğu "Özel İzafiyet Teorisi"ni açıkladığında, arkadaşları bu olayın kamuoyundaki etkilerinin neler olabileceğini sormuşlar ona.

"Bu şimdiden görülecek kadar açık" diye yanıtlamış Einstein. "Haklı çıkarsam, Almanlar Alman olduğumu, Fransızlar Avrupalı ve Amerikalılarsa Dünya vatandaşı olduğumu söyleyecekler.

Ama haklı çıkmazsam, Amerikalılar Avrupalı olduğumu, Fransızlar Alman ve Almanlarsa Yahudi olduğumu söyleyeceklerdir."

Falanj artığı Aznar'ın gülümsemesi dudaklarında dondu...

İspanya'da sağın eğreti zaferi

Muhittin KARKIN–Barcelona

3 Mart gecesi İspanya genel seçimlerinin ilk resmi sonuçları açıklanmaya başladığında Madrit caddelerini dolduran onbinlerce kişi hep bir ağızdan "Başbakan Aznar!" diye bağırıyor, kimileri Franko döneminden kalma Falanj selamına duruyordu. Aslında İspanya bu sonuca aylardan beri hazırlanmamış mıydı? Büyük basının hemen hepsi PP'yi (Partido Popular-Halk Partisi) ve lideri Aznar'ı büyük farkla önde göstermiş, sorunun mutlak çoğunluğu elde edip edemeyeceğinde düğümlendiğini ileri sürmüştü. Hatta, El Periodico, ABC gibi sütunlarında özlemini çektikleri Frankoculuğu daha aylar öncesinden hortlatanlar bile vardı.

Ama dakikalar, ardından saatler ilerledikçe PP binalarının önündeki coşku yavaş yavaş duruldu. Yerini, kederli olmasa bile, ihtiyatlı gülümsemelere bıraktı. Zira İspanyol emekçileri PP'ye geçit verir gibi yapmışlarsa da kapıyı galiba pek fazla aralamamışlardı. PP, 9.6 milyon oyla (yüzde 38.85) birinci parti olmuştu, ama kendini izleyen PSOE'nin (Partido Socialista Obrero Espanol- İspanyol Sosyalist İşçi Partisi) yalnızca 1.3 puan önünde. Kazandığı sandalye sayısı da (156), 350 kişilik parlamentoda tek başına iktidar olmasına yetmiyordu.

PSOE'nin düşüşü

On üç yıldan beri iktidarda olan PSOE, aslında beklenildiği gibi tam da kuyunun dibini boylamamıştı. Gerçi kazandığı sandalye sayısı (141) PP'ninkinden epeyce daha azdı, ama oy sayısı itibarıyle PP'nin yalnızca 300 bin gerisindeydi, üstelik 1993 seçimlerine göre oylarında 150 binlik bir artış bile olmuştu. Kısacası, PSOE beklenen tahribata uğramamıştı.

Ama önemli olan böyle bir acı yenilginin neden beklendiğiydi. Sorun uzun süreli bir iktidarın herhangi bir partiyi doğal olarak aşındırmasının ötesindeydi. İşçiler PSOE lideri Felipe Gonzales'e kızgındılar. Onun İspanya'yı "Avrupa ile bütünleştirme" çabalarını işçi sınıfına ödettirmeye girişmesi, bu nedenle kemer sıkma politikaları uygulayıp sosyal hizmetlerde kısıntıya başvurması, örneğin işsizlik sigortasına sınırlamalar getirip yeni vergiler koyması; ardından "globalizasyon" adına özelleştirmeleri hızlandırması, böylece İspanya'ya damgasını vurmuş sanayi bölgelerinin, hatta kentlerinin, örneğin Bilbao'nun marjinalleşmesine yol açması; ve nihayet devlet düzeyinde çürümüşlüğün, rüşvetin, suistimallerin savunuculuğuna soyunması, onu 1982'de coşkuyla işbaşına getiren emekçi yığınların tepkisini çekmişti.

Ama dahası da vardı. Son birkaç aydan beri, PSOE hükümetinin Bask ülkesinin bağımsızlığı için silahlı mücadele veren ETA örgütüne karşı, bizim kontrgerillanın benzeri bir örgütlenmeye giriştiği ve GAL denen kirli savaş birliklerini oluşturduğu anlaşılmıştı. Bu olay açığa çıkınca da, bizzat Franko dönemine son veren sosyalistlerin benzer yöntemlere başvurmuş olmaları, halkta bu partiye karşı ciddi bir tepkinin oluşmasına yol açmıştı. Kısacası PSOE cezayı hak etmişti, bunu iktidardan uzaklaştırılarak ödeyecekti.

PP'nin yükselişi

Gonzales iktidara "değişim" sloganıyla gelmiş, ardından "İstikrarlı bir demokrasi" için uğraş vermişti. Ama on üç yıl sonra, "değişim" İspanya'yı Avrupa emperyalizminin önde gelen bir gücü haline getirme, "istikrar" ise bu sürece taş koyabilecek emekçi güçleri sindirme sloganına dönüşmüştü. İşte PP, kitleler arasındaki kızgınlığı tam bu noktada yakalamaya çalıştı ve "İspanya halkının PSOE'den sıkıldığını, değişime ihtiyaç duyduğunu" işlemeye girişti. Ve tüm sloganı da buydu. Öyle ki, kendini sadece bıyığıyla Hitler'e benzetebilen, konuşmaktan aciz, ardından itildiği gün gibi ortada olan lideri Aznar, İspanyollara tek satırlık bir program bile sunmadı. Sağından eski Frankocuların falanj desteğini, solundan da emekçi yığınların PSOE'ye tepki oylarını toplamaya yöneldi. Bütün demagojisini de "PP bir merkez partisidir" yalanı üzerine kurdu.

Tabii bunu hiç kimse yutmadı. Falanj artıkları, eski Frankocu devlet aygıtının bugünkü uzantıları, yönetimi sivillere bırakmak istemeyen askerler vb. Aznar'ın var-yok kişiliğinde geçici bir kukla lider buldular.

Ama bunlardan daha önemli bir kesim vardı PP'yi birinci parti yapan: 9 milyonu aşkın bir halk kitlesi. Bunun yaklaşık yarısını, her zaman sağ partileri desteklemiş olan Kastilyalı muhafazakar çiftçiler oluşturuyordu. Üstelik Avrupa ile bütünleşme sürecinde ürünleri "serbest pazar"da sistematik olarak değer yitiren ve devletten herhangi bir destek görmeyen bu çiftçiler, bu kez de, hem de artan oranda oylarını PP'den esirgemediler.

Buna karşılık PSOE'ye asıl sırtlarını dönenler, uzun süre "demokratik büyüme"den yararlanmakla birlikte, şimdilerdeki ekonomik krizle iş hacimlerinde hızlı bir düşüş yaşayan kentli dükkan sahipleri oldu. İşleri bozulanlar, dükkanlarını kapayanlar, teknolojik yenilenme karşısında zanaatları demode olanlar, süpermarketlerin karşısında dayanamayanlar, dahası, uluslararası ticari kuruluşların egemenliği altına giren bir pazarda ne dışarı uzanabilen, ne de içeride "demokratik rekabet"in nimetinden yararlanamayan küçük işadamları... İşte bunların hepsi Gonzales'in uyguladığı "modernleşme"den yorgun düşmüşler ve Aznar'ın "değişim" sloganında aradıkları istikrar ögesini bulmuşlardı.

Ve nihayet, işçi sınıfı PSOE'yi cezalandırmaya karar vermişti. Üstelik onlar için sorun yalnızca, daha iki ay önce Huelvalı ve Cadizli tersane işçilerinin özelleştirme girişimlerine karşı mücadeleleri sırasında hükümetin polisinden yediği dayaktan veya Galiçyalı proleterlerin grevlerinin zorla bastırılmasından ibaret değildi. Hükümet açık açık, iş saatlerini uzatmaya, ücretleri dondurmaya, sosyal hakları sınırlandırmaya yönelik bir "sosyal reform" programı hazırlamıştı. Üstelik PSOE eğilimli sendikaların hepsi bu planı destekliyorlardı. Hatta plan bazı belediyelerde ve otonom bölgelerde uygulamaya konmuştu bile. İspanyol emekçileri, Fransız yoldaşlarının yöntemine başvurmadan önce önlerine konan sandıkla sosyalistlere bir mesaj vermek istemişti. Ama bu mesajın bir sınırı vardı: İspanyol emekçilerinin tarihsel hafızası. Bugün en çok otuz beş yaşında olan bir işçi, ilk meslek yaşamına Franko döneminde atılmıştı ve Falanj'ın, sağın, muhafazakarlığın, Katolikliğin bu ülkede ne anlama geldiğini hala hatırlıyordu, biliyordu, genç kuşaklara da anlatıyordu. Tam da bu nedenle 3 Mart gecesi Aznar'ın gülümsemesi dudaklarında donup acı bir sırıtışa dönüşmüştü.

Sol Birlik'in krizi

Bütün bu panorama, "Pekiyi, neden PSOE'nin solu değil de PP?" sorusuna yol açabilir. Aslında Julio Anguita'nın önderliğindeki PCE'nin (Partido Comunista Espanola-İspanyol Komünist Partisi) etrafında birleşmiş bir dizi parti ve akımdan (yeşiller dahil) oluşan, ülkenin üçüncü büyük politik oluşumu IU (Izguierda Unida-Sol Birlik) oylarını ve milletvekili sayısını 1993 seçimlerine oranla artırmıştı (2.2 milyondan 2.6 milyona ve 18 sandalyeden 21'e). Ama bu beklenenin çok gerisinde bir artıştı ve üstelik Anguita'nın memleketi, PCE'nin kalesi Andalucia'da 7 miletvekilliği birden yitirilmişti. IU, 4 Mart sabahına ağır bir krizin içinde gözlerini açtı.

Avrupa komünizminin mirasçısı olan PCE, 1989 Doğu Avrupa devrimlerinin ardından iyiden iyiye kurumsallaşmış ve bu biçimiyle de pek çok "yenilikçi" akımın, bu arada yeşillerin, barış yanlılarının, sivil toplumcuların, hatta hayır kuruluşlarının çekim merkezi haline gelmişti. Bu dinamikten doğan IU, İspanyol toplumunda kendine toplumsal bir mekan arayışına girmiş ve sonuçta Anguita'nın önderliğindeki "sol şahinler" çıkışı PSOE'yi eritip onun yerini almakta bulmuşlardı.

IU, ekonomik krizin şiddetlendiği, PSOE hükümetinin kirli çamaşırlarının gün ışığına çıktığı bir dönemi fırsat bilmiş ve hükümete verdiği örtülü desteği çekerek erken bir seçimi kaçınılmaz kılmıştı. İşler planlandığı gibi gidiyordu. Ama "şahinler" biraz "aşırıya" kaçmışlardı. Örneğin Andalucia'da birinci parti durumunda olan PSOE'yi otonom mecliste iktidar yapmamak için PP'yle koalisyon kurmuşlardı!

Parti bürokrasisinin bu "taktiği" karşısında şaşırıp kalan Andaluciali komünist emekçiler de, Falanjistlerle işbirliği yapan kendi partileri yerine, en azından Franko dönemine son vermiş olan PSOE'ye yönelmişlerdi. Böylece IU'nın onbinlerce oyu ve 7 sandalyesi uçup gitmişti.

Bugünlerde IU liderleri birbiri ardına "değerlendirme" toplantıları yapıyorlar. Birliğin "sağ" kanadı, Anguita'nın PSOE'yi ve sosyalist işçileri karşısına alan çizgisine karşı bayrak açmış durumda. PCE kanadı ise çizginin doğru olduğundan, ama bazı "teknik propaganda hataları" yapıldığından dem vuruyor, çizginin değiştirilmesine yönelik girişimlere karşı bölümne tehdidini savuruyor. Bunda o denli ısrarlı ki, "komünist eğilimli" İşçi Komisyonları sendikası 4 Mart sabahı, olası bir PP iktidarında Aznar ile "sosyal reform" programının koşullarını görüşmeye hazır olduğunu ilan etmiş durumda. Bütün bu gelişmeler IU'nın önümüzdeki günlerde parçalanmalarla sonuçlanabilecek ağır bir krizin içinde olduğuna işaret ediyor.

Politik kriz sürüyor

Seçimler İspanya'nın politik sahnesine yeni bir çoğunluk hükümeti, istikrar veya güçlü bir Bonaparte kazandırmış değil. Kastilya milliyetçiliğinin savunucusu, otonomi düşmanı Aznar, ancak Katalan veya Bask milliyetçilerinin veya Kanarya Adaları'nın desteğini alırsa başbakan olabilecek. Bunun ne denli dengesiz ve kısa süreli bir iktidar olacağı da ortada.

PSOE ise IU ile görüşmeye her zaman açık olduğunu ilan etmiş durumda. Ama bu deklarasyon, bir sol hükümet kurma çabasından çok, IU'nın iç mücadelesine müdahale etmeye yönelik oportünistçe bir girişim gibi görünüyor. Bu tip bir ittifak gerçekleşse bile, gene Katalan veya Basklı milliyetçilerin desteğine gereksinimleri olacak.

Ha, bir de Kral var. Monarşinin şefi Pireneler'de kayak yapmakla meşgul. Devlet işleriyle karısı ve oğlu ilgileniyorlar, suistimal soruşturmalarının kendilerine kadar uzanmasını engellemeye çalışıyorlar.

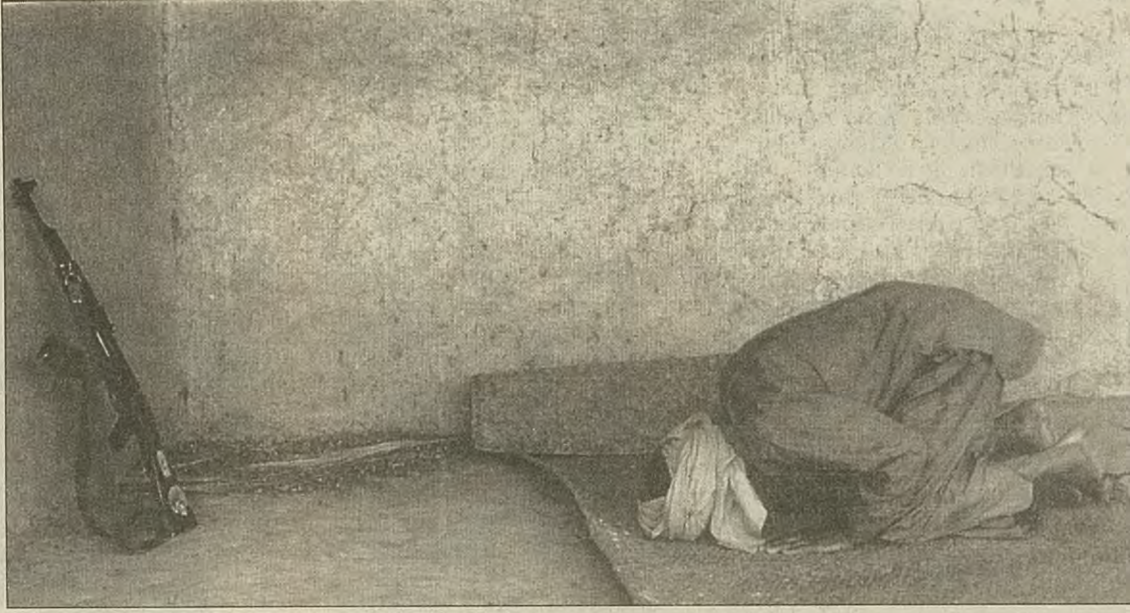
İspanya işçi sınıfı ise bundan sonra ne yapacağını düşünüyor. Politik sahneyi, onlar düşünmeye başladığı yerde, politik krizin fırtına bulutlarından başka bir şey olabilir mi?

İran Devrimi'nden siyaset dersleri

Merdan YANARDAĞ

İran Devrimi'nin 18. yıldönümü geçen ay ilgili çevreler tarafından kutlandı. Refah Partisi'nin pozisyonu nedeniyle, İran devrimi, Türkiye'nin iç politikasında da hemen bir tartışma alanı haline geldi. Necmettin Erbakan'ın devrimi öven bir konuşma yapması, Mesut Yılmaz tarafından ANAP-RP koalisyonunun kurulmama gerekçelerinden biri olarak gösterildi.

Aslında İran Devrimi'ne Türkiye'de, islamcılardan önce sosyalistler ilgi göstermişti. Türkiyeli sosyalistler, 1978'de başlayan ve karakteri 1979 yılında belirginleşen İran devrimini, kendi devrim stratejileri bakımından, bir doğrulama ya da yanlışlama örneği olarak ele alıp yoğun şekilde tartıştılar. Ancak bu tartışma, dönemin özellikleri ve konjonktürel nedenlerle verimli olamadı. İlgi bir süre sonra kayboldu ve İran Devrimi daha çok islamcılar tarafından tartışılır hale geldi. Bu durum günümüze kadar devam etti.

Önemli dersler

Oysa İran devriminde önemli bir rol oynayan ve devrimin ardından büyük bir güç olan devrimcilerin/sosyalistlerin bu ülkedeki macerası Türkiye solu için önemli derslerle doludu.

İran devrimi hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapmak bu yazının sınırlarını çok zorlayacaktır. Ben bu yazıda, İran devriminden hemen önce ve hemen sonra yaşanan bir dizi gelişmeyi, Türkiye sosyalist hareketinin gündemiyle ilişkilendirerek tartışmaya çalışacağım.

İran Devrimi'ni anlayabilmek için, 1960'ta başlayan ve 1970'li yılların ortalarına kadar devam eden Şah Rıza Pehlevi'nin Ak Devrimi'ne kısaca göz atmak gerekiyor.

Pehlevi'nin Ak Devrimi, esas olarak kapitalist sermaye birikimini gerçekleştirmeye yöneldi.

Süreç çok hızlı gelişti. Sosyal ihtiyaçlar ve yeni paylaşım yöntemi nedeniyle ekonomik büyümeye, yani sanayi yatırımlarına önem verildi. Tarım reformu gerçekleştirilerek topraksız köylülere toprak dağıtıldı. Ülke, devrimin arefesine geldiğinde kırlarda küçük ölçekli tarımsal üretim egemen hale gelmişti. İran rekor denebilecek bir oranla, yüzde 20 kalkınma hızıyla büyüyordu. Kırlardan kentlere doğru kısa sürede büyük bir göç başladı. Yüzbinlerce insan dalga dalga büyük kentlere doğru akıyordu. Köyden kente göç Şah yönetimi tarafından teşvik ediliyordu. Böylece büyük kentlerde, geleneksel ilişkilerden nesnel olarak kopmuş, ancak kültürel kopuşu gerçekleştirememiş milyonlarca köylünün yaşadığı mahalleler oluştu. Sefalete itilen ve derin bir kimlik krizi yaşayan bu insanlar arayış içindeydi.

Ülkede bir yandan büyük "yarı-proleterler" havuzu oluşurken, diğer yandan da sanayi işçilerinin sayısı artıyordu. Ak Devrim sırasında lise öğrencilerinin sayısı da yaklaşık on kat artmıştı. Üniversite sayısındaki artış ise yüzde dört yüze ulaşıyordu.

Özetle ülke, kısa bir zamanda büyük bir hızla değişiyordu. Buna savrulma da denebilirdi. Daha sonra görüleceği gibi insanlar bu hıza ayak uyduramayacaktı. Yani, her zaman olduğu gibi "sosyal uyanış ekonomik gelişmeyi" aşamıyordu!

Pehlevi, Ak Devrim sırasında, kapitalist sermaye birikimi projesinin kaçınılmaz sonucu olarak ünlü Tahran Çarşısı'na da müdahale etti. Çarşı'nın içinde ve çevresinde yoğunlaşmış bulunan ve önceleri bağımsız çalışan, büyük çoğunluğunu geleneksel küçük ve orta büyüklükteki ticari, finansal ve endistriyel kuruluşların oluşturduğu işletmeler kontrol altına alındı. Şah yönetimi, '70'li yıllardaki yüksek enflasyondan Çarşı'yı sorumlu tuttu. Bu durum, çarşı esnafının Şah'a karşı gelişen muhalefetinin temelini oluşturdu.

ABD jandarmalığı

Şah'ın baskı ve teröre dayalı dikta yönetimi, bölgede açıkça ABD'nin "jandarmalığı"nı üstlenmesi, yüksek askeri harcamalar, üst sınıfın göze batan yaşam tarzı ve israfı, sokaktaki İranlının nefret duygularını besliyordu. İmamlar Cuma vaazlarında artık açıkça rejimi eleştiriyordu. Köklü bir geleneğe sahip olan ve diğer İslam ülkelerinden farklı olarak bir ruhban sınıfını oluşturan mollalar, halk üzerindeki nüfuzlarını büyük ölçüde koruyordu. İmamlar, kendiliğinden yükselen muhalefet dalgasını Şia ideolojisinin gücünden de yararlanarak kucaklamaya ve yönlendirmeye çalışıyordu. İran solu da bu dönemde hayli büyük bir güç kazandı. Ancak, İran solu, Şah'a karşı yürütülen radikal mücadelenin prestijine sahip olmasına karşın, yükselen dalgayı karşılamakta Mollalar kadar başarılı olamadı.

"Neden başarısız olundu?" sorusuna verilecek cevap büyük önem taşıyor. Çünkü bu cevap, İranlı devrimcilerin/sosyalistlerin neden devrime önderlik edemediklerini ve devrimden sonra neden fazla zorlanmadan tasfiye edildiklerini de açıklayacaktır.

Nedeni şudur; devrim öncesinde İranlı sosyalistler ile islamcılar aynı dili konuşmaya başladılar. Sokaktaki sıradan İranlılar, sosyalistler ile islamcıların taleplerini ve sloganlarını birbirinden ayıramaz hale geldiler.

'İran solu'nun prestiji

İranlı sosyalistler, 1960'lı ve 70'li yıllardaki Üçüncü Dünya ülkelerinin büyük bölümündeki devrimciler gibi aşamalı bir devrim stratejisini savunuyorlardı. Yani anti-emperyalist, (yer yer anti-faşist) ve anti-feodal bir demokratik devrim stratejisi. Ulusal kurtuluşçuluk, bu akımlara ideolojik rengini veriyordu. İran'da da sosyalistler, anti-emperyalist (anti-Amerikan) ve anti-Şah bir politik söyleme ve mücadele hattına sahipti. Demokrasi talep ediyorlardı. Tıpkı İranlı islamcılar gibi.

"Fabrikalardaki sol ajitasyon, emperyalizme bağımlı ekonominin önemi, emperyalist sömürüden kurtulunması gerektiği ve bağımsız 'ulusal ekonomi' kurulması gibi noktalarda odaklanmıştı. Ve Tudeh Partisi (Sovyet yanlısı komünist parti) için temel hedef, anti-emperyalist temelde ulusal demokratik devrim ve bağımlılık zincirinin kırılmasıydı. Fakat bütün bu grupların pek az bildiği bir şey vardı ki, o da islami popülizmin bulanık felsefesinin yol gösterdiği molla rejiminin hem bütün bunları yapıp, hem de bunun yanında koyu bir anti-sosyalist ve baskıcı olabileceğiydi." (Bkz. Val Moghadam, İran'da Devrim ve Sol, New Left Review'den aktaran Dünya Solu, 1989 Bahar/1. Sayı.)

Kuşkusuz aynı şey, onbinlerce silahlı militanıyla İran devriminde büyük bir rol oynayan ve sosyalist bir çizgiye sahip olan Halkın Fedaileri örgütü için de geçerliydi. Çin yanlısı Peyker örgütü de benzer bir siyasi hat izliyordu. Halkın Mücahitleri örgütü ise, bir anlamda bu yakınlığın çocuğuydu. Yani sosyalizm ile islamı uzlaştırmaya çalışan eklektik bir ideolojiye sahipti.

"Solun, anti-emperyalizm ve bağımlılık üzerinde odaklanması, Çarşı'nın sömürücü doğasını ve İslami hükümetten söz etmeye başlayan içine kapalı mollaların politizasyonunu görmelerini engelledi. Aynı zamanda, maaşlı orta sınıf ve radikal entelijansiya ile birlikte ortaya çıkan endüstriyel proletarya gerçeğini de gizledi." (Agm.)

Muhalefet güçlerinin aynı politik dili paylaşması, sol ile islamcılar arasındaki önemli farklılıkların halk tarafından gözden kaçırılmasına yol açtı. İşte tam da bu noktada bir sosyolojik yasa hükmü işledi.

Yığınlar birbirine benzeyen siyasi aktörler arasında, daha büyük, güçlü ve köklü olana doğru aktı. Çünkü onların, politik programlarının yanı sıra hem sermayeleri, hem de allahı vardı. Solun ise sadece, o da diğerine benzeyen, programı..

Radikal popülist söylem

Sol'un büyük çoğunluğu, 1970'lerde dinci güçlerin sahip olduğu ve halkın büyük ölçüde ilgisini çeken radikal popülist söylemden habersizdi. İslamcılar söylemlerinde sol'dan aldıkları kavramları da (sömürü, emperyalizm, kapitalizm gibi) kullanıyorlardı.

"Laik sol, sonuçta kendi çöküşlerine yol açan bir tür popülist vatanseverlik içinde Şah'a karşı muhalefetin bölünmemesi için farklılıkları büyütmedi." (Agm.)

Oysa, hangi örgüte mensup olurlarsa olsunlar İranlı devrimciler ve sosyalistler, Şah'a karşı uzun yıllar sürdürülen mücadelenin lokomotifini oluşturdular. Sadece Halkın Fedaileri'nin 200 kurucu önderi Şah yönetimi tarafından idam edildi. Binlercesi silahlı çatışmalar sırasında öldürüldü. Halkın Mücahitleri örgütü de -ki 70'li yıllarda marksizmin çekim alanı içindeydi- büyük zorluklar yaşadı. Tudeh önderlerinin büyük kısmı 1979'da hapishanelerin kapıları açıldığında özgürlüklerine kavuştular. Peyker de aynı koşullarda mücadele etti ve ayakta kaldı. Kısacası, İran solu Devrim'de tartışmasız çok önemli bir rol oynadı.

Ayaklanma sırasında, karakolları ve kışlaları basan, silah dağıtımını sağlayan, Şah'ın Emperyal Muhafızları'nı yenilgiye uğratan sol örgütlerin militanlarıydı. Özellikle Fedailer parlak bir mücadele örneği verdi. Bu güç devrimden sonra da bir süre devam etti. Devrimin hemen sonrasında Halkın Fedaileri'nin yaklaşık 150 bürosu ve 500 bin militanı vardı. (Bkz. Agm.)

Ancak, Mollalar devrimin önderliğini ele geçirmekte, yukarıda özetlemeye çalıştığım nedenlerle, pek zorlanmadılar. Halk devrimci militanlara sempati besliyor, ama onları islamcı hareketten ayıramıyordu. Devrim'den kısa bir süre sonra Mollalar ile devrimciler ve sosyalistler arasında çatışma başladı. Sonuçta mollalar sosyalistleri tasfiye ettiler. Şiddetli çatışmalar yaşanmasına karşın mollalar bu tasfiye sırasında kolay bir zafer elde ettiler.

"Ne yazık ki bu üç büyük örgütten (Halkın Fedaileri, Halkın Mücahitleri ve Tudeh-M.Y) hiçbiri, 'liberal burjuvazi'nin ve mollaların yeni politik otoritesine bir alternatif sağlayacak ve değişik sosyal katmanları çekecek geçerli bir program sunabilecek durumda değildi." (Agm.)

Sosyalist bir parti mi?..

Evet.. Türkiye devrimci hareketi bir süredir "sosyalist bir parti mi, özgürlükçü bir parti mi ya da demokratik bir parti mi" kurulmalı diye tartışıyor. Bu aynı zamanda bir kimlik tartışmasıdır. Demokratik ve özgürlükçü bir program ile sisteme karşı radikal bir politik mücadele örgütlenebilir mi? Cevabım şudur; kapitalizmi bir sistem olarak aşmak, ancak sosyalist bir kimliğe ve programa sahip olmakla mümkündür. Sosyalist kimlikli bir siyasi hareketi savunmak, özgürlükler ve demokrasi için mücadele etmeye, sanıldığı gibi, engel oluşturmaz. Tam tersine diğer düzen içi güçlerden farklılığı ortaya koyacağı için bu mücadeleyi daha da güçlendirecektir. Unutulmasın ki, Türkiye'de demokrasi talep eden sadece sosyalistler değildir.

Bugün Türkiye sosyalistleri için İran devriminden çıkarılacak en önemli siyaset dersi budur.

KESK Genel Başkanı Siyami Erdem'den Türk-İş, DİSK ve Hak-İş'e çağrı

Tüm çalışanların ortak mücadelesi zorun

Özelleştirmeyi en önemli hedef olarak ilan eden yeni hükümetle birlikte kamu çalışanlarının yaşamının daha da zorlaşacağı kesin. Çalışanların haklarına, özellikle de sendikal hak ve özgürlüklerine yönelik yeni ve kapsamlı saldırıların gündemde olduğu bu koşullarda Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Siyami ERDEM ile arkadaşımız Ayla ÖNDER görüştü.

Kamu çalışanları sendikaları uzunca süre sessizlik içindeydi. Bu arada kendi içine dönük çalışmalar yaptı. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) kuruldu. Son zamanlarda kamu çalışanlarına yönelik baskılar çok yoğunlaştı. Kazanılmış haklar, mevziler gaspedilmeye, örgütlenmeler dağıtılmaya çalışılıyor. SSK'nın tasfiyesi ve sosyal güvenlik kurumlarının özelleştirilmesi, eğitimin özelleştirilmesi gibi bir çok saldırı gündemde bulunuyor. Tek tek sendika yöneticilerine ve üyelerine yönelik sürgün ve çeşitli cezalar hiç durmadı. Tüm Haber-Sen'in kapatılmasının gündeme gelmesiyle de belirli tepkiler yükseldi. Geçen yıl 16-17 Haziran'da yapılan Kızılay'daki bir günlük oturma eylemi ve 17 Ekim'de yapılan iş bırakma eyleminin ardından bir bekleyiş süreci hakim oldu. Bu sesizliğin nedeni neydi? 9 Mart'ta başlayacak eylemlerde hangi talepleri dile getireceksiniz?

Kamu çalışanlarının ortak ve kitlesel boyutta en son yaptığı eylem 17 Ekim 1995 tarihini taşıyor. Bu eylem ek zam talebi için düzenlenmişti. Ondan sonra kamu çalışanları daha büyük, daha güçlü eylemlere hazırlanmak için kendi iç süreçlerini tamamlamak, kendi örgütlenmelerini daha merkezileştermek ve güçlendirmek için adım attılar. Bilindiği gibi 11 ve 12 Kasım 1995 tarihlerinde kendi özgül iradelerini kullanarak Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nu (KESK) oluşturdular. Ve KESK, 8 Aralık'ta İstanbul Valiliği'ne başvurarak hukuksal sürecini de tamamlamış oldu. KESK'in kurulduğu bu tarihte biliyorsunuz Türkiye bir erken ve baskın seçim sürecine girmişti. Bu seçim, ekonomik ve siyasal bir krizden kaynaklanıyordu ve sermaye partilerinin kendilerini yeniden düzenlemek için oluşturduğu bir seçimdi. Ve yeni kurulan KESK'in bu seçim süreci içerisinde çok anlık ve kısa süreli bir eylem koyabilmesi hem doğru değildi, hem de olanaksızdı. Seçimin güncelliğinin ve seçim gündeminin üzerinde bir eylem geliştirebilmenin koşulları da yoktu. O süreç içerisinde KESK, kendi tarihsel haklarını, ülkenin demokratikleşmesi ve özgürleşmesi noktasında genel talepler içerisinde bir yaklaşımla kendi taleplerini de gündeme getirmeye çalıştı. Medyayı kullandı, basın toplantıları yaptı. Şehirlerdeki platformlar aracılığıyla siyasi partilerin teşhirini gündeme getirdi. Ve adres göstermeksizin özgürlük, barış, emek ve demokrasi ekseninde altı doldurulmuş bir içerikle bu sürece müdahale etti. Seçimlerin arkasından KESK, önümüzdeki mücadele döneminin şekillendirilmesi açısından aşağıdan yukarıya, işyerlerinden başlayan ve örgütün genel yönelimlerini, beklentilerini, taleplerini programlayacak bir kitle çalışması öngördü. Ve 1996 Ocak ayı, tabandaki çalışmalarla geçti. Bütün bunlar belki kamuoyuna yansımayan bir çalışma şekliydi.

Yeni bir çalışma tarzı mı? "Kitle çalışması" şimdiye kadar denemediğiniz bir yöntem mi?

Şimdiye kadar kamu emekçileri tarafından yapılan çalışmalardı ama, pek programatik ve uzun süreli değildi. Daha çok kafalardaki hazırlanan eylem taslaklarının kitle içerisinde tartışılması biçiminde bir çalışmaydı. Biz bunu çok daha yaygın, daha katılımcı bir hale getirmek istedik ve bu çalışma için bir aylık bir süre belirledik. Ülkenin içinde bulunduğu süreç te buna uygundu. Yeni bir seçim döneminden çıkılmıştı ve seçimle beraber azgın bir zam dalgası gelmişti.

Kriz artarak devam ediyordu...

Evet. Adeta yeni bir dönemecin, yeni bir sürecin işaretleri, verileri ortaya çıkmıştı. Bu noktada kamu emekçilerinin geleceğe dönük prespektiflerinin, geleceğe dönük pratik davranışlarının örgütlenmesinin, hem içerik, hem de şekil olarak nasıl olması gerektiği üzerinde yaygın bir kitle çalışmasına ihtiyaç vardı. Ve bir aylık süre içerisinde bu yapıldı. İşyerlerinde, şubelerde kitle toplantıları yapıldı. Ve buradan yönelimler ortaya çıktı. Şubeler aracılığıyla genel merkeze geldi öneriler. KESK'e bağlı sendika genel merkezleri bunları şekillendirdi, tekleştirmeye çalıştı. Ve bu çalışmalar KESK'in 3-4 Şubat tarihlerinde yaptığı Genel Yönetim Kurulu'nda ortaklaştırıldı. Öneriler karar haline getirildi. Ve Mart-Nisan ayında uygulayacağımız eylem programı, GYK'da son şeklini aldı. Ve bu eylem programının özünde tüm kamu çalışanlarını ortaklaştıran talepler var. Lokal çalışmalardan çok, ortaklaşan çalışmalara yönelim var. İkincisi, hakları koparma adımı var. Fiili toplusözleşme dediğimiz, olabildiğince alınabilecek haklar üzerinde yoğunlaşma var. Toplusözleşmeyi daha güncel bir noktaya, kazanılabilecek bir noktaya getirme olayı var.

Diğer yandan yapacağımız mitingler, salt kamu çalışanlarının talepleriyle sınırlı olmayan, tüm çalışanların ve halk güçlerinin katılabileceği bir çerçeve üzerine oturmuştur. Bu, özünde Türkiye'nin her boyutta demokratikleşmesi, her boyutta değişim ve dönüşüm sürecini yaşayabilecek bir etkinliği Türkiye kamuoyunda ifade etmek olanağı sağlayacaktır. Mitinglerimizde sendikal haklarımızın engellenmesine, özelleştirmeye, savaşa karşı tavrımızı ortaya koyacağız.

"Tüm halk güçleri" ifadesini kullandınız. Tüm kesimlerden insanları nasıl bir araya getirebileceksiniz? Böyle bir şeyin çalışmasını yaptınız mı? Kamu çalışanlarının dışındaki kesimlerin böyle bir eyleme omuz vermesi elbette çok önemli. Ancak şimdiye dek gerek işçi eylemlerinde, gerek kamu çalışanlarının eylemlerinde bu pek mümkün olmadı. Türk-İş'in Ankara mitinginde "işçiler aileleriyle katılacak" şeklinde bir karar alındığı halde böyle bir destek çok cılız oldu.

Biz bu mitingleri bir zorunluluk olarak görüyoruz. Ve bu mitingleri salt kamu çalışanlarının talepleriyle sınırlı görmüyoruz. Tabii diğer bileşenlere açık olması beraberinde örgütleme sorumluluğunu, onları katma sorumluluğunu da getiriyor. Peki ne yapacağız bu noktada? Bunun için bazı girişimlerde bulunduk. KESK olarak, çalışanların ortak eylem birliğini yaratabilmek için DİSK'e, HAK-İŞ'e ve TÜRK-İŞ'e ortak bir mücadele programının çıkarılması noktasında öneride bulunduk. GYK toplantısından önce bu konfederasyonlara resmi bir yazı yazdık. Hatta bizim önerilerimizde şu da vardı; "KESK'in çıkaracağı eylem programı, diğer çalışanlarla ortaklaşabilme esnekliğine sahiptir. Yeni öneriler getirdiğinizde, daha da zenginleştirebilme önerileri getirdiğinizde, biz eylem takvimlerimizi sizin önerilerinize uyarlayabiliriz" dedik. Şimdi bu yazımıza sözlü olarak HAK-İŞ ve DİSK olumlu cevap verdi. TÜRK-İŞ'ten henüz yanıt gelmedi. Biz düşüncelerimizi bildirdik. İşçi konfederasyonlarının yeni önerileri varsa, daha kapsamlı, zengin bir mücadeleci program bize önerebilirlerse kendi eylem programımızı değiştirebilme esnekliğine de sahibiz, dedik.

Türkiye'nin koşulları tüm çalışanların ortak mücadelesini dayatıyor. Daha önce Demokrasi Platformu'nun bu çerçevede çağrıları olmuştu. DİSK'in buna benzer girişimleri oldu. Çalışanların üzerindeki baskılar yoğunlaştığında, saldırılar arttığında bu tip çağrılar hep oluyor. 95 1 Mayıs kutlamaları öncesinde de oldu böyle girişimler. Ne var ki, bunun ciddi olarak hayata geçirilişi görülmedi. Daha önce bu tür birlikteliklerin sağlanamayışını da gözönüne alarak, yeni ne yapabiliriz tartışması yeterince yapıldı mı? KESK'in yeni eylem programı ile birlikte "en geniş çerçevede insanları harekete geçirme" şeklinde geniş çaplı düşünmesi çok önemli ama bu nasıl hayata geçecek?

Şu andaki verilere, işçi konfederasyonlarının genel özelliklerine baktığımızda KESK'in mücadele programının ortaklaşması tabii zor. Zor ama, bizim yapacağımız bir iş. Bu, zor olmasına rağmen kenara bırakamayacağımız, vazgeçemeyeğimiz bir iş çalışanların örgütsel ve mücadele birliğini sağlamak. Çünkü başarımızın temel yolu burası. Burada çıkabilecek engelleri aşabilmek için çaba göstereceğiz. Tabii biz istememize rağmen belki şu önümüzdeki bir kaç aylık dönemde KESK mücadeleyi tek başına yürütmek zorunda kalabilir. KESK, tek te kalsa, yalnız da kalsa bu kamuoyuna ilan ettiği programı harfiyen yerine getirmeye çalışacak. Fakat kalıcı başarılar elde edebilmek için sizin de söylemiş olduğunuz ekonomik, sosyal ve siyasal saldırılara karşı barikat kurabilmek için, onları durdurabilmek için, yerine kendi taleplerimizi gerçekleştirebelcek bir siyasal iklimi yaratabilmek için, mutlaka çalışanların ayrılıkçı duruş noktalarını, çekingen duruş noktalarını aşmamız gerekiyor. Bunu sağlamamız gerekiyor. Şu yönden de iyimser bir durum var. Çalışanların baskı gücünü uygulamasından başka çıkarı da yok, çaresi de yok. Tabandan böyle bir istek gelişiyor. Kaçış mümkün değil. Kaçış, kurtuluş değil çalışanlar açısından. Mücadele etmemek bir kurtuluş değil. İşte savaşın acı sonuçları yaşanıyor, özelleştirmenin acı sonuçları yaşanıyor. Tüm bunlara karşı çalışanlar, kaçınılmaz bir görev olarak, birliği ve mücadeleyi önlerine koymaları gerekir.

Diğer sendikaların da varlığı buna bağlıdır. Eğer temel talepler noktasında çıkış yapamıyorsa, bir sendika rengi ne olursa olsun, sendikal anlayışı ne olursa olsun varlık nedeni ortadan kalkıyor.

1 milyon 200 bin dolayında üyesi olan TÜRK-İŞ var.. Ve bu konfederasyon çok ciddi bir süreç yaşıyor. IMF ve Dünya

Biz bu mitingleri bir zorunluluk olarak görüyoruz. Ve bu mitingleri salt kamu çalışanlarının talepleriyle sınırlı görmüyoruz. Tabii diğer bileşenlere açık olması beraberinde örgütleme sorumluluğunu, onları katma sorumluluğunu da getiriyor. Peki ne yapacağız bu noktada? Bunun için bazı girişimlerde bulunduk. KESK olarak, çalışanların ortak eylem birliğini yaratabilmek için DİSK'e, HAK-İŞ'e ve TÜRK-İŞ'e ortak bir mücadele programının çıkarılması noktasında öneride bulunduk.

lu

Bankası'nın isteği doğrultusunda "Şili Modeli" denilen bir sosyal güvenlik modeli getiriliyor, biliyorsunuz. SSK tasarısının yasalaşması halinde emeklilik artık hayal. Özel sigortacılık şirketlerini devreye sokma ve sağlık hizmetlerinin aşama aşama özelleştirilmesi yeni hükümetin ilk icraatlarından biri olacak. Böyle ciddi bir saldırı var. Buna karşılık TÜRK-İŞ'in sesi çıkmıyor. Siz işçi konfederasyonlarına çağrı yaptığınızı söylediniz. Bu TÜRK-İŞ' için bir fırsat. Ancak bu çağrıya yanıt vermemesi şaşırtıcı.

Evet. Çağrımıza karşılık HAK-İŞ ve DİSK görüşme talebinde bulundu. TÜRK-İŞ'ten bir yanıt gelmedi. Burada çalışanların örgütlülüklerinde zaafiyet var. Saldırı geliyor. Bangır bangır geliyor. Devlet örgütlülükleri, sosyal hakları yok edeceğiz, diyor. Sizi işsiz bırakacağız, diyor. Birey haline getireceğiz, yalnızlaştıracağız, diyor. Sağlık haklarınızı, emeklilik güvencenizi elinizden alacağız, diyor. Siz mezarda emekli olabileceksiniz, diyor. Böylesine açık bir saldırı var. Şimdi bu saldırıyı bir kanun haline getirme girişimini önlemek gerekiyor. Genellikle işçi sendikaları saldırının bir kanun haline gelme çalışmaları başladığında, hükümet hemen karar haline getirebilecek kadar yakın bir noktaya geldiğinde reaksiyon gösteriyor. O arada da atı alan Üsküdar'ı geçmiş oluyor. Yani saldırı kararının arkasından bir tepki göstermek olayı önlemiyor. Nihayetinde bir feryattan öte geçmeyen bir tepki oluyor. Tehlikeyi herkes çok bariz bir şekilde gördüğüne göre bugün eylem koymanın zamanı. Hükümet tarafından yapılacak girişimin önlenmesi için kitlesel bir eylem gerekiyor.

İşçi konfederasyonlarında görülen zaafiyet budur. Belki onlar yasa tasarısı parlementoya getirilince, ya da hükümet böyle bir karar noktasına geldiğinde tepki gösterecekler. Oysa çok önceden kararlı davranış sergilemek gerekiyor. İşçi konfederasyonlarında böyle bir zaaf var. Onu aşmaya ve kırmaya çalışıyoruz.

Diğer yandan bugün kamu çalışanları SSK'daki özelleştirmeyi kendi yaşamına karşı bir saldırı olarak görüyor. SSK'ya karşı yapılacak bir eyleme kamu çalışanları her boyutta, bütün gücüyle destek vermeye hazırdır. Çünkü kamu çalışanları SSK'nın özelleştirilmesinden sonra devlet hastanelerinde yoğun bir özelleştirme sürecinin başlayacağını, eğitimde özelleştirmenin artacağını, emekli sandığında özelleştirmenin yolunu açabilecek tehlikelerin gelebileceğini görüyor. Görüyor ve işçi sendikalarından daha hassas bir davranış sergiliyor. Ve bu tehlikenin de ancak onlarla beraber geriletilebileceğini düşünüyor. Demokrasinin kurulabilmesi, demokratik hakların korunabilmesi noktasında ortak bir davranış fikri kamu çalışanlarında çok yaygındır ve özümsenmiştir. Yani işçinin sorunudur demiyor kamu çalışanları. Kendi sorunu olarak görüyor.

Çiller hükümeti başından beri çalışanlara karşı gözü kara bir tutum sergiledi. Bu nedenle geçen yıl hem işçilerin, hem kamu çalışanlarının kitlesel eylemleriyle karşı karşıya kaldı. Ancak ben burada başka bir şeye dikkat çekmek istiyorum. Biliyorsunuz kamu çalışanlarının 17-18 Haziran'da gerçekleşen Kızılay'daki bir günlük oturma eylemi kamuoyu yarattı. Ardından Türk-İş'in kamu işyerlerindeki toplusözleşme görüşmeleri tıkandı. 100 bin dolayında işçi Ankara'ya geldi. Büyük bir gövde gösterisi oldu. Geçen yıl yaşanan bu eylemler şimdiye kadar görmediğimiz düzeydedi. Ancak buna karşılık hükümetin tutumu değişmedi. 'Ne yaparlarsa yapsınlar, ya olacak, ya olacak!' Yani görmezden gelme, ciddiye almama, karşısındaki kitlesel eylemi yok sayma tavrına girdiler. Kızılay eyleminde sendikaların kapatılma girişimine karşı da sert tepki gösterildi. Bu eylemin caydırıcı bir etkisi olmadı. Tüm Haber - Sen bir süre sonra kapatıldı. Şimdi iki sendika daha sırada. Sendikalara karşı saldırılar bundan sonra daha da artacak. Hükümetin çalışanların kitlesel tepkilerine yönelik taktiği şu: Görme duyma işitme ve bildiğini oku! Bu da insanların gücünü kırmaya yönelik bir tutum. "Boşuna mı yürüdük?" sorusu sorulduğu anda moral çöküş oluyor. Siz bunu da hesapladınız mı? Siz de 'ya alacağız, ya alacağız' diye mi adımlarınızı atacaksınız?

Biz aslında geçmişte de kamu çalışanlarının sendikal hak ve özgürlüklerinin kazanılma sürecini kısa erimli bir olay olarak görmedik. Ve Türkiye'nin genel demokratikleşme sürecininin dışında bir olay olarak ta görmedik. Değişik sektörlerde ve alanlarda kapalı olan, toplumsallaşmayan, bir ekonomik ve siyasal yapının sadece kamu çalışanları ile ilgili bir boyutta demokratikleşmesi mümkün değil. O nedenle biz sık sık taleplerimizin demokratik gelişimle çok doğrudan bağı olduğunu söyledik. Ve sürece böylesine uzun soluklu baktık. Altı yıldır da böyle bir mücadele sürüyor. Kabul etmek gerekiyor ki, Türkiye'de devlet çok ceberrut. Çok militarist br yapıda. Ve kamu çalışanarı da doğrudan böyle bir devleti işveren olarak kabul ediyor. Haklarını böylesi baskıcı özelliklere sahip bir devletten talep ediyor. Bu talep özü itibarıyla siyasi bir taleptir. Ve devletin doğrudan demokratikleşmesiyle ilgili bir taleptir. Burada çetin bir mücadele süreci yaşanıyor. Sürgünler, baskılar, tutuklamalar göze alınmak zorunda. Bu baskılar sadece sendika yöneticilerine yönelik değil. Binlerce üyemiz sürgün ve maaş kesme cezası aldı. Şimdi bu baskıların esas nedeni, devleti değişim ve dönüşüm sürecine zorlayan bir takım talepleri gündeme getirmemizle ilgilidir.

Kızılay eylemine gelince, bu eylem başarısız bir eylem değildir. Ama kitleler şöyel bir duygu ve motivasyonla gittiler; Gideceğiz, alacağız ve döneceğiz. Şimdi bu yoğun duygu atmosferiyle oraya gidildi. Talebimizin esas boyutu grevli ve toplusözleşmeli bir sendika hakkının anayasal güvence altına alınması idi. Bu noktada bu hakkın alınmaması bir hayal kırıklığı yarattı. Oysa bu eylemin etksi oldu; sendika hakkı anayasal bir güvence altına girmişti. Anayasada son yapılan değişiklikte bu sağlandı.

Ama onun çok tartışması oldu. Toplusözleşme hakkı olmayan bir sendika istiyordu devlet. Anayasal düzenleme de o şekliyle oldu.

Evet ama o zamanlar örgütlerimizin varlık nedeni tartışılıyordu.

Örgütlerin varlığı, örgütlenme hakkının anayasal güvenceye kavuşması çok önemlidir. Ama grev ve toplusözleşme hakkının kazanılabilmesi için çok güçlü ve fiili eylemlere ihtiyaç var. Diğer çalışan kesimlerle bütünleşmeye ihtiyaç var. Yani SSK yok edilirken kamu çalışanlarının tek başına grev ve toplusözleşme hakkını kazanabilmesi olanaksız.

Az ya da çok, hakları adım adım elde etmek önemli diyorsunuz...

Kitleleri hayal kırıklığı yaratabilecek beklentiler içine sokmamak gerekiyor. Hakların zor kazanılabileceği bilinciyle kitleleri siyasallaştıran, Türkiye'de siyasal gelişmelerle bağlantısını kuran bir yaklaşım içerisinde eylemler programlanmalı. Kazanımların azına ve çoğuna bakılmaksızın adım atılmalı. Ve biz burada kazanımların küçüğüne dudak bükmeyiz. Bükmememiz gerekiyor. Esas olan onun bütünsel bir kavrayışıyş içerisinde ele alınabilmesidir.

Gazetelerde hiç yer almıyor. Dergilere küçük küçük haberlerle yansıdı. Kamu emekçilerinin çalıştığı tüm işkollarında baskılardan tutun sürgünlere kadar neler yaşanıyor somut olarak ...

Bakın en son bizim Sağlık-Sen genel başkanımız Tolga Köseoğlu gözaltına alındı ve sürgün edildi. Köseoğlu 7 bin üyeli bir sendikanın başkanıdır. Şimdi bu arkadaş önce Çorlu Emniyet Müdürlüğü'nün Terörle Mücadele Şubesi tarafından gözaltına alındı. Baskı altında kaldı. Daha sonra savcılıktan serbest bırakıldı. Daha sonra da Emniyet, Tekirdağ Valiliği'ne yazdığı yazıda başkanın görev yerinin değiştirilmesi talebinde bulunuyor ve valilik yer değiştiriyor. Yani şimdiye kadar valiliklerle emniyet arasında bir işleyiş olduğu biliniyordu. Artık bu görüşmeler resmiyet kazanabiliyor. Emniyetin teklifi üzerine vali uygulama kararı alabiliyor. Valilik bu kamu çalışanı ile ilgili herhangi bir soruşturma açmıyor, savunması yapılmıyor, şikayetle ilgili ifadesi alınmıyor, salt polisin emirlerine göre yeri değiştiriliyor. Yani gözaltına alındıktan sonra polis rahatlıkla valiye şunu diyebiliyor ; "Alın bir başka yere götürün."

Diğer yandan İstanbul içinde Eğitim-Sen'in üç şube başkanı açıkça salt sendikal faaliyetlerinden dolayı yer değiştiriyor. Ve binlerce üye maaş kesme, kıdem durdurma ve buna benzer cezalarla karşı karşıya kalıyor.

Tabii süreç çok hızlı ve yüksek tempoda gittiği için bu alınan cezalar pek gündeme gelmiyor, kamuoyuna fazla yansımıyor. O nedenle bizim 9 Mart'ta Türkiye'nin 5 merkezinden başlayacak yürüyüşümüz çok önemli. 13 Mart'ta Ankara'da Eğitim-Sen'le ilgili açılan kapatma davasını takip eylemini, sendikaların kapatılmasını protesto etmenin yanı sıra daha geniş bir çerçevede alıyoruz. Baskılara, sürgünlere karşı bir eylem olarak düşünüyoruz.

Söyleşi için çok teşekkür ederiz. Kamu çalışanlarının önünde zorlu bir süreç başlıyor. Toplumsal muhalefetin rüzgarı sizin kıyılarınızdan esmeye başlayacak herhalde. Bunun arkasının gelmesini diliyoruz...

Kamu çalışanları ANAYOL'u eylemle karşılıyor

Kamu çalışanları ANAYOL'a eylemle yanıt veriyor. Önceki hafta İstanbul'da, Eğitim-Sen'e bağlı 8 şubenin sürgünlere karşı gerçekleşirdiği eylemin ardından geçen hafta da (4-5 Mart) Tüm Maliye- Sen eylemler başlattı. Ankara Valiliği tarafından haklarında kapatma davası açılan Tüm Maliye-Sen ve Eğitim-Sen'in eylemleri önümüzdeki süreçte de devam edecek.

Eğitim emekçileri, eylemde ana nokta olarak Ankara Kızılay Meydanı'nı seçtiler. Bu noktada buluşmak üzere temsili olarak, her şubeden iki kişi 9 Mart Cumartesi günü Türkiye genelinde yola çıkıyor. 12 Mart'ta ise Eğitim-Sen'in tüm üyeleri harekete geçiyor. Buluşma tarihi 13 Mart. O gün Eğitim-Sen'in kapatma davası var. Kapatmaya yönelik olarak 13 Mart'ta yapılacak bu eyleme katılımın yüksek olması bekleniyor.

13 Mart'tan itibaren ise 5 gün boyunca Güven Park Eğitim-Senliler'in oturma eylemine sahne olacak.

Bütün bu eylemler KESK'in 3-4 Şubat'ta yaptığı GYK toplantısı çerçevesinde gelişiyor. Belirlenen iki aylık eylem takvimi kapsamındaki bu gösterilerin arkası gelecek ve Nisan ortalarında noktalanacak. KESK'in "Dönemsel mücadelesi" çok sayıda talebi içeriyor. Sendikalara yönelik baskıları geriletmeye yönelik talebler ön sırada. Ancak KESK bütün bunları demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yaşam bulabilmesi yönündeki mücadeleden de kopuk görmüyor. Bu nedenle işçi konfederasyonlarına da eylemleri birlikte gerçekleşirmek üzere çağrı yaptı.

Dergimizin baskıya girdiği saatlerde(9 Mart) İstanbul'dan ve Trakya'dan eğitim emekçileri, Ankara yolcularını uğrulayacak. O gün saat 14.00'te İstanbul'daki Eğitim-Senliler gövde gösterisi yapacak. Kadıköy Meydanı'ndaki gösteri aynı saatlerde Türkiye genelinde belirlenen merkezi noktalarda da gerçekleşecek.

Eğitim-Sen 'e KESK'e bağlı diğer sendikar da destek verecek.

Kamu çalışanları, 13 Mart'ta Kızılay'ın oldukça büyük bir gösteriye sahne olacağı yorumunu yapıyorlar. Geçen yıl 17-18 Haziran'da gerçekleşen Kızılay eylemine yaklaşık 100 bin dolayında emekçi katılmıştı. Eğitim-Senliler'in bu eyleme katılımı 40 bin dolayında olmuştu. 13 Mart'ta da aynı kitleselliğe ulaşılması umuluyor...

Ancak bunlar daha başlangıç. Nisan'ın 15'ine kadar sırada daha çok eylem var. KESK'e bağlı tüm sendikaların üyeleri, sık sık cadde ve meydanlarda seslerini yükseltecek. 15 Nisan ise çalışanlara karşı hiç te iyi niyetler beslemeyen ANAYOL'a karşı son uyarı olacak. O gün tüm işkolları iş bırakacak.

'Her gün 8 Mart, her gün mücadele' olsun!

Erkek egemenliğiyle kirlenmiş herşey değişmeli!

Ayla ÖNDER

Bu 8 Mart'ta da kadınlar yine sokağa çıkıyor. Yürüyüşlerle, mitinglerle, şenliklerle "ben de varım" diyor kadınlar. Kürt, Türk, Çerkez, Laz kadınlar sokaklarda meşalelerle, pankartlarla, çiçeklerle yürüyorlar. Her mekanı eylem yerine çevirmek istiyorlar. Her mekanda sorunlarını anlatacakları kürsüler oluşturuyorlar. Pazarlarda kadınlarla tanışıyorlar, kültür merkezlerinde panayırlar oluşturuyorar. Yine dayak yediklerini, tacize uğradıklarını "itiraf" ediyorlar. Erkeklerle eşit olmak isteklerini yineliyorlar. Savaşa karşı çıkıyorlar. O kadar çok "yok"ları var ki... O yüzden istekleri bitmiyor. Evde erkeğin kölesi olmak istemiyorlar. Eşit işe eşit ücret istiyorlar. Angaryaya hayır diyorlar. Savaşa lanet okuyorlar.

Her 8 Mart'ta tekrarladıkları talepler yine gündeme geliyor. Değişen bir şey olmadı çünkü.. Kocasından dayak yediği için karakola giden kadına, "Yabancı değil ki, kocan vurmuş şikayetten vazgeç" diyen polis Mahmut'lar hiç azalmadı ki... Ya da "Ultrasonda erkek çıkmıştı. Kız olunca dayanamıdım bıçağı karnına sapladım" diyen Ahmet Erdoğan'lar değişmedi ki... Yine erkek doğuruna kadar, doğurmak zorunda olan kadınlar var. Yine ders kitabında kızlar dikiş dikiyor, erkekler babalarına yardım ediyor.

Türkiye'de hergün yüzlerce kadın şiddete maruz kalıyor. Evli- bekar, genç- yaşlı, çocuklu- çocuksuz... Geceleri sokaklarda görülen kadınlar her türlü kötü muameleyi "hak" ediyor"! Kadınlar yine sarkıntılık dayak ve tecavüz tehditi altında yaşıyor.

Bu ülkenin bilmen kaçıncı hükümeti yine erkek egemen. Ve Avrupa Parlemontosu Yeşiller Grup Başkanı Cladia Roth'a "fahişe" diyen Ayvaz Gökdemir yine devlet bakanı. "Flört eden kızlar fahişedir" diyen Cemil Çicek de bakan oldu yeniden.

Yine gencecik kızları bekarek kontrolüne gönderen okul müdürleri var. Savaşta öldürdüğü gerilla kadına tecavüz eden askerler var.. Bakire olmadığı için öldürülen kadınlar yine bu ülkede yaşıyor.

Ve bütün bunları hergün yeniden üreten ve kökleşmesi için uğraşan medya var...

Reklamlarda yine kadınların rolü; anne ve eş. Kadın doktorun reklamda öne çıkan kimliği doktorluğu değil, anne oluşu. Çünkü kızı "Prima" markalı çocuk bezi kullanıyor.

Sendikacılar hep erkek...

"Kaç fabrikada kreş var?" Böyle bir soruya yanıt almak çok zor. O nedenle her yıl onlarca kadın çocuğuna bakmak için işini terkediyor. Sendikaların bu konuda hiç bir çalışması yok. Sendika yönetimlerinde kadınlar yok. Hak-İş konfederasyonuna bağlı Öz İplik-İş'in Genel Mali Sekreteri kadın. Öz İplik-İş sendikasının 80 bin üyesi var. Bu üyelerin kaçının kadın olduğu belli değil. Sendika böyle bir araştırma yapmamış. Hak-İş Konfederasyonu bir kadın dairesi oluşturmuş. Ne var ki başkanı erkek.

Öz Çelik-İş sendikasının 90 bin üyesi var. 90 bin üye içinde işyeri temsilcisi olmaya sadece 7 kadın hak kazanmış. Hak-İş Konfederasyonu'nda 25 erkek yöneticiden sadece biri kadın.

Konfederasyonun erkek Kadın Daire Başkanı Şahin Serim'e sorunca aldığımız yanıt şu; "Bizde kadın erkek ayrım yok. Kadını önce insan olarak görüyoruz!" Kadın işçilerin sorunlarına yönelik bir araştırma yapmamış konfederasyonun kadın birimi. Çünkü "İş güvencesi sorunu var. İşsizlik sorunu var. Kadın sorunu sendikalar için lüks!" Yanıt aynen böyle.

DİSK Kadın Dairesi Başkanı da erkek; Hulusi Karlı. Genel merkez yönetiminde hiç kadın yok. 345 delegenin sadece 17'si kadın DİSK'te.

Türk-İş'te Kadın Dairesi Başkanı kadın çok şükür! Türk-İş'te kadın işleri konusunda da bir uzman var; Ceyda Balaban. Balaban 2 milyon üyenin yüzde 10'unun kadın olduğunu söylüyor. Türk-İş'e bağlı 800 sendika şubesinde sadece bir tane profesyonel kadın sendikacı bulunuyor; Basisen Ankara ve İç Anadolu Şube Başkanı Yaşar Seyman.

Kadın işçi olmak zor. Kadın sendikacı olmak daha da zor. Çünkü ailenin tüm yükü kadınların omuzlarında. Kadınlar mücadelede ön saflarda olmalarına rağmen sendika yönetimlerinde temsil edilmiyorlar. Türkiye'de çalışma yaşındakilerin yarısı kadın, ama iş gücüne dahil olanların sarece yüzde 31'i kadın. Türk-İş bünyesinde örgütlü 200 bin kadının dışında tarımda ve sanayide çalışan 5 milyon kadının sendikal örgütlenmesi yok.

Türk-İş'in kitlesel eylemlerinde kadın işçiler çok az görülüyor. İşten atılan işçiler arasında kadın işçi de olsa protesto için yapılan eylemlerde taşınan dövizlerde, "Babalar işsiz, çocuklar aç" sloganı görülüyor. "İşçi" hala "eril" bir sözcük. "Sendikacı" da öyle. İki sözcük te erkeği hatırlatıyor.

8 Mart'ta kadınlar sokakta

Nüfusun yarısı kadın ama TBMM'nin yüzde 98'i erkek.

Bu nedenle kadınlar 8 Mart'ta "Kadınların yeri millet meclisidir" yazılı tişörtlerle Taksim'de yürüyüş yapacaklar.

Pazartesi Gazetesi, Alman Kültür Merkezi'nde erkeklerin de katılabileceği "Kadınlara Mahsus Panayır" düzenliyor.

İşçi kadınlar da panel, gece ve şenliklerde sorunlarını dile getiriyor, çözümleri konuşuyor. DİSK'e bağlı Oleyis sendikası 8 Mart günü Ankara'da Dedeman Oteli'nde bir gece düzenliyor.

Emekçi Kadınları Bütünleştirme Derneği 8 Martla ilgili bir çok etkinlik ve eylem düzenliyor. Bu 8 Mart'ta işçi kadınların hazırladığı sloganlar aynı zamanda insan hakları ihlallerine karşı da bir tavır taşıyor. "İş dönüşü çocuklarımızı sağlam bulmak istiyoruz!"... Kreş, kadınların acil taleplerinden biri.. "Çocukların yeri sokak, komşu, yakınlar değil. Gece ve gündüz bakım evleri. Her semte, her işyerine kreş!"

ÖDP'li kadınlar: 8 Mart tatil olsun

Türkiye'de milyonlarca kadın, Dünya Kadınlar Günü'nde sadece bir günlüğüne "değerli" oluyorlar. Oysa kadınlar bu 8 Mart'ta bu bir günlük "payelendirmeye" karşı çıkıyor. ÖDP'li kadınlar "Her gün 8 Mart, hergün mücadele" başlıklı bildirilerini her yerde dağıtıyorlar.

Hazırladıkları bildirde şöyle diyorlar; "İşyerlerini, okulları, partileri, barış masalarını, okuduğumuz, yazdığımız, yürüdüğümüz mekanları, yasaları, bilimi, sanatı ve aşkı, hayatın erkek egemenliğiyle kirlenmiş her bir yanını değiştirmek istiyoruz!"

8 Mart'ın tatil olması da ÖDP'li kadınların talepleri arasında. DİSK üyesi kadınlar 8 Mart günü saat 11.00'de Taksim'de basın açıklaması yapıyor. Saat 12.00'de ise Tünel'den başlayacak barış zincirini HADEP, KESK ve DİSK üyesi kadınlar oluşturuyor. Çok sayıda çevreden kadın da bu zincirde yer alıyor.

DİSK yöneticileri, fabrikalardaki işçi kadınları ziyaret ediyor. Yine aynı gün Lord Kalemleri ve Hasköy Yün İplik Fabrikası'nda çalışan kadınlar ziyaret ediliyor.

Beksav'da 8 Mart günü oluşturulan, "Serbest kürsü"nün adı şöyle; "8 Mart'tan 8 Mart'a mı?"

Emekçi Kadınlar Birliği ise bütün kadınlara iş bırakma çağrısı yapıyor.

Okmeydanı Halk Kültür Merkezi'nde 9 ve 10 Mart günlerinde "Emekçi kadınlar günü özel programı" var. Gülsen Tuncer "nereye gitsem sizlerle elimde bir demet gül" adlı bir şiir dinletisi sunuyor.

Kürt kadınlar da sokakta

HADEP'li kadınların en acil talepleri olan "barış"ı sloganlaştırdılar. Tünel'den Taksim'e oluşturdukları barış zincirinde de "Biz anayız savaşsız bir dünyadan yanayız" diyor Kürt kadınlar.

Bir başka Kürt çevresi de platform kurdu; Kürt Kadın Platformu. Bu platform, dört ayrı kadın grubundan oluşuyor; Azadi kadın grubu, Medkom Kürt Kadın Araştırma Grubu, Ulusul Demokratik Kadın Derneği, Roza Kürt kadın dergisi.

Kürt Kadın Platformu, 8 Mart günü saat 11.00' de Galatasaray Postanesi önünde basın açıklaması yapıyor ve gözaltında tecavüze uğrayan Leman Çelikaslan'a dayanışma kartları göndiyorlar. 10 Mart'ta ise Medkom Kültür Merkezi'nde "Hergünü 8 Mart'a çevirelim" adlı bir şenlik düzenliyorlar.

Bir dahaki 8 Mart'a kadar beklemeyip her günü 8 Mart'a çevirecek kadınlar çoğalıyor.. çoğalıyor.. çoğalıyor...

Kadın ve erkeğe dair bir şeyler

Yasemin DOĞAN

Yüzyıllar önce uyandığımda elin elimdeydi. Birbirimize dayanarak kalktık ayağa ve yürümeyi öğrendik; konuşmayı gülmeyi. Birbirimize sarılmayı öğrendik ve sevişmeyi. Elin elimdeydi.

Ben sana erkek dedim, sen bana dişi. Sadece bunlardı bizi birbirimizden ayıran. Birlikte ürettik ne ürettiysek, sonra yine birlikte paylaşmak için. Çocuklarımız yayıldı dünyanın dört bir yanına. Sarı, siyah ve beyaz. Elin elimdeydi.

Ürettiğinden daha fazlasıyla geldin bir gün, sonra daha fazlasıyla. Gözlerim gözlerine sorular sordu, yanıtı alınamayan. Başlar öne eğildi. Elin elimdeydi.

Üstün başın kan ve duman kokuyordu. Bu kokular içine hapsettin özgürlüğümü. Benim de bulaştı her yanıma kan ve duman. Ama umudu öğrenmiştik biz, aşkı ve sevgiyi de. Her şeye yeniden başlamak. Elini aradım. Elimde yoktu.

Ellerin dolup taşıyordu fazlalıklarla. Elimde eline yer yoktu. Sadece çocuklar istedin benden; fazlalıklarını bırakacağın. Ve kurumlar kurdun bunu güvenceye alan. Gerektiğinde içine girip kutsal bir ana oldum, gerektiğinde dışına çıkıp fahişe. Yasaları yapan sendin.

Ben bana ait şeyleri aramaya çıktığımda önümü kestin. Sen izin verdiğin ölçüde ilerleyebilirdim ancak. Anladım. Kaçak döğüştüm ben de; yalanlar söyledim, hile yaptım. Sahte kimliklerle girdim o alanlara. Mücadele etmesini öğrendim. Ama çok acımasız oyunlar oynadık birbirimize. Çok kirlendik.

Kirlendik ve bunu bulaştırdık her yere. Gökyüzünü ve yeryüzünü kirlettik. Bulutu, denizi, ağacı, kuşu ve böceği kirlettik.

Aşkı kirlettik. Gözlerin ışıltısı bırakıp gitti bizi. Dokunuşlarımızın iç ürpertisi boşaldı. Dil söylediği sözlere inanmadı. Bedenler yüreksiz sevişti. İncinen yürek ise derin bir uykuda.

Uykuda yüreğimiz, beynimiz. Ben ve sen uykuda.

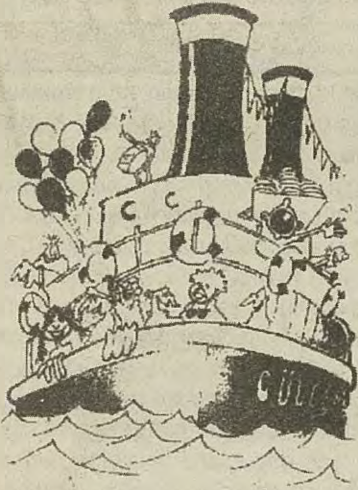
Ben ve sen. İkimiz. İnsan. Emeği, özgürlüğü, aşkı birlikte yaratan. Nasıl ayrı düştü ellerimiz birbirinden. Nasıl izin verdik bu derin uykulara.

Ben dişi. İnsan. Yüzyıllar önce uyandığımda elin elimdeydi. Birlikte kalktık ayağa ve birlikte yürüdük. Şimdi ben yüzyıllar sonra seninle yeniden, elin elimde ayağa kalkmak istiyorum. Seni, beni, aşkı ve dünyayı yeniden tanımak istiyorum.

Elini istiyorum.

Sezai Sarıoğlu

Mayakovski öteki dünyada neden intihar etti?

Gülcemal Vapuru yaşamımı altüst etti. Fantezilere yaşam hakkı tanımayan bir politika kültürü ile malül olduğumuzdan bazı olguları anlamada/anlatmakta karşılıklı olarak zorlanıyoruz. Gülcemal'den ne zaman inip karaya çıksam ve arkadaşlar arasına karışsam bir karışıklık başlıyor.

Bu benim yönsüz bir kırlangıç oluşumla da ilgili... Ancak daha çok, kavramlar ve siyaset dünyası ile, ironi, humor, mecaz vs. dünyası arasındaki bir kavrayış farklılığından kaynaklanıyor. ÖDP'nin kuruluş şenliği öncesinde BSP'nin genel bir toplantısında, bu köşede kullandığım "kitle içinde martı çalışması" ve "Lenin Abi" sözcükleri yüksek siyaset tartışmalarına neden olmuş... İyi ki de olmuş.. ÖDP şenliğinde o arkadaşı çok aradım, ama bulamadım. Bulabilseydim "martı içinde parti çalışmalarından ne haber" demekle kalmayacak, Kaptan Lenin'e nasıl hitap edeceğime partinin ya da kişilerin karar veremeyeceğini söyleyecektim. Öyle değil mi ama, ben Heval Lenin ile o arkadaşın ilişkilerine karışıyor muyum? Sonra efendim, herkes beni yirmi beş saat seyahat ediyor zannediyor. Geçtiğimiz günlerde yurtdışında resmi yayın yapan Özgür Politika'da uzun süredir yayınlanan, "aydınlar"la ilgili olarak Kürt gazetecileriyle konuşuyorduk. Ben Edward Said okumasının bu tartışma için önemli olduğunu söyleyince bir arkadaş ne dese beğenirsiniz?

– Sezai Heval Amerika izlenimlerini anlatsa da dinlesek...

Kem... Küm... Amerigo Vespuci... Cristof Colomb... Tommiks, biricik umutsuz aşkı Suzi... Doktor Salloso, Konyakçı... Teksas, Rodi, Profesör... Oraya gitmediğimi söylesem arkadaş "hayal kırıklığı"na uğrayacak... Doğruyu söylesem ben "hayat kırıklığı"na uğrayacağım... Bu denli stratejik ve taktik sorun karşısında bocalamamak ne mümkün... Ama sonunda Teksas, Tommiks ile başlayan tiradı Kızılderililerle ilişkilendirmeyi başaracaktım ki sözüm yarıda kaldı.... Beni "caz kulağıyla" dinleyen bir arkadaş tüm konuşmaları kendince tercüme etti:

– TC'lilerin Kızılderilileri Türklerle ilişkilendirmesi boşuna değil, desene...

Tümü bu kadar da değil...

Geçtiğimiz aylarda Gülcemal ile Karadeniz'e "gitmiştik!".. Bizim Hazım Ruhi'lik iki türlü eleştiri aldım. Yazıyı okuyan KaraAkdenizli arkadaşlar, "seni vefasız, seni, Karadeniz'e gelirsin de uğramazsın ha" derken, İstanbullu tanıdıklar "memleketten çay, fındık getirmişsindir, biz de nasipleniriz" demezler mi?

Bunları neden aktardım? Bir sebebi var, elbet... Ne demiş bir türlü attaalara gitmeyen atalarımız, "Söyleyene değil, söyletene bak..." Eski zamanlarda olsaydık, determinizm–volontarizm bağlantılı bir dizi "gerekçeli zarar"la soruna resmi açıklamalar getirebilirdik. Ama buna hiç gerek yok. Ama sorun son derece kişisel...

Neyse Gülcemal, Berlin'e demir attığında benzer bir örnekle karşılaşacağını bilmiyordu... Gülcemal halkının muradı Türkiye'de izleyemedikleri Mayakovski'nin şiirlerinden uyarlanan tek kişilik bir oyunu Berlin'de Tiyatrom'da izlemekti: "Pantolonlu Bulut – Yiğit Tuncay." Oyun öncesi salona vardıklarında pek çok tanıdıkla karşılaştılar. Çay, kahve, ÖDP, memleket, hasret, siyaset, hamaset derken "eskiyeni muhariplerden" çok çok sevgili solmohikan İsmet, Maraş dolaylarından bir "hüzünhava"dan sonra ne dese beğenirsiniz:

– Ne ala memleket... Sen orada, burada Gülcemal ile gez, millet orada SÖZ'ü çıkarsın... Gezenlere maaş verildiği nerede görülmüş?

'Bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçe'

Neyse zil çaldı... Ve oyun başladı...

Zor oyun... "Yaşasın" ve "kahrolsun"lardan oluşmayan bir oyun... "İçinden tramvay geçmeyen" ama, insanı estetik olarak derinden etkileyen sözcükler ve hayatın/insanın tüm halleri... Eeee... Bu kadarı da fazla doğrusu! Biz böyle oyunlara alışkın değiliz... Biz, giriş, gelişme ve sonuç bölümleri, "mevcut durum ve siyasi görevlerimiz" üzerine kurgulanmış oyunları sevmeye alışkınız... İnsanın hallerini sadece politikanın hallerine indirgeyen bir kültürden geliyoruz...

Zor oyun... Yiğit güzel oynuyor... İçinden hayat geçen bir oyun bu...

Herkes tek kişilik zannediyor...

Mayakovski tek kişi miydi sizce?

Oyunu seyrederken Berlin/Kreuzberg'de bir duvara yazılmış slogan geliyor aklıma; "Yaşasın BİZ... İmza: X..."

Ben ve biz... Yerel/evrensel tarihimizde mutlak anlamda karşı karşıya getirilen iki sözcük... Sözcük mü? Hayır, hayır... Bir hayatın, insanın, tarihin siyaseten ikiye bölünmesi... "Ben" nerede başlar ve "biz" nerede biter? Ben'in içinde biz, biz'in içinde ben nasıl var olur?

Mayakovski sakın bunun için intihar etmiş olmasın?

Mayakovski oyunun bir yerinde "Hükümet Yoldaş" diyordu. Yeni deyimler türetiyorum... "Devlet Yoldaş", "Parti Yoldaş..." Nazım'ın ceviz ağacını bilmem ama ne Yiğit, ne de Mayakovski benim farkımda değil...

Yiğit güzel oynuyor...

Ve finalde gözümüze baka baka Mayakovski'yi intihar ettiriyor...

Mayakovski öbür dünyada neden intihar etti dersiniz?

Bu dünyadakilere, "siperlerinizden çıkarak savaşı kazanabilirsiniz" demek için olabilir mi?

Bunun yanıtını "bence" ve "bizce" nasıl verebiliriz?

Bir yanda, "Biz'e sorma o bilmez aşkı, sevdayı, neşeyi!..." diyenler, diğer yanda ise, "Ben'e sorma o bilmez aşkı, sevdayı, neşeyi" diyenler...

Yolculuktan ve solculuktan zarar gelmez, diyerek ayrılıyoruz...

Doğulu bir bilge ne demişti:

"Aramakla bulunmaz, ama bulanlar yalnız arayanlardır..."

'Mangal tahtası...'

Anlaşılmak, anlaşmak ne zor şeydir?.. Yurt dışındakilerle, yurt içindekilerin, yurt içindekilerle yurt dışındakilerin bir dil sorunu olduğu ortada. Bazen politik projeler, bazen şarkılar, bazen rüyalar yanlış anlaşılabiliyor... Gülcemal'in başına da aynı şeyler geliyor... Bazen çok ciddi "yüksek siyaset" yapıyorum, ama okurlar mizah zannediyor. Bazen "mizah" yapıyorum, bu kez de siyaset zannediyorlar... Velhasıl karamizaha ve siyasete döndü her şey...

Birkaç yıl önce, bir grup arkadaş yemekteyiz. Fransız bir kadın konuğumuz var... Karadenizlilik ve Lazlık üzerine de konuşulurken, ben renk katayım diye şöyle bir fıkra anlattım:

Lazın biri bir apartmanda kapıcılık yapıyormuş. Bir gün asansör bozulmuş... Bizim Lazda teori de, pratik de yıldızlı pekiyi... Asansörün kapısına şöyle yazmış:

"Apartmanımızın asansörü bozulmuştur... Herkes lütfen karşı apartmanın asansörünü kullansın!"

Arkadaş fıkrayı uzun emekler harcayarak Fransız arkadaşına tercüme etti... Kadında herhangi bir tepki yok... Biz, arkadaşın fıkrayı çeviremediğine veriyoruz. Yaklaşık onbeş dakika sonra konuk Fransız kadın bir telaş içinde arkadaşa bir şeyler anlatmaya çalışınca; fıkrayı nihayet anladığına vererek, "ne diyor" diye sorduk... Konuğumuzun yanıtı:

"Ama bu çok saçma, insan kendi dairesine, karşı apartmanın asansörü ile çıkamaz ki..."

MARKSİST ELEŞTİRİ 1 KIŞ' 96

DÜNYA KAPİTALİST SİSTEMİ, KÜRESELLEŞME VE ENTERNASYONALİZM

Kapitalist Küreselleşme İdeolojisi
Haluk Yurtsever

Reel Kapitalizm
Dr. Coşkun Adalı

Kapitalist Gelişmenin Bir Alt-Evresi
Fikret Başkaya

«Globalizm» ve Enternasyonalizm
Orhan Dilber

Yeni Dönem, Eski Sorunlar
İlker Aktükün

Marksizm ve Eleştiri
Yavuz G. Yıldız

MARKSİST ELEŞTİRİ
Teori
Araştırma
ve
İnceleme
Kitap Dizisi

ÇIKTI!... KİTAPÇILARDA

İsteme ve Yazışma Adresi:
Galip Dede cad. Şahkulu Sk.
Nakkaş Çıkmazı No:10/15
Tünel/İstanbul

ÇATLAYAN ŞAFAK
ZEYNEP KINA

ZEYNEP KINA
ÇATLAYAN ŞAFAK

CAFERAĞA MAHALLESİ
MUVAKKİTHANE CAD.
NO:15 KADIKÖY-İSTANBUL
TEL: (0216) 414 35 19-41

Genç mephisto

Barış ve Demokrasi MİTİNGİ

Tarih: 10 Mart 1996, Pazar

Saat: 12.00-16.00

Yer: Kadıköy İskele Meydanı

BARIŞ İÇİN BİRARADA ÇALIŞMA GRUBU

Ayazın sözcükleri

Gizli hükümdarlar: Düşler ve yüzler

Filiz ÖZDEM

Varlığımızla varoluşumuzun ara bölgesi düşlerle döşelidir. Umut, karamsarlık, acı, coşku, arzu, nefret, sevinç, tutku gibi birbiriyle çelişik görünen, ama hepsi de bir bütünün farklı koşullarda ortaya çıkan farklı görünüşleri olan pek çok duygu, tutum ve durumun, eksinin altına düştüğü ya da artının üstüne çıktığı, bu haliyle de tam bir "dibe vurma"nın sıcak bölgesi, yumuşak karnıdır düş...

İnsan iki hiçlik (yokluk değil, hiçlik) arasında, düşler ve yüzler arasında, "iki hiçlik arasında/bükülmüş, /bir soru işareti, /yorgun bir bilmece"dir (Nietzsche).

Yüreğini dillendirmek, hiçliği söyleşiye sokmak, gize salınmışlığı, bu dünyada olmayanı–görünüşe çıkmamışı, düşleri seslendirmek sanatçının işidir. Sanat her ne kadar yaratıcısının yurtsuzluk–yabancılık duygusuyla beslenirse de, düş onun yitik ülkesinin patikasıdır. "Sağolsun sanat!" diye yazmıştı M. Proust, "Bizim olan bir tek dünyayı göreceğimize, sayesinde o dünyanın çoğaltılmışını görüyoruz. Ne kadar çok özgün sanatçı olursa, bizim önümüze açılan dünyalar da o kadar çok olacaktır." Sanat bize başka dünyaları açar, başka dünyalara uzanacak o ince sezgiyi duyurtur. İnsana akan ırmağın önündeki setlerin taşlarını oynatır, içimizi tersyüz eder.

Hayat, insan ve düş coğrafyası pervasızca gezindiğimiz bir duvar dibi, bir yıkıntı değil; içinde tarihin, kimi zaman bir gerileme de olsa ilerleme içindeki "oluş"un, birikimin, dönüşümün renklere–biçimlere döküldüğü paha biçilmez tabloların sergilendiği bir müzedir. Her hayatın, her insanın, her düşün çoğu zaman unutulan ya da görmezlikten gelinen bir kutsallığı vardır.

Sanat bize hayatı, düşleri ve yüzleri çiğnememek gerektiğini, yoksa onların özel tarihleri uyarınca bir gün başkaldıracaklarını fısıldar durur... Özellikle ve öncelikle de insanın kendi düşünü çiğnememesi gerektiğini...

Her düşün ve yüzün gizli bir hükümdarlığı vardır belleğimizde. Bakmamayı, görmemeyi biriktiren, bu tortuyu bataklık yapar kendine. İnsanın–onun düşlerinin, acılarının–koridorlarına özgü rüzgarı sırtında hissetmeyen tutsak düşmemiş midir adımsızlığa? Her sonbaharda doğayı kurudu sanan, sonbaharın ölmek ve yenilenmek isteğine, ölümün ve dirimin tohumunu görmeyen dallanıp, budaklanabilir mi?

İnsana ihanet, ona bakmamakla başlar; insana ihanet, ona bakıp, gördüklerini unutmakla katmerlenir. İnsanın görkemli tinsel kıvrımları, suya bırakılmış gizemli, şifreli mektuplar gibi dağılır yaprak yaprak düşlere ve yüzlere...

Saydam koşumlu atlar gibi birbirimize çarpa çarpa, birbirimizi yaralaya yaralaya dönüp dururuz bu dünya bahçelerinde. Şarkılarımızı duyurmaya çalışırız uzaktaki bahçeler. Sonra sessizlik ve aldanış başlar. Suskunun mora çalan bölgelerinde sağırlık çınlar. İletişimsizliğin ve kopukluğun lime lime sepetlerine doldurulur düşler ve yüzler. "Her şey hareket etmektedir ama hiçbir şey kımıldamamaktadır." (Horkheimer) Sağırlığın o kayadan kulağına doluşur herkes. Dışarda tufan vardır. Yağmur bulutları düşleri ve yüzleri yüklenmiştir: O erkleri olmayan simgesel hükümdarları...

Acının bilincini sevmek için, burgacın derinliğini anlamak, karanlığın kilidini görmek, eylemin tınısını duymak, sözün ağırlığını kurmak, aşkı tanımlamak, özgürlüğü yaşamak, eksilmeyi azaltmak ve dostluğu kurtarmak adına, haydi uçurumlara, düşlerin ve yüzlerin yanına...

Gizli Hükümdarlar, Odilon Redon, XII. resim: "Sessizlik"

Aşka düşmen iyiliğinedir

Vakıf ÇAĞIN

Güneşten kamaşan gözlerin onun yanaklarına yapışmış başak tozlarını görmedi. Kirli iskambil kağıtlarındaki silik suretlerde geleceğin için düşlediğin sevgilinin hayalini görecek kadar izgenci olan gözlerin nedense farketmedi o öz rengini başaklarda sunan yanakları. Çok politik, dünyanın temelini sarsacak ateşli ve de mektepli tartışmalar arasında aşiret çocuklarının ay'lı gecede yakaladıkları farelerin üzerine gaz dökerek ateşleyip bıraktıkları tarla farelerinin ecel koşuşmalarının çizdiği ışık yalazlarında emperyalizmin parmağının olduğunu söylerdin. Sen, "sarı papuçların diyalektik evrimini" anlatırken kuytuda aşka düşmeni bekleyen, parmakları ayva tüyü göbeğinde gezinen, sen ona o sana layık sevgiliyi farketmedin. Sevişmediniz diye hayıflanamazdın. Bu eksikliği ekonomi politik'le açıklamak istediğin için yoldaşlarınla aran kalmadı. Yoldaşlar arasında ikinci bir ara olmaz diyerek savunmaya geçmen de yaşamındaki değişmez gerçeklerdendi.

"Aylı gecelerde salıncağa binmek" ergenlik çağı haylazlıkları mıdır sadece? Sence? Her felsefi sohbet'te bir hınzırlık varmış. Bunu hiçbir bilge demedi. Salatası yapılmıyor diye hardal toplarken gelincikleri basarak ezmek ne kadar bilimselse ay'lı gecede tarla faresi yakan çocukları azarlamak o kadar akılcıdır.

Aşka düşmek senin iyiliğinedir.

Yıllarca okul okumak, imtihanlar vermek gerektiren mimarlık mesleğinin ağır hüneri olan dev yapıların arasında "teorisiz" yeşeren ayrık ot'larının güzelliğini öven mimar arkadaşının hangi mantığa hizmet ettiğini anlamak için ilk başvurduğun kitap "felsefenin temel ilkeleri" kitabının resimsiz oluşu neden canını sıkıyor? Başlangıçta kuytuda bekleyen önteorisiz teleme ten'i bilimsellik, diyalektik adına geri tepen sen değil misin? Öteki sokakta yaşayan, ama sana komşu olan, yaşıt olsaydınız sınıf ve dava arkadaşı olacağın biri "antropokrasi" diye bir şeyden bahsetse onun ne kadar obur, hatta masada yemek yemesinin bilmediğini, yeni yetme zevzeklikle suçlarsın, buna kalıbımı basarım.

Aşka düşmen iyiliğinedir.

Cinsel bunalıma girip kriz geçiren genç kızların zencefil içirilerek tedavi edildiği bir ülkede doğum kontrol ilacı için reklam firması kurup para kazınmanın yollarını eski zaman ihtilalcileri derneğine üye olmak için sevgilisini terkedenlere küfür etmek dini inançlara göre mübah sayılabilir. Ya sen? Lenin'in resmine bakıp yine de haklı olduğunu düşünerek ayakta kalabilir misin? Çiçeği yeni düşmüş ayva tüyü göbeği hissetmen için aşka düşmen iyiliğinedir.

Yerli filmlerdeki aşka düşmek değil, aşkı düşürmektir sıklıkla. Avuçlarında bir kuş kalbi gibi tıpır tıpır atan ten'i hissedebildiğin gün aşka düşebilirsin. Senin için iyidir.

Saklambaç oynarken, "yan yana" anını beklerken, duyduğun heyecanı ürküttüğünüz kuşların kanat patırtısı alıp gidince tüm hırçınlığınızı, sebebi çocukluk hafızanıza sıkışmış derinizdeki yangının zatürre başlangıcı olduğunu size anlatan annelerinizin bile bile neden esas gerçeği es geçtiğini anlaman için aşka düşmen şart olmuştur. İyiliğinedir.

Toplumun en ücrasındaki tabusuzluğu porno'ya yorup, aşka düşmeyi vücuduna ihanet etmeye başladığından beri geçmişinle barışık değilsin. Kendini, yaşadıklarını, yalanlamak için sevgiye sırt çevirmen aşka düşmeyi zaaf olarak gördüğündendir. Eğer zaafsa O, zaafların en güzeli ve en haklısıdır. Masalara sinmiş yalnızlıkların ıslak bardak kıçlarının bıraktığı izlerle eş bilindiği meyhanelerde en derin fasıl'ları dinlesen de tadına varman için aşka düşmen iyiliğinedir.

TRAMVAY İZİ

Necdet DEMİR

Tramvayın izine en son ben bastımdı. Her şeyi unutturdu da, bir sen vardın içimde.

Meydandan tünele, tüm 2003 adım, her gün bırakır işi gücü, yürürüm üzerinden. Belli mi olur, seni de unutturur belki; ama güven olmaz izlere, beni verir demir tekerleklere. Son şansım vatmandır. Oysa görmez düşleri; gördüğü kendi düşüdür; sokak çocuğu takılmasa, düşmese diye düşünür, emekli olacağı günü, sonra ev bile alamayacağı ikramiyeyi...

Tam Galatasaray Lisesi'nin önünden geçerken bir cumartesi düşürür ellerinden kayıp dostlarının arasına. Avuçlarının arasındaki bambaşka düştür; belki bulunur, belli üşümüştür, çok acı çekmiştir ve öldürülmüştür; yavaş yavaş bütün hücreleri acıyıp çığlık atıp ölmüştür.

Sağdaki başörtülü Gülgün bakışlı kadın Metin'in anası. Oğlu bin tanığın arasında hiçbir yere sığmayan başı kazma sapı ve cop vızıltıları ile sallana sallana maviliklere yükselirken hamur açıyordu evinde ve tüm dokuları bir bir koparıldı içinden kerpeten acısıyla. Her şey bir çiğbörek hamurunun açılması kadar kısa sürdü. Oysa sonsuzluk kadar uzundu ve sürecekti Halk Ekmek kuyruklarında, pazar yerlerinde, Taksim Meydanı ve bütün meydanlar hiç karanlık geçemeyecek kadar türkülerimizle dolacakken, ileride bir kafede tramvay sesine karışan aşk ilanında vatman Aragon'u düşünüp "Mutlu Aşk Yok"u yineleyecekti. Henüz geçmişti Galatasaray Lisesi'nin önünden. Kayıp ruhların arasından her cumartesi görüp, her gün hatırlayıp geçecekti onlarca kez.

Akşam eve giderken liselerin önünden geçecekti, sahibi bulunmamış çığlıklar çınlayacaktı beyninde. Sıra kendine gelir mi bilinmez ama her anı büyük emeklerle büyütülen kızı onbeşindeydi, sokaklarda ölümcül işkence sesleri, gencecik çığlıkları kovalayıp, yakalayıp kentin ormanlarına götürüp baykuşların tanıklığında öldürüyordu.

Dolunayların ışıklarını kıran kristal çığlıklar milyonları milyarlara çarpıp ışık hızıyla taşıyordu bütün kulaklara; kulaklara Midas'ın kulakları gibi yayılıyordu.

Sokaklara, bütün sokaklara yayılıp bütün izleri, izmleri sarsarak, değiştirerek ilerliyordu. Direksiyonsuz aracın sürücüsü vatman gibi ülkemin insanları ellerinin arasındaki boşluğa hükmediyorken, çığlıklar, çocuk çığlıklar yürekli akıllı sabırlarıyla dolduracak şaşkın yön boşluklarını.

Ben en çok tramvay izine basınca duyarım karanlıkları, en güçlü elektriklerle çarpılırım. Her yanımı sarar, her yana taşar.

Her şeyi unutturur da bir sen varsın içimde...

-I-

"Can sıkıntısı! göz beklenmedik yaşla dolu,
Darağaçları kurar çubuğunu içerken,
Bu nazik canavarı çok iyi tanırsın sen,
-Kardeşim, -benzer'im, - iki yüzlü okuyucu!"
(Baudelaire)

Şiir yazmaya yeni başlayanlar, genellikle, şiirlerini başkalarına okutmak istemezler. Bunun nedeni şiirle bilinçaltının yakın ilişkisinden kaynaklanan "yanlış anlaşılma" korkusudur. Bu korkular şair adayının; ahlaksal değerlere ters düşmek, alay edilmek, küçümsenmek gibi kendisinde oluşturduğu yapay korkular olabileceği gibi toplumsal düzenin dışardan dayattığı korkulardır da. Bir anlamda bilinçaltı "yasaklar" deposudur. Bu yasaklar aşamalı bir biçimde, düzenli olarak; evde anne-baba, okulda öğretmen, askerde komutan, işyerinde patron, yaşadığın çevrede toplum, ülkede devlet tarafından depoya yerleştirilmiştir.

Bu yasaklar bir düzen adına depoya atılırken "kendi"

SAHAF GÜNCESİ —— Oğuz ÖZDEM

İkinci yüz kimin

deposunda düzensizliğe, çatışmalara neden olacaktır. Çünkü yasak olan, aslında "özgürlük"tür. Şair, bunun bilincine vardıkça bunları kıymet derecelerine göre dışsallaştırmak, boşaltmak isteyecektir. Bu istek eyleme dönüşmeye başladığı an karşıt güçlerin de uyanmasına, direnç göstermesine neden olacaktır. Bu çatışmalı ortam büyümeye, olgunlaşmaya başlayan şairi, simgeler diliyle "iki yüzlü" konuşmaya itecektir.

-II-

Bir söyleşide, adını anımsayamadığım bir şair, "şair olmak Taksim meydanında çırılçıplak dolaşmaktır" demişti. Çırılçıplaklık herkesçe görünür olmayı öneriyor, bir anlamla "giz"lerin açığa dökülmesini (giz'i dar anlamıyla kullanıyorum)... Bu tümüyle mümkün müydü? Sürrealistler (gerçeküstücüler) bilinçaltına inmeyi denediler. Onlara göre sürrealizm, "her türlü zihinsel itim ve yönetim, bilinç ve akıl, zevk ve irade müdahalesinden uzak eser vermektir (Max Ernst).

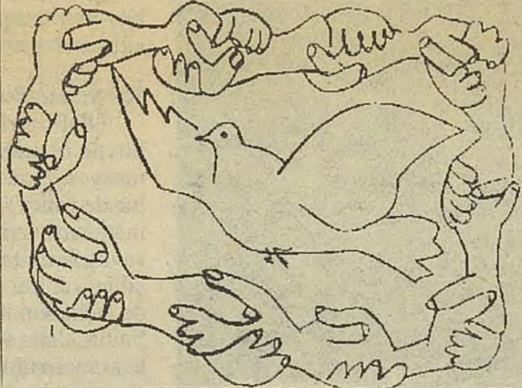
Daha sonraları çeşitli yorumlarla sürrealizmin alanını genişleten sürrealist sanatçılar "çıplaklığı" eserlerinde uygulamışlar mıdır?

Bu eserlere baktığımız zaman "akıl silgisinin" sürekli eserler üzerinde dolaştığını görürüz. Sürrealist eser, aykırılıklara, zıtlıklara yaslanıp gerçeklerle bağını koparmaya çalışsa da "hayal dünyasının aklıselim bir çevirisi" olarak kalmıştır. Pierre Reverdy'nin "mucize" adlı şiirini konuyu örneklemesi için alıyorum: "Başını eğmiş/ Kıvırmış kirpiklerini/ Ağzı dilsiz/ Lambalar yanmış/ Bir isim var yalnız/ Unutulan/ Kapılar açılacak nerdeyse/ İçeri girmeyeceğim ben/ Her şey bu kapının ardında/ Konuşulur/ Ve ben dinleyebilirim/ Kaderim bitişik odadaki oyunda." (Çev. A. R. Ergüven)

Breton'un dediği gibi "çekmek zorunda olduğumuz zavallılıklardan bizi kurtaran şiirdir. Ama şiirde sözkonusu olan, imgelem'e erişmek ve orada kalabilmektir." Şair, iki yüzlü yazacaktır, belki de "ikinci yüz" "bir lambanın" etrafında toplanan okurundur.

BARIŞ AÇISI

Neşe YAŞIN

Ait olmak veya olmamak

CYBC radyosunun İngilizce programında sunucu Londra ile telefon bağlantısı kurdu ve turizme katkılarından dolayı ödül alan Kıbrıslı Rum turizmciyi kutladı. Ödüllü turizmci başarısının nedenlerini açıkladı. Sonra sunucu şuna benzer bir cümle söyledi:

"Büronuz arı kovanı gibi çalışırken yan taraftaki Kıbrıslı Türk turizm bürosunun bir diş doktorunun bekleme salonuna benzediğini işittik." Gülüştüler ve rakamlardan söz etmeye başladılar.

Ben, her an elektrik kesilebilir'in paniği içinde bir yandan elimdeki dergiyi karıştırıyor, bir yandan da radyodaki yayına kulak kabartıyordum... Birden durakladım ve o anı, kendimi, radyodaki söyleşiyi düşündüm... Dünyayı uluslar olarak tasnif eden ve kendi ulusal aidiyetini önemli ve kutsal bulan bir insan, yani bir milliyetçi bu diyalogtan büyük bir öfke duyabilirdi... Ben dünyayı insanlar olarak tasnif ediyordum ve rastlantısal ulusal aidiyetimi önemsemiyordum. Bunu düşününce biraz rahatladım... "Milliyetçilik böyle bir şey işte!" diye düşündüm. Sonra içimdeki huzursuzluğu farkettim ve bu konuda kafa yormaya başladım. Bu alaysama beni de kapsıyor muydu? Yani, insanın ulusal aidiyetlerden kurtulması mümkün müydü? Atina Havaalanı'nda, Yunanca bilmediğimden ne olduğunu anlamadığım, ama hakkımda kötü sözler söylediğini hissettiğim gümrük görevlisinin pasaportumu incelerken bana fırlattığı düşmanlık ve öfke dolu bakışlar beni bu konuda yeniden düşündürdü... Senin dünyayı insanlar olarak tasnif etmen önemli değildi. Önemli olan başkalarının yaptığı tasnif ve bu tasnif içinde sana reva görülendi. Ben orada, yeryüzünü ve insanları ayırımsız sevme iddiasında olan, benim dışımda gelişen tarihsel ve güncel haksızlıklar konusunda kişisel bir sorumluluk taşımayan, tam tersine bunlara karşı mücadele içinde olan bir insan, pasaportumdaki tanımlamalar ve Türk ya da Müslüman olan bir isim taşımaktan ötürü her an yargılanabilir ve şiddete maruz kalabilirdim. Bu ulusal tasnifler ve düşmanlıklar içinde Kıbrıslı Türklere reva görülen her şeyden nasibimi almaya mecburdum.

Uluslararası bir toplantıda bir Rum kadının bana sanki Kıbrıs'ı ben işgal etmişim, babasını ben öldürmüşüm, göçmen düşmesine ben neden olmuşum gibi bağırdığını hatırlıyorum... Donup kalmıştım. Benim yerimde bir milliyetçi olsaydı, karşı tarafın yaptığı kötülükler ve haksızlıkları sıralamaya başlar; orada milletlerin birbirine yaptığı kötülükler ve haksızlıklar yarışırdı.

Düşmanlarımız dediklerinin düzenleyeceği bir televizyon programına davetliyim. Bu konuda arkadaşlarım beni uyardı. Çok provokatif sorular olabilir dedi. Örneğin sunucunun sana "Ermenileri keştiniz mi?" diye sorduğunu düşün... "Ben kesmedim" diye yanıtlarım dedim. Sonra da bütün etnik kıyımlara, her türlü şiddete, kirli

tarihe karşı olduğumu söylerim. Kuşkusuz ki medyayla baş etmek bu kadar kolay değil. Bir de evet-hayır yanıtı getiren sorular var. Örneğin ısrarla Kıbrıslı Türk ya da Türkiyeli politikacılara sorulan bir soru: "Türkiye Kıbrıs'ı işgal etti mi, etmedi mi?" Bu politikacıların bütün samimiyetiyle "evet" dediğini düşünün... Ertesi gün Türk cephesinde kızılca kıyamet, hainlik suçlamaları... Bunun söylenen her şeyin önüne çıkması... Bu soruya verilen "evet" yanıtı yargıca kalemini kırdırır. Oysa aynı politikacıların söylediklerinin özünde bu eveti taşıyacak onlarca etkili laf etmesi ve önemli işleri görmesi de söz konusu.

Evet/hayır yanıtını gerektiren sorular bir kesinlik ve dürüstlük ifade ediyorlar ve yüreklilikle kullanılmaları gerekir gibi görünse de bütün sözcüklerin kirlenip, farklı yüklemeler olduğu çatışmalı toplumlarda her kalıp farklı çağrışımlarla çoğalır. Benim "evet"im detaylandırıldığı zaman bir başkasının "evet"inden çok farklılaşabilecektir. Yukarıdaki soruya verilecek "evet" yanıtı resmi Rum çizgisini onaylamak olarak okunabileceği gibi, milliyetçilik-dışı, anti-militarist ve kapsayıcı bir bakışı da taşıyabilir.

İki farklı paradigma birbirinin kavramlarıyla konuşamaz. Bazen aynı sözcük bile farklı paradigmalarda farklı yüklemeler içerebilir.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi

Kemal İNAL

Üniversitemdeki gerek akademisyenler, gerekse öğrencilere göre Özgürlük ve Dayanışma Partisi, Türkiye'nin özgürlük mücadelesinde en popüler siyasal oluşumlarından biri olmaya aday görünüyor. Bunun üç temel nedeni ayırdedilebilir. Birincisi, sosyalist sol ile bazı demokratik unsurların ilk kez bu derecede bir araya gelmesi; ikincisi, ezilen kitlelerin ilk kez bu kadar umutsuz bir tablo içinde yaşamak zorunda bırakılması; ve üçüncüsü, ÖDP'nin göndereceği mesaj ve kullanacağı söylemin ilk kez geleneksel ifade tarzının dışına çıkılabileceğinin mesaj işaretlerini vermesi. Ancak bu üç etmen/neden de kendi içinde karşıt bir potansiyeli barındırmaktadır: Popülerleş(tiril)en her siyasal oluşum, içinde popülizm tuzağını da besler. Politik bir partinin giyim tarzı, konuşma biçimi gibi gelip geçici modalara benzememesi için örgütlenme modeli ve politika yapma anlayışını toplumsal gerçekler içinde test etmesi gerekir. 1980'lerde Andre Gorz'un "Elveda Proletarya"sı, 1990'larda ise Francis Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" ve Jean Baudrillard'ın "Toplumsalın Sonu" saptamalarının anlamı kabaca şuydu: Reel sosyalizm bitti, o halde bilimsel sosyalizm de iflas etti. Bu üç tez, gerçekleri değil, olması istenen arzuları ifade etmiştir. ÖDP'nin popülizm yanlışına düşmeden bu tezlerle popüler tarzlarla tartışması kaçınılmaz olacaktır. Popülerden kasıt, fikir ve uygulamaların yaygınlaşması, bunlara işçi sınıfı başta olmak üzere, ezilen tüm kesimlerin ekmek ve suyu gibi sahiplenmesidir. Dolayısıyla oportünizm, pragmatizm ve konformizm gibi ideolojik mücadeleyi arka plana iten, günceli de günlük rutinlere indirgeyen bir siyaset yapma tarzından kaçınmak bazı koşulları gerektirecektir. Bu koşullar basit, sıradan, ucube bulunabilir, ama küçük şeyler her zaman önemlidir. Şeytanın ayrıntıda gizli olması gibi. Kuru politik bir dil ya da söylemden kaçınmak için yaşamın günlük pratikleri içinde, özellikle çok renkli ve sesli olmaya aday ÖDP içinde gözden kaçırılmaması gereken bazı noktalar olabilir. Bu noktalar, bir siyasal partiyi insan için araç yapan örgütlenme modeli ile politika yapma tarzının iskeletini oluşturur.

İdeolojiyi güncelleştirme

Türkiye'de her şeyi ideolojiyle değerlendirmek ne kadar yanlışsa her şeyi ideoloji dışında görmek de o kadar yanlıştır. İdeoloji, özellikle egemen sınıflar koalisyonunun ideolojisi, hayatın hemen her alanında vardır ve etkin biçimde iş görmektedir. Ancak tek bir egemen ideolojiden değil, egemenlik kurma gerilimi içinde yüzen ideolojilerden bahsedilmeli. İlk bakışta sağ yönelimli ve resmi kemalist ideoloji; ardından şeriatçılık ile çoğu zaman kol kola giden ırkçı milliyetçilik ve liberal muhafazakarlık toplumsal yapının en derinindeki hücrelerine bu ya da şu oranda işlemiş görünen ideolojilerdir. Bunların dışında daha çok öteki'lik konumundan dolayı muhalif bir yerde duran ve bu haliyle ideolojisini/dünya görüşünü/yaşam tarzını yerleştirmeye çalışan hareketler vardır. Sosyalistler, feministler, anarşistler, çevreciler, savaş karşıtları, marjinal altkültürler politikanın dışında tutulmaya çalışıldıkları için ideolojilerini günlük yaşam içinde ifade etme ve uygulama olanağından yoksun bırakılmaktadır. Ancak, öteki, marjinal, alt-kültür, periferi gibi konumlara itilen muhalif toplumsal hareketlerin ideolojilerini sınıf, kitle, birey, cemaat gibi hedeflerle paylaşamamalarının tek nedeni, merkezde yer alan burjuvazinin ideolojik ikna ve şiddete dayalı baskılarına bağlanamaz. Marx'ın vurguladığı gibi, teorinin kitlelerle buluştuğu anda güce dönüşmesi, bizatihi ideolojinin güncelleştirilmesini de ifade etmektedir. Yani, halk yiyeceğe, ekmeğe bakar. Yeni Dünya Düzeni, ideolojik manipülasyon, medyatik iktidar gibi olgular, Raks fabrikasındaki işçi Ahmet'in, Çukurova'daki ırgat Halil'in, Tapu Kadastro Müdürlüğü'ndeki memur Fazıl'ın, Seyranbağları Hacı Yolu sokaktaki ev kadını Züleyha'nın hiç umurunda değildir, ama olmalıdır. Bilim, basitliğin formüllerle anlatılmasıdır. Gizlenen, çarpıtılan, tozlu raflara kaldırılan toplumsal gerçeklerin (ekmek neden pahalı, devlet mafyayı nasıl kolluyor, milletvekili neden onlarca memurun aldığı maaşı tek başına alıyor, Diyanet neden en güçlü üç KİT arasında yer alıyor, hükümeti kuracak partiyi genel seçimlerde seçme hakkı olan araştırma görevlileri rektörünü ya da dekanını neden seçme hakkına sahip değil vb.) en yalın dille anlatılması, ÖDP'nin kitlelerle buluşmasını sağlayacaktır. O halde ideoloji nasıl güncelleştirilir? Sloganlarla, renklerle, konuşma tarzıyla, giyim biçimiyle, miting yapma şekliyle, küçük ve yalın dille yazılmış broşür ve ilanlarla, somurtkan olmayan afişlerle, güleç militan yüzlerle, genel başkanından yerel bölgelerdeki sempatizanına kadar herkeste bulunacak çağdaş bilgilerle... Kuşkusuz hayat sürekli değişmekte, kapitalizmin üretici güçleri gelişmekte, burjuvazinin iktidarı toplumun tüm hücrelerine kadar yayılmakta, hatta bireyde otosansür biçiminde olmak üzere bir özdenetim biçiminde işleyen bellek kazıma süreci her geçen gün daha ince yöntemlerle işlemekte, kimin haklı, kimin namussuz olduğu birbirine karışmakta, anomi ve yabancılaşma yoğunlaşmaktdır. Tüm bu olguların yarattığı değer bunalımları, insancıl, çağdaş, özgürlükçü ve dayanışmacı bir ideolojinin günlük yaşamın en uzaktaki birey ve topluluklara ulaştırılmasını engelleyecektir. Ancak, her kaosun ardından bir uyum, her barbarlığın yenilgisinden bir demokratik yaşam tarzı çıkar. Kendi sendikasında söz alarak konuşan bir öğretmen, sınıfında da öğrencilerinin söz isteyerek tartışmalara katılacağını görecektir. Kendi evinde eşini dövmeyen bir işçi, fabrikasındaki arkadaşlarıyla küfürlü konuşmadığına tanık olacaktır. Kendi partisinde (ÖDP) grupçuluk yapmayan bir partilinin evindeki çocukları da birbirlerini kıskanmayacak ve benmerkezci olmayacaktır. O halde inandığımız bir ideoloji, dünya görüşü ya da yaşama tarzını önce kendimizde gerçekleştirmeye çalışalım. İdeolojik kuramlarda, tarihte, söylevlerde, örgütün programında değil, tek tek bizlerin davranış ve düşünüş tarzında güncelleşecek ve kuvvete dönüşecektir.

Güdümleyici kampanyalar

Türkiye'de politika artık sadece meclis gibi kasvetli binalarda yapılır hale getirildi. Başka zaman ise seçim zamanlarında, o da yalnızca miting alanlarında. Bu tür bir politika yapma tarzının, aslında "kitleleri nasıl politikanın dışında tutabilirim" kaygısının/amacının bir sonucu olduğu görülmektedir. Politikayı meclis, genel merkez, teşkilat, demeç, açık oturum, kürsü gibi politikacılık oyunu/boyutu'ndan çıkarıp, politik özneleri çoğaltmanın bir yolu da etkin, sürekli ve gündeme (yani onların belirlediği gündeme değil sadece) uygun kampanyalar tasarlayıp uygulamaktan geçebilir. Kampanya 24 saat uykuda tutulan kitlelerin hiç olmazsa üç-beş saat uyanık kalması için şarttır. Hemen akla gelebilecek birçok konu ÖDP'nin düzene muhalif zeminde karşı koyacak bir etkin kampanya oluşturmasını sağlayabilir: Kürt sorunu, işsizlik, KİT'ler, çevre, mafya, içeriği gerici değerlerle dolu olan ders kitapları, işkence vb. sorunlar ÖDP'nin meramını anlatabileceği kampanyalar olabilir. Ama bir koşulla: Güdümleyicilik. Böyle kampanyaların hedefi, araçları, çalışanları, mesajları, ortamları önceden belirlenmeli ve tüm bunlar inatçı, ısrarcı ve sonuç alıcı bir tarzda yapılmalıdır. Hayali gündemlerin büyüsü ancak olması gereken gündemlerle bozulabilir.

Yeni eğitim

Ne Eğit-Der, ne Eğit-Sen ne de Eğitim-İş (tabii Eğitim-Sen de) onca yıla rağmen kitlelerin önüne zengin, inandırıcı ve uygulanabilir bir eğitim reformu koyamadı. Nicos Poulantzas'ın deyimiyle "fabrika dönüşmeden, eğitim dönüşemez." Doğru. Ama belli ölçülerde (en azından şu zamanda bazı açılardan) düzeltilebilir. Örneğin, içeriği demokratik değerlere ve bilimsel bilgilere dayalı ders kitapları yazamaz mıyız? Öğrenci velileri-öğretmenler-öğrenciler arasında kolektif örgütlenmeler oluşturamaz mıyız? Sorular çoğaltılabilir. ÖDP, oluşturacağı bir parti okulu ile böyle yeni bir eğitim anlayışını eğitimle ilgili diğer demokratik kitle örgütleriyle birlikte başarabilir. Özgür Üniversite, Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat için Vakıf ve parti içindeki akademisyenler ile bilim adamları/uzmanlar/teorisyenler böyle bir okulun muhtemel öğretmen-öğrencileri olabilirler. Ancak bu da yetmez. Aslında tüm parti ortam ve etkinliklerinin eğitici/bilgilendirici olması çok zor bir şey olmasa gerek. Yaşam boyu eğitim pekala parti boyu eğitim durumuna getirilebilir.

İçimizdeki 'öteki'ler

ÖDP'nin üye potansiyelini büyük ölçüde sosyalistler oluşturuyor. Dolayısıyla içimizde bir de (olası) ötekiler var. Feministler, anarşistler, marjinaller, savaş karşıtları, çevreciler-yeşiller vd. Parti programı üzerinde sağlanan uzlaşma ve önkabulün, daha sonraki süreçte herkesi memnun eden politik karar, uygulama ve teorik yenilenmelere yol açmayabileceği olasıdır. Böyle bir durumda parti içindeki bazı kurucu unsurların çevre, alt, dış gibi konumlara itilerek ötekileştirilmesi sonucu, kendimizin (ÖDP'nin) de sistem içinde bir öteki olarak mevcut konumundan sıyrılma mücadelesi vermesi, tek kelimeyle tutarsızlık olacaktır. Bu nedenle parti için demokratik süreç, karar ve uygulamalar, her zaman ve şekliyle kimsenin azınlıkta kalmamasını gerektirecektir. Çoğulcu bir partinin içinde her karar, hemen her zaman oybirliği ile alınamayabilecektir. Daha sürecin başında ÖDP, genel başkanını oybirliği ile seçebiliyorsa, bu, ne grupların birbirine verdiği bir ödün, ne de Ufuk Uras'ın içimizdeki en yetkin insan olduğu anlamına gelir. Bu yüzden zamanla tek bir renk (diyelim beyaz), biricik renk halini aldığında, bir gökkuşağı yaratmak için bir tayf'a ihtiyacımız olacaktır. Sürecin iki temel taşı birlikte ve eşit biçimde öne çıkarılmalıdır; farklılık-benzerlik-farklılık...

Yöntemli yönetmek

Doğru sonuç ancak doğru yöntemle alınabilir. Yanlış bir yöntemle yola bile çıkamazsınız. O halde ÖDP'nin, gerek kendi içindeki yönetim sürecin-

ne yapmalı?

de, gerekse kitleleri yönetme sürecinde atacağı her adımda belli bir yöntemi izlemesi gerekir. Öncü parti, merkez komite, parti komiseri gibi daha çok geleneksel politika yapma tarzının içini dolduran anlayışlar, günümüz toplumsal koşullarında olanaklı görünmüyor. Bunun deneylerini yeterince yaşadık. Elimizde her dönem, koşul, ortam, zaman ve yer için aynı biçimde uygulanabilecek bir yöntem olamaz. Ama gene de tartışarak ve ortak kararlar alarak yönetme-yönlendirme her zaman başvurulabilecek bir yöntem gibi görünmektedir. Böyle bir yönetim anlayışının, aslında bir yönet(il)me olmadığını vurgulamak gerekir. Yöneten-yönetilen ayrımı, hiyerarşisini, ast-üst ilişkisini, yetkili-yetkisiz rol dağılımını, (ÖDP içinde hala kalıntıları var olan) şefleri ortaya çıkarır. Bu nedenle ÖDP içinde kolektif önderlik kadar kolektif yönlendirme, en azından partinin akışının kolaylaşacağı rahat bir debi bulana kadar yürütülmelidir.

Aslolan insandır

Tümüyle insanı merkeze al(a)mayan bir parti, kendi içinde yabancılaşma sürecini başlatmış demektir. Parti, örgüt, sendika gibi insan-yapımı araçlar insandan daha önemli ve değerli değildir. Olmamalıdır. Feodal dönemin sonlarında şekillenen hümanizmin, şiirlerde, resimlerde, tiyatro oyunlarında, müzik bestelerinde insanı her şeyin anlamı olarak alması, Nazım'ın bu ünlü sözüne kaynaklık etmiştir. ÖDP'nin bütün hümanist akımlardan alacağı bir şeyler mutlaka olacaktır. İlkçağ söylencelerinden Paris Komünü'ne, oradan 20. yüzyıl alternatif eğitim akımlarına kadar söylenmiş/yapılmış hümanist söz ve uygulamaların, ÖDP'nin ezilen, sömürülen, dışlanan, horlanan insanları için politika oluşturmada-teori kurmada mutlaka yararlanabileceği kaynaklar olacaktır. İnsan için yapılan özgür ve dayanışmacı bir mücadelenin tarihsel mirası tüm devrimci akımlarda aranmalıdır.

Ne seyirci, ne hakem, ne de oyuncu

Günümüzde politika, yarışmaya dayalı bir spora benzer hale getirilmiştir. Sahanın ortasına inen yetenekli politikacılar rakip kaleye gol attıkça, tribündeki izleyiciler puan kaybediyor; hakemin yanlış düdüğünde küfürler ediliyor, doğrusunda ise alkışlar.. ve maç bitiminde izleyiciler bir sonraki maça kadar "doldurulmak" için evinin yolunu tutuyorlar. Hakem ve futbolcular kazanırlarken, izleyici hep kaybediyor. Meclis ile futbol sahaları arasındaki fark, çimlerin yeşil, takım elbiselerin lacivert olmasından ibarettir. Bu iki renge de hasret olan emekçilerin sahaya-meclise girip, kendisinin çalıp oynamasından başka yol görünmüyor. Sporu/politikayı tembellik yapma hakkına sahip olduğumuz bir uzam ve zamanda gerçekleştirdiğimiz anda, hakemi olmayan bir oyun/spor anlayışını yerleştirmiş olacağız.

Kültürel bagaja dikkat

Kavram, Fransız Pierre Bourdieu'ye ait. Ailemizden, çocukluk yaşantımızdan, sınıfsal geçmişimizden getirdiğimiz kültürel unsurların hepsi kültürel bagajımızı oluşturur. Türkiyeli sosyalistlerin kültürel bagajlarında pek iyi şeyler taşımadıkları herkesin, özellikle ÖDP içindeki olası öteki'lerin malumu. Şiddete dayalı bir söylem, cinsel ayırımcı bakış açısı, çevreyi/tarihsel yapıtları/doğal güzellikleri (çevre derken; bir ara parti genel merkezlerini gezdiğimde hepsinin pırıl pırıl olduğunu görmüştüm; oysa BSP, ÖDP merkezlerinde sigara dumanı, masalarda boşaltılmadan duran küllükler, vesaire) önemsememe, şizofrenik tutumlar, benmerkezci eğilimler vb. bagajlarda tutulan, ama şimdilik gösterilmeyen mirasımız olmaktadır. Fenemologlar gibi bunları paranteze almayı önermeyeceksek ne yapacağız. Şunu: Tartışa tartışa, cezalandıra cezalandıra bu mirası tüketeceğiz. Çevre komisyonundaki arkadaşın sigara izmaritini sokak ortasına attığını gördüğümüzde onun ÖDP'de ve her yerde dedikodusunu yapacağız; sevgilisine hakaret edeni ise ataerkillikle suçlayacağız.

Söylemde renklilik, kararlarda çeşitlilik

Bu kadar farklı rengi her zaman bir tayfın içinden geçirip tek renk elde etmek olanaklı olmayabilir. Partinin (şimdilik) yetkili kurullarının alacağı kararları, parti disiplini gibi baskıcı bir örgütlenme eğilimine son derece açık bir ortamı yansıtacak biçimde uygulamaya koyması, partiyi üyelerinden-etkinlikleri içeriğinden boşaltabilir. Bir çevrecinin bir çevre eylemindeki sözleri, vurgulamaları, giyim tarzı, medyayla ilişki kurma biçimi genel başkanınki gibi olmayabilir. Ya da feminist bir partilinin kullanacağı nötr (cinsiyetten arındırılmış) dilin, sosyalistlerin ağır bastığı bir parti meclisi toplantısındaki prop-ajit dille tezatlığı olabilir. Öte yandan merkezin aldığı her karara, her bölge, grup, inisiyatifin uyma zorunluluğu olmayabilir. Yerel bir bölgede (ilçe, köy ya da mahalle) oraya özgü çok önemli bir soruna yönelik yapılacak kampanya ve kullanılacak söylem, metropollerdeki kampanya ve söylemlerle çakışmayabilir. Ancak, hayati konularda alınacak kararlar, tüm ÖDP'lileri bağlamalıdır.

Nostaljiye hayır, ütopyaya evet

Nostalji, geçmişe duyulan özlem oluyor. Günümüzde 1968'i yalnızca birkaç sloganla ("gerçekci olun, imkansızı isteyin") anıp içini boşaltmanın adı da nostalji. Oysa tarihsel mirasın olumlu yönlerine sahip çıkıp, olumsuzluklarını eleştirmek ayrı bir şey, reklam şirketlerinde popülist metinler yazarken, geçmişe bakıp hüzünlenmek ayrı bir şey. Nostalji ütopyayı öldürür. Geçmişte kalan mirasımızı çoğaltmadıkça, cepten yeme devam edecektir. Bu, ütopyanın donmasıdır. ÖDP, hiç çekinmeden, küçüğünden en büyüğüne yeni ütopyalar kurmalı, eskilerini dillendirmelidir. "Herkes villada yaşayabilir", "herkes üniversitede okuyabilir", "herkes eleştiri yazabilir", "herkes muz yiyebilir", "herkes tatile çıkabilir" vb. Halk bunlara gülebilir. Don Kişot'un savaştığı yeldeğirmenleri değil, burjuvazi olmalıydı; ama hiç olmazsa ona şu ya da bu oranda inanan Sanço Panço vardı.

Meritokrasiye prim

Şimdi çalışma zamanı. Öyleyse? Liyakat. Meritokrasi, liyakat rejimi oluyor. Yani düpedüz kapitalist sistem içinde burjuva sosyologlarının ürettiği bir kavram. Yani layık olan, çalışan, beceren, başaran kazansın. Her üye çalışmalı. Çok üye kaydedenler, partinin ağır yükünü (örneğin parti şubelerinin tuvaletlerini temizleyenler) çekenler, mitinglerde en coşkulu olanlar, yazdığı kitabın telif hakkını partiye bağışlayanlar, coşkusunu hiç kaybetmeyenler vb. ödüllendirilmeli. Tatille, kitapla, teşekkürle, bir bardak çayla... Tembele ise...

Bilim kurulu

ÖDP, bilime inananların partisi olacaksa, böyle bir kurul şart. Örneği, sanırım eski TİP'te var. Partiye sempati duyan bunca akademisyenin/bilim adamının böyle bir kurulda gönüllülük (gerekirse para ödeyerek) ekseninde çalıştırılmaları gerekir. Formasyonu dar bir ÖDP'linin de partinin uzun vadede belirleyeceği politikaların oluşumunda payı kuşkusuz olacaktır. Ancak politika, bilimsel veriler üzerine kurulduğunda doğru sonuçlar verebilir.

Alternatif bir medya ağı kurduk, diyelim. Burada ne tür programların yapılacağını pekala değişik kitlelerin gereksinimlerine göre belirleyeceğiz. Her yıl yeniden hesaplanan asgari ücretin nasıl hesaplandığı bile teknik bilgileri ve verileri gerektiriyorsa, ÖDP'nin her an danışabileceği, rapor alabileceği ve araştırma yaptırtabileceği bir bilim adamları kurulu olmalıdır.

Enformasyon bürosu

Daha önce vakıf içinde düşünüp de beceremediğimiz bir şey. Birkaç ücretli personelin en yeni teknolojik araçlarla çalışabileceği böyle bir büro, artık okyanuslardaki su tanecikleri kadar çoğalan bilgilere erişme, çözümleme, sınıflama ve partililere kullandırtma imkanı sunacaktır. Bilgilenimden (information) bilgiye (knowledge) gidişin başka bir yolu yok. Devlet arşivleri kapalı, DİE yanlı(ş) istatistikler oluşturmakta, kütüphaneler gerçek gizleme işlevi ile sorumlu kitaplarla dolu. O halde, her türlü bilgi/bilgilenimin toplanıp sınıflandırılacağı bir birim gerekiyor gibi görünmektedir. Ama bunun için de kendi medyamızı kurmamız lazım.

Alternatif medya

Kapitalist sistemde medyanın tek boyutlu insan (Herbert Marcuse) üretmek için belli bir düzlemde 'Onay Üretme'ye (Noam Chomsky) yöneldiğini biliyoruz. Onay/rıza, Althusser'in dediği gibi ideolojik araçların varlığını gerektirir. Devlet ile medyanın, burjuvazinin çıkarlarını yansıttığını biliyoruz. Medya için birey insan değil, tüketicidir. Piyasa bireyi, medyanın oluşturduğu kamuoyunu/gündemi tüketmesi için sürekli yeniden üretilir. Boyalı basında borsa ilanları okuyan baba, TV'de He-man izleyen çocuk, kadınlara yönelik dergilerde moda haberleri okuyan kadın, aslında medya tarafından yeniden üretilmektedir. Kişiliklerimizi, kalplerimizi, duygularımızı, dünyaya bakış açımızı bugün artık burjuvazinin medyası oluşturmaktadır. Bülent Ersoy'a program yaptırtan medya, farklı cinsel tercihleri yerin dibine batırmaktadır. Kimsenin hakkına tecavüz etmediğini ilan eden aynı medya, paparazzi programlarında yatak odalarından ayrıntılar sunabilmektedir. Tüm bunlar, medyadaki görüntüler, anomi durumunu ifade etmektedir. Yani asli değerin, değersizlik ya da aşure değerler olması. Yeni bir dünya, yeni bir değerler düzeni diyen ÖDP'nin kendi medyasını kurması gerekir. Türkiye'de medya demokratik değildir.

RP'yi, Livaneli'yi, topyekün sosyalist solu önce parlatıp sonra da çukura iten medya, "kara fatmalar"ın en tehlikelisi, en sinsisidir. Dinozorların alternatif medyası, bu karanlık görünümlü ve ruhlu yaratıkları kendi zeminlerinde yenmelidir. Güzel bir dünyanın ne ve nasıl olabileceğinin ipuçları alternatif medyada ayrıntılı biçimde işlenebilir. O zaman bizim gazetemiz, bizim TV'miz, bizim ajansımız gerçekleri ve sadece gerçekleri ezilen-sömürülen herkese duyurabilecektir. Ama iletişimin nasıl olabileceğini önce kendimizde denemeliyiz. Çünkü medyada yansıyacak olan kendi görüntümüz olacaktır.

Yeni bir yaşam alanı

ÖDP, özlenilen sınıfsız, sömürüsüz, yöneticisiz, hiyerarşisiz, yeşil, cinsel açıdan nötr dilli/söylemli bir yaşam tarzını önce kendi örgütünde gerçekleştirmeye çalışmalıdır. Parti, bizatihi bir yaşam alanı olmalıdır. Giysileri temiz, ağzı kokmayan, sigara izmaritini yere atmayan, saygıda kusur etmeyen, selamı-sabahı bilen, kültürlü, bilgili, samimi, yalan nedir bilmeyen bireylerin varlığı/yetiş(tiril)mesi parti içinde yeni bir yaşam alanı yaratacaktır. Bu, partinin ilk sınavı olmalıdır. Karnesinde göreceği takdir, halkın bir teşekkürü olacak, mezuniyetimiz rüştümüzün kanıtlandığı anlamına gelecektir. O halde parti binalarımızı, odalarımızı, bürolarımızı temiz tutmalı, yerli-yabancı misafirlerimizi en iyi şekilde bilgilendirmeli ve ağırlamalıyız.

Tüm bunlar zor işler değildir. Zor olanı, başlamak ve inanmaktır. Bir akademisyen olarak ÖDP'nin Türkiye'nin son şansı olduğunu biliyor, bu şansı heba etmemek için hemen herkesten (aydın, öğrenci, bilim adamı, köylü, işçi, zanaatkar vd.) inatçı ve ısrarlı biçimde yararlanmak gerektiğini düşünüyorum. Ben çok yakın bir zamanda akademisyenlerin/bilim adamlarının/düşünürlerin ÖDP üzerine (tıpkı RP ve MHP gibi) ayrıntılı incelemeler yapmaya başlayacaklarına inanıyorum. Yeter ki coşkumuzu heba etmeyelim.

Emekçilere karşı saldırının 'esnek' biçimleri

Özlem ONARAN

Kapitalizmin son 20 yıldır içinde bulunduğu bunalım dalgasını aşmak için sarıldığı "esneklik" formülü sermayeye "renkli" tüketim pazarlarının kapısını aralasa da, gerçek anlamda "renkli" bir dünyanın kapılarının üzerinde "Personel Giremez" yazdığı kesin.

Emeğin denetimi ve sömürüsü hem yeni üretim ve denetim teknikleri çerçevesinde hem de emek piyasasındaki parçalanma ve artan işsizlik sonucu yoğunlaşarak sürüyor.

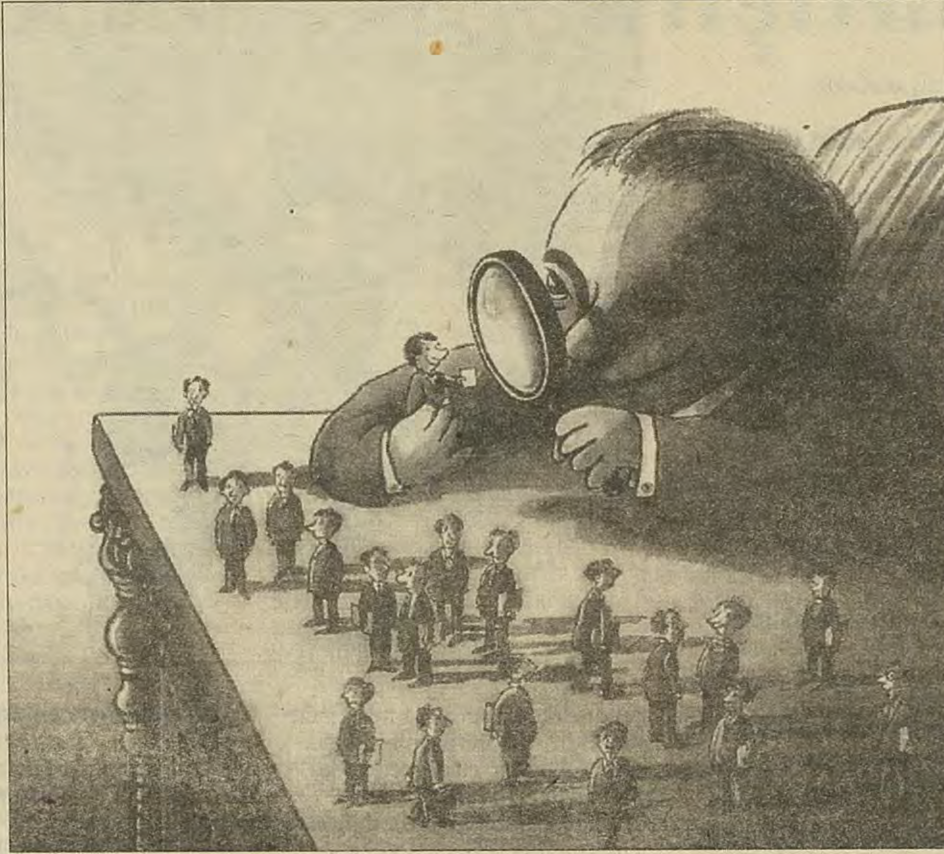
Esnekliğin emek piyasasındaki yansıması çalışanları üç temel gruba bölüyor:

1. Tam gün çalışan, iş güvencesi ve ücretleri görece yüksek, yaptığı işle sınırlı olarak niteliklerinin gelişebilmesi söz konusu olan; çok işlevli olması, kolay uyum sağlayabilmesi, hatta gerektiğinde coğrafi olarak yer değiştirme esnekliğine de sahip olması beklenen, yeni teknolojilerle donanmış, "merkez"deki firmalarda istihdam edilen işçilerin oluşturduğu grup;

2. Tam gün çalışmakla birlikte, birinci gruptakilere göre daha kolay bulunur niteliklere sahip olan, çoğunlukla rutin işlerde çalışan işçilerden oluşan, işten atılma oranının yüksek olduğu grup;

3. Yarım-zamanlı, geçici, sabit süreli sözleşme kapsamında, esnek uzmanlaşma çerçevesinde "çeper"deki firmalarda, taşeron firmada, aile içinde veya tek başına parçabaşı iş üzerinden çalışan işçilerden oluşan, iş güvencesinin düşük olduğu, işten çıkartmaların çok sık yaşandığı, sayısal esnekliğin en yoğun olduğu grup.

Cinsiyet ve etnik grup temelli ayırımcılığın da belirlediği bu parçalanma sonucu birinci gruptaki işçilerin sahip göründüğü tüm ayrıcalıklar ikinci ve özellikle de üçüncü gruptaki işçilerin maruz kaldığı yoğun sömürü ile sağlanabiliyor. Birinci grupta çalışanlar çoğunlukla erkek, genç ve hakim etnik gruba/ulusa mensup işçilerden oluşuyor. Bu üç grubun da ötesinde, işsizleri ve işsizik kayıtlarına geçmeyen kayıtdışı sektörde çalışanları, ev kadınlarını ise kimse hatırlatmak dahi istemiyor.

Gemi ve filikası

Sermayenin medyası bu gerçeğin üzerini örterken, diğer yandan da birinci gruba dahil olan, yalın üretim çerçevesinde istihdam edilen işçilerin yaptıkları işin bütününe hakim olduklarını, yaratıcı etkinliklerinin önünün açıldığını, dolayısıyla yabancılaşmanın aşıldığını iddia etmekte. Bu iddianın altında şu varsayımlar yatıyor: "Yalın üretimin gerektirdiği sürekli ürün geliştirme faaliyeti, anında kalite kontrolü, esnek işlevli makinaların kulanımı ve bunların boş kalmaması gibi zorunluluklar bir işçinin rutin, tekrar eden işler yerine aynı anda pek çok farklı iş yapmasını, üretkenliği artırmak için kendi yaratıcı etkinliğini sürekli harekete geçirmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca gereken hassaslığı göstermek için işçilerin yaptıkları işi önemsemesi ve motive olması gerekir. Bütün bunlar yalın üretimde işçilerle işvereni ortak çıkarlar etrafında buluşturmakta, işveren karlılığını artırmak için işçisinin niteliklerinin gelişmesini, sürekli eğitimini her açıdan tatmin olmasını önemsemek zorundadır. Aynı şekilde üretim sürecinin kontrolü, arızalara müdahale edilmesi, kalite kontrolü, doğrudan işçide olduğundan, sürecin geliştirilmesi noktasında da kalite çemberleri aracılığıyla işçilerin deneyimi öne çıktığından işyerindeki hiyerarşiler büyük oranda belirsizleşmektedir. Bu işlevleri yerine getirmesi beklenen işçi firmanın bilgisine de hakim hale gelmektedir. İşverenle işçi arasındaki bu karşılıklı çıkar bağımlılığı işçilerin iş güvencesini Fordist dönemle karşılaştırılmayacak oranda artırırken, hatta "ömür boyu iş" kategorisi oluşurken, ücretler de karlara paralel olarak gelişmektedir. Özet olarak "Hepimiz aynı gemideyiz" edebiyatı...

Oysa Marksistler açısından "tarihsel uzlaşma" varsayımlarının asılsızlığını iddia etmek için geçmiştekinden temelde hiç de farklı olmayan nedenler var.

'Ömür boyu iş' güvencesi mi 'ömür boyu kölelik' mi?

Her şeyden önce yalın üretimin merkezinde ömür boyu iş güvencesiyle çalışanlar, örneğin Japonya'da toplam çalışanların sadece üçte birini oluşturuyor. Üstelik bu da sözleşmeyle garanti altına alınmış bir maddeden çok bir yönetim politikası olmaktan ibaret. Yani rekabetin veya piyasadaki inişlerin baskısı altında merkez şirketlerdeki "ayrıcalıklı" işçiler de her an kendilerini çeper şirketlerdeki geçici, yarım zamanlı, sigortasız işlerden birinde bulabilir. Firma kapatma ve üretimi başka bir ülkeye kaydırma tehdidi ise toplusözleşmeler üzerinde ciddi bir baskı oluşturuyor.

Zaten verilen eğitimin işe özgü niteliği işçilerin yeni bir yalın üretim firmasında neredeyse sıfırdan başlamasına yol açtığından iş değiştirmek bir olanak olmaktan çok bir kabus halini alıyor. Üstelik yeni bir işe başlayan işçi hem en düşük ücret seviyesinden başlıyor, hem de ayrıldığı işte çalıştığı sürede hak kazandığı emeklilik ikramiyesini ya hiç alamıyor, ya da çok az bir kısmını alabiliyor. Bu durum işçiyi çalıştığı şirkete daha çok tabi hale getiriyor. Merkezdeki şirketlerden atılanların bir daha benzer kalitede bir iş bulması ise neredeyse imkansız.

Yalın üretimin ekip çalışmasına ve rotasyona dayanması işçilerin yaşlandıkça fiziksel ve psikolojik olarak daha az zorlayıcı olan görevlere doğru kayma şansını ortadan kaldırıyor. Dolayısıyla 50-60 yaşlarında artık başa çıkamayacakları kadar yoğun işlere mahkum edilen işçiler için ömür boyu iş garantisi pek bir şey ifade etmiyor.

Karoşi: 'Aşırı çalışma sonucu ani ölüm'

Yalın üretimde sağlanan verimlilik artışı aslında yeni üretim ve yönetim teknikleri sonucu emeğin sömürüsünün hem nispi, hem de mutlak olarak artırılmasına borçlu. Örneğin geleneksel Fordist otomobil fabrikasında işçiler bir dakikanın 45 saniyesinde üretken faaliyet gösterirken, yalın üretimde bu süre 57 saniyeye yükseliyor. Bunun anlamı normal bir çalışma haftasında bir işçinin bir işgünü kadar daha fazla emek sarfediyor olmasıdır. Nispi yoğunlaşmanın yanı sıra, zorunlu fazla mesailer ve azalan tatiller sonucu çalışılan süre mutlak olarak da uzuyor. Ücretlerdeki artış ise üretkenlikteki artışa paralel olarak gelişmiyor.

Bu arada, iş yoğunluğu ve bunun yarattığı stresten kaynaklanan hastalıklar işçileri giderek daha çok tehdit ediyor. 200 bin Toyota işçisi arasında yapılan bir araştırma işçilerin yüzde 62'sinin bu tip hastalıklara maruz kaldığını gösteriyor. Bu arada Japonya'da "karoşi" denilen "aşırı çalışma sonucu ani ölüm" vakalarının senede onbinlere ulaştığı rapor ediliyor.

Yalın üretimde de işçiler Taylorizmde olduğu gibi, yaptıkları her iş için standard süreler tanımlamak zorunda bırakılıyor. Aradaki tek fark bu kez işçilerin kendi standartlarını kendilerinin koyması oluyor. Üstelik kimi durumlarda bu standartlar firma açılmadan belirlenmiş oluyor veya yeni gelen işçilerin belirlenmiş standartları değiştirme şansı olmuyor. Diğer yanda işin temel parametrelerinin belirlenmesi yine merkezdeki yöneticilere kalıyor. Örneğin Toyota işçilerine 18 dakikada 20 hareket ya da bir günde toplam 20600 hareket yapmaları söyleniyor. Bu noktada nitelikle ilgili olarak da önemli bir tartışma yürütmek gerekiyor. İşçiler aynı anda pek çok görevi yerine getirse bile bunların hepsi standart görevler olunca nitelik açısından esasta bir değişim olmuyor. Dolayısıyla "çok işlevli" işçiler için de nitelik kazanma ve niteliksizleşme süreçleri aynı anda birbirine eşlik ediyor.

Yeni denetim mekanizmaları: Kalite Çemberleri

Buna rağmen nitelikli, söz sahibi olan işçi olma söylemi işçilerin firmayla özdeşleşmesi, yaptığı işe anlam yüklemesi yoluyla gönüllü bir özdenetime yol açıyor. Özellikle sınıf bilincinin geriliği ve sendikaların bu ideolojik manipülasyona ortak olma derecesi arttıkça ve azından uygulamanın başında bu gönüllü eklemlenme sistemin oturmasında belirleyici oluyor. Süreç ilerledikçe işini kaybetme endişesi ve ekip içinde sürekli verimliliği artırıcı öneri geliştirme yönünde yaratılan rekabet gönüllü itaatin yerini alsa da, ilk aşamada bir direnişle karşılaşmamak işverenin işini epey kolaylaştırıyor. Örneğin Türkiye'de yalın üretimin yeniliğine ve hatta çoğu kez eksik uygulanmasına rağmen kalite çemberlerinin kazandığı yaygınlık ve "firma kültürü" adı altında insan kaynakları yöneticilerinin yarattığı ideolojik müdahale şimdiden tehlikeli oranlarda belirleyici olmakta. Bu noktada işçilerin nihayet şirket politikalarını belirleme hakkının ortaya çıktığı yanılsamasını yıkarak kar perspektifinin temel belirleyici olarak kaldığını, neyin ne kadar üretileceğine karar verme, artık değere el koyma gücünün tamamen sermayede kaldığının açığa çıkarılması önem taşımaktadır.

Denetimin diğer bir önemli unsurunu da ekip olarak çalışan işçilerin birbirleri üzerinde geliştirdikleri denetim oluşturuyor. Ekipteki işçilerden biri işe gelmediği ya da işi aksattığı zaman iş tamamen diğer-

İşçiler gerçekten yalın üretimden memnun mu?

Kanada'nın Ontario eyaletinde bir General Motors-Suzuki ortak teşebbüsünde (CAMI) yapılan araştırmaya göre, kalite çemberlerini işçilerin birbirleri üzerinde baskı kurmalarının bir aracı olarak gören işçilerin sayısı sadece sekiz aylık bir sürede yüzde 19'dan yüzde 41'e çıktı.

İşçilerin yüzde 78'i fabrikada bütün gücün hala yönetimin elinde olduğuna inanıyor.

Japonya'da şirketler artık giderek düşen karların yanı sıra işçilerin artan tedirginliklerinden dolayı çifte sorunla karşı karşıya kalıyor.

1991'de Japonya Otomobil İşçileri Sendika Federasyonu'nun yaptığı araştırmaya göre, işçilerin sadece yüzde 4'ü çocuklarına endüstride çalışmayı öneriyor. İşçilerin yüzde 67'si ise çalışma koşullarından rahatsız.

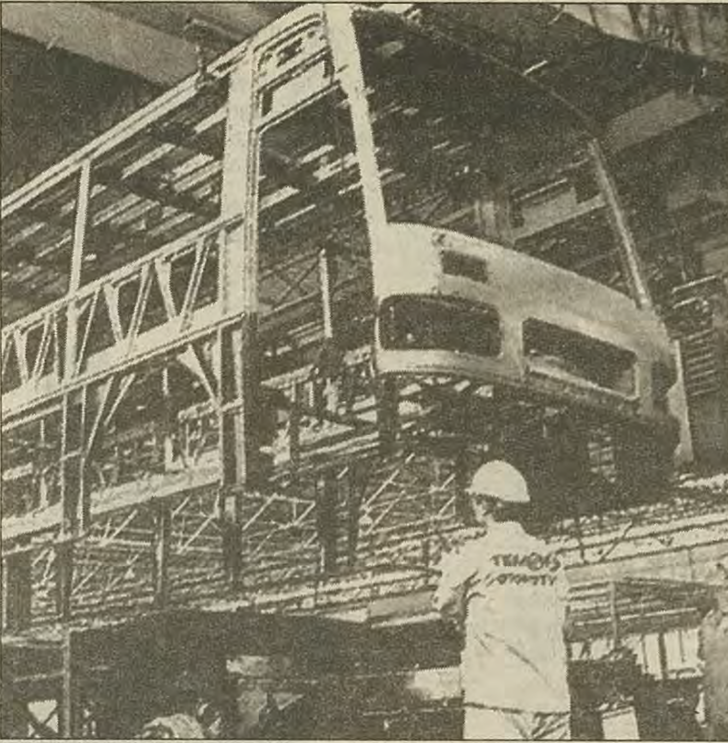
Fazla söze gerek yok!

TİSK Başkanı Refik Baydur'un TOBB'un dergisi Ekonomik Forum'daki konuşması esnekleşmenin işçiler için anlamını gayet iyi açıklıyor:

"...İşgücü piyasasının özellikle krizli durumlarda değişen şartlara kolaylıkla uyum sağlayabilmesi için çalışma mevzuatını düzenleyen kuralların esnekleştirilmesi konusu bugün en çok tartışılan konuların başında gelmektedir.

"Haftalık çalışma süresinin işgünlerine eşit şekilde bölünerek uygulanması zorunluluğu ile günlük çalışma sürelerinin dışında yapılan çalışmaların 'fazla çalışma' sayılması ve buna bağlı olarak 'zamlı ödeme' yapılması, üzerinde durulması gereken bir başka konudur. Bu durumu bir örnekle açıklayacak olursak, iki tatil günü arasına bir veya yarım işgünü rastladığında, çalışmaları gereken bu sürede serbest kalmayı tercih eden işçiler, bu süreyi daha sonra günlük çalışma sürelerinin üzerinde çalışma yaparak veya tatil gününde çalışarak telafi edebilmektedir.

"Türkiye ekonomisi giderek küçük işletme ekonomisine dönüşmektedir. Endüstrinin küçülmesinin en önemli sebebini sosyal politikaların faturasını büyük işletmelerin üstlenmesi oluşturmaktadır. Sendikalarla muhatap, mevzuata uygun çalışan şirketler vergi, prim, fon ve benzeri mali yükümlülükler altında ezilirken, küçük işletmeler katı mevzuat kurallarından rahatlıkla kaçabilmektedirler... Üzerinde önemle durulması gereken önemli bir husus da ücret artışlarında yaşanan olumsuz gelişmelerdir. Seyyanen artırılan ücretler sendikalar arasında adeta yarış unsuru haline getirilmiştir."

lerinin üzerine kalıyor. İşçiler bu baskı nedeniyle zorunlu hastalık durumlarında bile işe gelmek durumunda kalıyor.

Kimi sektörlerde emeğin sömürüsü en geleneksel biçimleriyle devam ederken emek piyasasındaki bu parçalanma sonucu görece ayrıcalıklı bir konum elde etmiş olan işçiler de yeni yönetim teknikleriyle ve aşırı iş yoğunluğuyla sömürünün daha inceltilmiş yeni mekanizmalarına maruz kalıyor.

Emekçilerin ortak cephesini inşa etmek

Öncelikle yeni yönetim tekniklerini işçilerle şirketin çıkarları arasında bir özdeşlik yaratmaya çalışarak ve son kertede azami esnekliği ve şirket karlarıyla ücretler arasında doğrudan bir ilişki oluşturarak korporatist eğilimleri güçlendirdiğini unutmamak gerekiyor. Sermayenin yeni sloganı "fabrikanın bütün işçileri işverenlerinizle birlikte diğer işçilere karşı birleşin!" Yönetime katılma yanılsaması altında kar mantığına eklemlenmek ve öneri geliştirmek adına hem aynı işyerinde, hem de farklı işyerlerinde çalışan işçiler arasında rekabeti kabul etmek yerine işverenin kararlarını denetlemek ve saldırı karşısında aktif müdahale geliştirmek zorundayız.

Kalite çemberleri uygulamasının işverence dayatıldığı noktada da işçileri kalite çemberlerinde gruplayarak birbirleriyle rakip hale getiren uygulamalara karşı her türlü önerinin önce işkolu bazında işçiler arasında paylaşılması, böylece işverenden önce işçilerin donanımlı hale gelmesi için yöntemler geliştirmek gerekiyor.

İtalya'nın en büyük sendikal konfederasyonu oan CGIL'da sol muhalefet eğiliminin temsilcilerinde FIAT işçisi Fausto Bertnotti kalite çemberlerinin işverenin tasarladığı şekliyle dayatılan işlevini tersine çevirmek için şunları öneriyor: "Çalışma saatleri dahilinde, kalite sorunlarına dair aynı işkolunun çalışanları arasında toplantı düzenlenerek, kalitenin iyileştirilmesine dair fikri olan çalışanlar fikirlerini toplantıya sunarlar. Böylece en zayıfları dıştalamadan çalışma arkadaşları konu hakkında ilk bilgilenenler ve onu gerçekleştirenler olurlar. Aktif bireysel emekçiyle emekçilerin bütünü arasında bir bağ kurmanın tabii ki başka yolları da vardır. Bunun için emekçilerin özerk kimliği gereklidir. Eğer bu yoksa patron kendi kurallarını dayatır, bu kuralların kendi kurallarımız olduğunu sansak bile..." Aynı şekilde yeni uygulamaların işin yoğunluğunu artıran sonuçlarına karşı talepler de işçilerin mücadelesinin gündemine girmek durumunda.

Sendikal örgütlenme açısından ise yalın üretimin doğası gereği dayattığı işyeri sendikacılığına karşı işkolu sendikacılığının bir mevzi olarak savunulması ve aynı zamanda merkezdeki şirketlerin çalışanlarıyla taşeron şirkette çalışanların ortak sendikal örgütlülüğünün sağlanması asgari bir düzlem olarak belirmekte.

Diğer yanda sendika bürokrasilerinin işverenlerle uzlaşarak yeni yönetim tekniklerini işçilere benimsetmeye çalışmaları karşısında, işçilerin sendikaları aşan iletişim ağları ve taban örgütlerini yaratmaları ihtiyacı da kendini hissettirmektedir.

Bu karmaşık ve içiçe geçmiş denetim ve sömürü biçimleri bir yanda işyeri bazında yeni yönetim teknikleri karşısında bir mücadele hattı oluştururken, diğer yanda da işçilerin aralarındaki parçalanmışlığı aşan örgütlülükler geliştirmesini her zamankinden daha hayati hale getiriyor. İşsizlerle, kayıtdışı sektörde çalışanlarla, ev kadınlarıyla işi olanların; merkezdeki işçilerle çeperdeki işçilerin; farklı ülkelerdeki emekçilerin ortak taleplerini yaratmak, emekçileri rakip hale getiren sermayeye karşı bütünlüklü direnişlerini örgütlemek mümkün olan tek çıkış yolu olarak, hem sendikaların hem de sosyalistlerin karşısında duruyor.

Bu taleplerin başında da işgününün ücretler düşürülmeden kısaltılması, herkese iş sağlanması, asgari bir geçim standardının temel bir hak olarak tanınması geliyor.

Nitelikli ve iş süreci üzerindeki hakimiyeti görece daha fazla olan, üretim gücünü kolektif olarak kullanma şansına sahip olan işçilerin bu mücadelenin önderliğinde sahip oldukları potansiyel devrimci rol ise işyerinde yaratılan uzlaşma bilincine karşı kendi özgürlüklerinin de ancak radikal bir sınıf dayanışması ile olanaklı olduğunun bilincinin güçlenmesiyle gerçekleşecektir.

■ Kalite çemberlerinin ideolojisi

Siemens, Koç'un Arçelik, Tofaş ve Otosan'ı, Sabancı'nın Brissa, Kordsa ve Toyotasa'sı yeni üretim teknolojileriyle birlikte yalın üretimi uygulamaya çalışırken kalite çemberlerini gündeme getiren şirketlerden sadece bazıları. Sabancı Holding'in Endüstri İlişkileri Daire Başkanı Nihat Yüksel'in ağzından kalite çemberleri aracılığıyla yaratılan manipülasyonu izlemek mümkün: "Çemberlerin başarısında birtakım sloganların büyük faydası var. Önce 'Değişelim' demişlerdi, sonra 'Daha fazla değişelim' sloganını buldular. 93'te 'Şirket biziz' dediler, 'Etkili çalışalım, etkili olalım' gibi sloganlar da buldular. Çemberler kendilerine isimler de koyuyorlar, 'Fırtına', 'Özveri', 'Atılgan', gibi."

■ Açık Tehdit!

Henkel Yürütme Kurulu üyesi Roland Schulz TİSK'in davetlisi olarak konuştuğu toplantıda sözleriyle sendikalara neredeyse gözdağı veriyordu :

"Dünya tabii ki değişiyor ve her işveren daha avantajlı üretim imkanlarını araştırıyor. Sorun sadece ücretler değil tabii. Başka sebepler de var, kuralların sıkılığı gibi meseleler var. BMW ABD'ye gidiyor ve orada üretim yapıyor, Mercedes Fransa'ya, Macaristan'a ve Çekoslovakya'ya gidiyor. Bu durum Alman sendikaları açısından çok zor bir ders oldu. Sendikalar işçiye düşen payın nasıl artacağını tartışmak yerine işçi ve işveren arasında paylaşılan pastanın nasıl büyütüleceğini düşünmelidir."

Türkiye işçileşirken politika yapmak

Yıldırım KOÇ

Türkiye Cumhuriyeti'nde 1920'li ve 1930'lu yıllarda işçi sınıfı, mülksüzleşme düzeyi ve nicel olarak çok geriydi. Sosyalist sol içinde bu dönemin tartışmalarından biri, işçi sınıfının nesnel konumuydu.

Türkiye'nin toplumsal yapısı ve dinamikleri konusunda marksist solda ilk kapsamlı ve özgün araştırma çabasını gerçekleştiren Dr. Hikmet Kıvılcımlı, işçi sınıfının varlığını reddedenlere karşı verdiği ideolojik mücadele içinde, 1935 yılında yayınlanan Türkiye İşçi Sınıfının Sosyal Varlığı araştırmasında Türkiye'de işçi sınıfının nesnel konumu konusunda şu abartılı iddiada bulunuyordu: "Her yüz kişi içinde 21-22 kişisi sırf sanayi proleteri nüfusu, 50-60 kişisi de işçi sınıfının ta kendisidir. Başka bir deyiş ile; gözümüzü kapayarak söyleyebiliriz ki, Türkiye şehir nüfusunun hiç olmazsa yarısı işçi sınıfının nüfusudur." (1)

Dr. Hikmet Kıvılcımlı ücretli olarak çalışanların mülksüzleşme düzeyini hiç tartışma konusu yapmadan, Türkiye'de sanayi işçilerinin toplam nüfus oranının 1917 Rusyası'ndakinden daha yüksek olduğunu da ileri sürebiliyordu. (2)

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, işçi sınıfının, kendisinin uğrunda yaşamını feda ettiği idealini gerçekleştirecek ana güç olduğuna inanıyordu. Belki bu gücün o dönemki yetersizliği konusunda yaşadığı hayal kırıklıkları sonucunda, devrimci geleneği olduğuna inandığı silahlı kuvvetlerin "kılıcı atacağı" ve işçi sınıfının da onun açtığı yoldan siyasal ve toplumsal devrimi gerçekleştireceği gibi farklı görüşler de geliştirdi. Nitekim, 12 Mart muhtırası sonrasında yayınladığı Sosyalist gazetesinin manşetinin "Ordu kılıcını attı" olduğu hatırlanacaktır.

Bugün ise tümüyle farklı bir dönemde yaşıyoruz. İşçi sınıfı, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yaşamındaki etkisini giderek daha fazla artırmaktadır. Ancak ne yazık ki, Türkiye'de sol içinde işçi sınıfının bu artan gücü ve potansiyelinin yeterince kavranabildiğini söylemek olanaklı değildir.

Bunun bir nedeni, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin işçi sınıfını ortadan kaldıracağı biçimindeki (kişi olarak kesinlikle paylaşmadığım) görüşlerdir. Bunun ikinci bir nedeni, toplumdaki bazı başka çelişkilerin toplumsal hareket potansiyelinin daha fazla olduğu yanılsamasıdır. Bu çelişkiler mutlaka önemlidir ve göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak bunların hiçbirinin, insanın insanı ezmediği ve sömürmediği ve yöneten ve yönetilen ayırımının olmadığı bir dünyayı yaratma potansiyeli yoktur. Diğer taraftan, Türkiye'de nicel ve nitel olarak hızla gelişen bir işçi sınıfı vardır.

İşçi sınıfı tartışmalarında ele alınması gereken ilk nokta, mülksüzleşmedir. Ücretli olarak çalışan kişi henüz tümüyle mülksüzleşmiş değilse, bu ücretlide bırakın sınıf bilincini, işçilik bilinci bile yoktur.

Türkiye'de 1950'li yıllara kadar ücretlilerin önemli bir bölümü mülksüzleşmemişti. Üretim araçları ile mülkiyet tümüyle kopmamıştı. 1950'li yıllarda kente göç olgusu önem kazandı, ancak mülksüzleşme yine hızla gerçekleşmedi. Mülksüzleşme uluslararası sermaye tarafından geciktirildi. ABD hakim sınıfları, özellikle Çin Devrimi sonrasında, antikomünist stratejinin ana unsurlarından biri olarak, kırsal kesimde küçük üreticiliğin desteklenmesi yoluna gitti. Ekonomik canlanma dönemlerinde bu amaçla önemli kaynaklar ayrılabildi. ABD komünist partilerinin topraksız ve az topraklı yoksul köylülüğün önderliğini ele geçirip aşamalı bir süreci başlatmalarını önlemek amacıyla, çeşitli yarısömürge ülkelerde toprak reformları ("Beyaz Devrim") bile yaptırttı. Türkiye'de bu dönemde yaşananlar bu genelin yansımasıdır.

Türkiye'de mülksüzleşmeyi geciktiren ikinci etmen, 1960'lı yıllardan başlayarak yurtdışına işçi göçü oldu.

1970'li yılların işçi aristokrasisi ve ya-

pay proletarya olguları da hesaba katıldığında, 12 Eylül 1980 öncesinde işçi sınıfının belirli kesimleri son derece politize ve hareketli iken, geniş kesimlerinin mevcut koşullardan oldukça memnun olduğu söylenebilir.

1980'den günümüze işçi sınıfı nicel ve nitel olarak hızla gelişti ve gelişimini sürdürüyor.

1980'li yıllardan itibaren ekonomik bunalıma karşı uygulanan istikrar programlarının ana unsurlarından biri, tarıma verilen desteğin azaltılması ve mümkünse kesilmesidir. Bu politikalar, henüz tam anlamıyla mülksüzleşmemiş ücretlilerin üretim araçları ile olan mülkiyet bağlarına önemli darbeler indirdi ve indiriyor. Ayrıca, özellikle Sovyet sisteminin çöküşünün ardından, uluslararası sermayenin küçük üreticiliğin sürdürülmesi gibi pahalı bir antikomünist silaha da gereksinimi kalmadı. Bu nedenle tarıma verilen destek ikinci bir darbe yedi. Diğer taraftan, uluslararası işbölümündeki yeni yapılanmalara göre, azgelişmiş ülkelerin ucuz işgücü kaynağı olarak önemi arttı. Bu işgücü, kırsal bölgelerden kentlere göçecek mülksüzleşmiş köylülerden sağlanacaktı.

Türkiye özelinde gündeme gelen diğer bir gelişme PKK eylemlerinin mülksüzleşme sürecine katkısıdır. PKK eylemleri ve bunlara karşı izlenen hükümet politikaları sonucunda, binlerce köy boşalmakta ve boşaltılmaktadır. Yüzyıllar önce İngiliz büyük toprak sahiplerinin artan yün talebini karşılamak için koyunculuğu yaygınlaştırmasıyla köylülerin topraklarından kovulması ve İngiliz endüstrisinin ilk dönemlerindeki ucuz işgücünün sağlanması ("ilkel" veya "temel birikim") süreci, günümüz Türkiye'sinde PKK eylemleriyle gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'de bir dönem siyasal kaygılarla geciktirilmiş bir mülksüzleşme, günümüzde çok hızlı bir biçimde yaşanmaktadır. Bu süreç, sermayenin ucuz ücretli işgücü gereksinimini karşılayabileceği çok geniş bir yedek işsizler ordusu yaratmaktadır.

Diğer taraftan, ücretli işçi sayısında ve toplam faal işgücü içindeki oranında hızlı bir artış sözkonusudur. Nüfus sayımları sonuçlarına göre, 1955 yılında Türkiye'de toplam ücretlilerin sayısı 1.6 milyondur (faal işgücüne oranı yüzde 14). 1980 yılında toplam ücretlilerin sayısı 6.2 milyona çıkmıştır (faal işgücüne oranı yüzde 33). 1990 yılında ise toplam ücretlilerin sayısı 9 milyona ulaşmıştır (faal işgücüne oranı yüzde 38). 1990 sonrasındaki ekonomik, askeri, politik ve toplumsal gelişmeler, bu sayıyı ve oranı daha da yükseltmiştir.

İşçi sınıfının nesnel konumunda hızlı bir gelişme söz konusudur. Bu durum, sermayenin emek karşıtı yeni politikalarına bağlı olarak, işçilik bilincinin ve sınıf bilincinin gelişmesinde de görülmektedir.

1990 yılı nüfus sayımına göre Türkiye'de 9 milyon ücretli vardır. Kaçak işçilerin bir bölümü, işsizler ve işçi-memur emeklileri bu sayı içine dahil değildir.

Sermayenin denetimi ve çıkarları doğrultusundaki küreselleşme, Türkiye'deki işçileşme sürecini hızlandırmakta ve işçi hak ve özgürlüklerine yönelik sistemli saldırıları artırmaktadır. Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne girilmiş olması da bu doğrultuda etkiler yapacaktır.

Türkiye'de politika yapanların ve yapacakların, bu büyük nicel ve nitel potansiyelin toplumsal bir potansiyele sahip olmakla birlikte, sömürüsüz bir toplum kurma kaygısı, niyeti ve gücü olmayan çevreci hareketlerden, feministlerden, etnik ve mezhepsel kimlikli güçlerden çok daha büyük olduğunu kavramalarında yarar vardır.

1-Kıvılcımlı Dr. H., Türkiye İşçi Sınıfının Sosyal Varlığı, (2. Basım) 1935 Marksizm Bibliyoteği Serisi 1, (Telif ve Tercümeler) Çağrı Yayıncılık, İstanbul, 1978, s.76-77

2- Kıvılcımlı Dr. H., a.g.k., s.56

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Üç fıkra

"Turklarda vatan sevgisi, başqa millatlardan köproq ve ildizlidir."
Ehmede Xane

Ülkemde suni bir gündem bile yok artık. Koalisyon için ha babam dönüp duran mümtaz politikacılarımız maalesef sıkıntı veriyor, türkü bile dinlemiyorum artık. Kendimi fıkralara vurdum. Müthiş bir fıkra koleksiyonum var. Bir de dönemsel olanlarını seviyorum. Zeka var çünkü içlerinde. Hınzırlık var. En son öğrendiğim üç fıkrayı yazıyorum.

Lazın biriyle Japonun teki çay içmeye gittikleri bir kahvede sudan bir nedenden dolayı tartışmaya başlamışlar. Çok sinirlenen laz "çık ulan dışarı" demiş Japona. İkisi de hırsla ayağa fırlayıp yola dökülmüşler. Bir saat sonra geri döndüklerinde Lazın hali perişanmış. Kafası gözü yarılmış, ağzı burnu kan içinde. Kahvedekiler merakla "ne yaptın, nasıl bu hale getirdin bizimkini" diye sormuşlar Japona. Japon küstah bir şekilde cevaplamış:

- Çin, karate.

İkinci gün yine kahvedeler. Yine bir tartışma. Yine çıkmışlar yola. Bu kez geldiklerinde Laz komadaymış. Kahve halkı "bu ne" diye sormuş. Japon yanıtlamış:

- Japonya, kung fu.

Üçüncü gün yine aynı manzara. Lazın hali ülkemden berbat. Hayretle sormuşlar yine Japon'a. Cevap:

- Kore, tekvando.

Dördüncü gün fıkra icabı bir daha kavga çıkmış aralarında. Yine sokaktalar. Aradan onbeş dakika geçmiş. Geri geldiklerinde millette bir hayret, Japon'un yüzü yamulmuş, ağzından burnundan oluk oluk kan akıyor. Lazsa oldukça vakur. Keyifli keyifli sigara içiyor. Kahvedekiler heyecanla sormuşlar:

- Ne bu yahu?

Laz hiç istifini bozmadan yanıtlamış:

- Toyota, kriko.

Eveet! İkinci fıkramıza geçelim. Kahramanımız yine bir Laz. Bu kez uçakta. Yanında bir Amerikalı, bir Japon, bir de Alman var. Teknolojiyi, kendi ülkelerinin bu konuda ne denli ileride olduklarını filan anlatıp duruyorlar. O sırada havada zırr diye bir ses. Amerikalı hemen serçe parmağı ağzına, işaret parmağı kulağına gelecek şekilde eline şekil verip mırıl mırıl konuşmaya başlamış. Bir süre sonra da susup etrafındakilere "bir parmağımda alıcı, diğerinde verici var, telefonla konuştum" diye atmış havasını. Biraz sonra zırr diye bir ses daha. Bu kez Alman hemen elini kulak memesine götürüp, ovmaya başlamış. Bu arada da mır mır konuşuyor. Sonra susup ağır ağır konuşmaya başlamış.

"Telekomünikasyon çok ilerledi bizde. Kulak mememde alıcı, parmağımda verici, gayet rahat iletişim kurabiliyorum."

Seyahat devam ediyor. Bir zırr sesi daha. Bu kez Japon başlamış dişlerini gıcırtmaya. Bir süre gıcırdattıktan sonra durup "azı dişimde alıcı, köpek dişimde verici var da" diye anlatmış durumu. Aradan birkaç dakika geçmiş. Bizim Laz ayıptır söylemesi, zıırt diye bırakmış. Üçü de merakla sormuşlar:

Bu ne? Ne yaptın?

Laz muzip muzip gülümseyerek cevaplamış:

- Faks çektum da.

Şimdi de üçüncü fıkra. Hakkari Yüksekova'nın bir köyüne öğretmen gitmiş. İlk gün derste çocuklara sormuş:

– Çocuklar Türkçe biliyor musunuz?

Çocuklar başlarını yukarıya kaldırarak "Iıhı!" demişler. Öğretmen ısrarla bir daha sormuş:

- Hiç mi bilmiyorsunuz?

Çocuklarda cevap aynı: "Iıhı!"

Öğretmen sormaya devam ediyor:

- Peki rakamları biliyor musunuz?

Çocuklar "eh işte" işareti yapmışlar. Bunun üzerine öğretmen sınamaya karar vermiş çocukları. Eliyle bir işareti yapıp sormuş:

- Bu kaç?

Çocuklar hep bir ağızdan "biiiir" diye bağırmışlar. Bu kez öğretmen iki işaretini yapıp sormuş:

- Peki bu kaç?

Çocuklar avazları çıktığı kadar bağırarak cevaplamışlar:

- Biji Apoooo!

Bu hafta da böyle. İdare edin biraz.

BİR GÖRÜŞ

Bayramlar devrimcileşmez

Zeki KILIÇASLAN

SÖZ dergisinin 24 Şubat 1996 tarihli "Bayramlar da devrimcileşemez mi" adlı yazı imzasız olması nedeniyle SÖZ dergisinin genel görüşü gibi kabul edilebilir. Öyle olmasa da dergi etrafındaki sosyalistlerin ve genel olarak Türkiyeli sosyalistlerin birçoğunun görüşünün buna yakın olduğu bilinir. Dini bir bayram nedeni ile kaleme alınan bu yazı Türkiyeli sosyalistlerin, sol tarihimizden gelen, sosyalist politika ile materyalist felsefe-ideoloji arasındaki ilişkiyi kavrayış tarzı ve bunun sosyalist söyleme yansıması açısından tipik bir örnek oluşturmakta. Yazı mutlaka irdelenmeyi gerektiriyor. Bugün dergi etrafındaki sosyalistlerin de dahil olduğu çok büyük bir sosyalist güç birlikte "emek eksenli bir kitle partisine" yönelmiş durumda çünkü. Ama sakın yanlış anlaşılmasın bu yazımın kaygısı kitlesellik falan değil. Tek ölçüm sosyalizm-demokrasi.

Söz konusu yazıda Türkiyeli sosyalistlerin bayramla bir ilişkisi olmadığı, tatili yan cebine koydukları ve "biz" "ateistler" açısından "bayram"ın haksız bir kazanç olduğu belirtiliyor. Sonra da "Peki şeker bayramı işçi sınıfının, yoksul, ezilmiş halkın neyidir? Bayramı mıdır? Yok canım... Bayram, çalışanların özgürlük ve dayanışma gücü olmalıdır..." diye ekleniyor.

Önce herhalde şunu sormak gerekiyor. Nasıl bir mantıkla bütün Türkiyeli sosyalistler aynı zamanda ateist sayılıyor? Politik olarak sosyalist olmak, sosyalist programı benimsemekle ateist olmak arasında nasıl birebir ilişki kurulabiliyor? SÖZ gazetesi, "ateistler kulübünün" dergisi mi? Yoksa sosyalist politik bir yayın mı?

Ateist olanların bir bölümü aynı zamanda diyalektik materyalist felsefi anlayışı ve devrimci bir politikayı benimsemişse, işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin mücadelesi ile birleşir, onun önünü açar. Kitlelerle birleşilen asıl düzlem politik alandır, amacı emekçilerin iktidarını gerçekleştirmektir. Bu sosyalist bir politikadır. Bu mücadeleye katılanlara, destekleyenlere sosyalist denir ve bunların ancak bir kısmı ateisttir, çoğu zaman da çok küçük bir azınlığı. O zaman esasta politik bir düzlemde tanımlanan "sosyalist" kimlik felsefi düzlemde bir tanım olan "ateizm" ile nasıl ve niye özdeşleştiriliyor? (Tabii ki ekonomik-siyasal ve ideolojik-felsefi düzlemler birbiriyle ilintili, ama aynı zamanda da her düzlemin kendi iç mantığı, dinamiği, kendi diyalektiği var.)

Yazarın hayalindeki 'proletarya'

Bu sorunun cevabının uluslararası sosyalist pratikte ilişkili yanları olduğu gibi Türkiye sosyalist pratiğine ilişkin özgün yanları da var. Ama onlara geçmeden önce bayramın işçilerle, ezilenlerle ilişkisine bakalım. Yazarın hayalindeki "proletarya" ile bayramın bir ilişkisi olamaz tabii. Ama bildiğimiz, sahici, yaşayan Türkiyeli işçilerle, emekçilerle bayramın ne kadar ilişkili olduğu açık. (Allah aşkına! yazar uzayda mı yaşıyor acaba? Yoksa moda deyimle; Mis Sokak'ta mı?) Hepimiz biliyor ve yaşıyoruz ki, emekçiler egemen sınıftakilerden kat kat fazla bayramla ilgililer. Çünkü yazar hoşlanmasa da emekçilerin henüz tam olarak kavrayamadıkları sosyal kimlikleri yanında, bugün yaşadıkları dini ve ulusal kimlikleri de var. Sosyalist bir politikada devrimciler, emekçilerin sınıfsal-sosyal kimlikleriyle, kendileri ve aynı zamanda tüm toplumun kurtuluşu için politika alanına çıkmalarını amaçlar ve onunla bireşirler. Ama bu sosyalist politika alanında emekçilerin yaşadıkları "ulusal", "dini" veya "cinsel" kimlikleri dışlanmaz veya onlardan bunu inkar etmeleri beklenemez. Tam tersine, eğer emekçiler bu kimliklerini özgürce yaşayamıyorlarsa onlara yönelen her türlü "ulusal", "dini" veya "cinsel" baskıya karşı mücadele edilir. Tüm ezme-ezilme ilişkilerine karşı olunduğu gibi. Şimdi bir an için yazarımızın da istediği bir sosyalist iktidarın gerçekleştiğini düşünelim. Emekçiler ekmek, hak, özgürlük ve kendi iktidarları için politikleşir, kurumlaşır ve iktidarını kurar. "Sosyalist" yazarımız da iktidar üyesidir. "Sosyalistin" kafasındaki, "proletaryanın" bayramla, dinle bir ilişkisi yoktur. Tabii gerçekte politik devrimi gerçekleştirmiş sahici işçilerin, ezilenlerin dini kimlikleri devam ediyordur. Ne yapacak bu sosyalist iktidar üyesi. Hayalindeki "proletarya" ve onun iktidarı adına gerçekteki işçi ve emekçileri yola getirmeye çalışacak. Otorite kuracak. Belki de "kanun hükmünde bir kararname" ile Ramazan (pardon Şeker) bayramını emekçiler için sakıncalı ilan edecek. Abartılı mı? Ama benzerleri yaşanmadı mı?

Sosyalistlerin bir kısmının böyle düşünüşünde politik ve ideolojik-felsefi-kültürel düzlemler arasındaki ilişkinin mekanik algılanışının rolü var. Böyle bir düşünüş aşırı iradeci bir devrim-sosyalizm anlayışının altyapısını oluşturuyor. Burada devrimci kendini "toplum mühendisi" sanıyor. Her şeyi kesip biçip yapıştırarak yeni bir toplum oluşturmak hülyasında. Ama toplum canlı bir organizma ve "dokulara hürmet gerekir."

Bu, olayın genel olarak sosyalist anlayışla ilişkisi idi. Şimdi Türkiye sosyalizmini ilgilendiren özgün ve güncel yanına bakalım. Açık bir gerçek ki, Türkiye'de politik alandaki "sağ" ve "sol" (önemli ölçüde sosyalist kesim de dahil) ayırımı sivil toplum için bir emek-sermaye mücadelesi zeminine dayanmıyor. Batılılaşma (özünde batılılaştırılma) uygulamaları ve buna karşı gelişen tepki, kendini esasta kültürel alanda ortaya koyan bir çatışmaya yol açıyor. Egemen sınıflar içindeki farklı çıkar kesimlerinin politik söylemlerinin esasını bu çatışma oluşturuyor. İttihat Terakki-CHP çizgisi ve İtilaf-DP-AP çizgisi arasındaki çatışma ilerici-gerici, aydın-yobaz, solcu-sağcı, laik-şeriatçı deyimleriyle yürüyor. Emekçiler bu liberal ve devletçi kapitalist çizgiler dışında bağımsız bir politik kimlik oluşturamıyor. Onun için kültürel (din çok ağırlıkta) kimlikleri bastırılan, aşağılanan ve devlet eliyle güdülmeye çalışılan emekçi ve ezilen yığınlar "sağda", "batılı", "aydın", "laik" kentli orta sınıf ise "solda" yer alıyor. Aslında sınıf mücadelesi zemininde doğmayan ve/veya onunla birleşemeyen Türkiye sosyalizminin aydın temsilcileri de, kemalist burjuva radikalizminin tanımladığı ve sermayenin de çok işine gelen kültürel zeminde gelişen, sağ–sol politik ayrımını, olması gereken sosyal–ekonomik–sınıfsal zeminde yeniden kuramıyor. Aynı zeminde kavgaya (?) devam ediyor. Bazı sosyalistlerimiz, emekçilerle birleşip dinci veya laik egemenlere, sömürenlere çürük yumurta atma yerine Abdülhamit posterine yöneliyorlar. Yani şeytan taşlamaya devam.

Türkiyeli sosyalistler SBP, BSP ve şimdi de ÖDP ile önemli bir şeyi başardılar. Bu sosyalistler arası-içi demokrasinin kurulmasıdır. Kuşkusuz ümit verici bir adım. Ama çok daha önemli, atılması gereken bir adım ve yürünmesi gereken bir yol var. Küçük "gettolardan" çıkıp "ortak büyük bir getto"ya hapsolamayız. Bunu aşmak için atılması gereken adım ve bu yöndeki bir değişim belki bazılarımızın sosyalizmden vazgeçmemize de yol açacaktır. Ama çaresi yok. "Sosyalistlerle" emekçi kitleler arasındaki ilişkide demokrasiyi kurmalıyız asıl. Emekçiler içinde ve safında eşitsiz gelişen bilinçlilik düzlemleri arasında kurulması gereken bir demokrasiden bahsediyorum. Bir işçi emekçi kitle partisinden-demokrasisinden bahsediyorum.

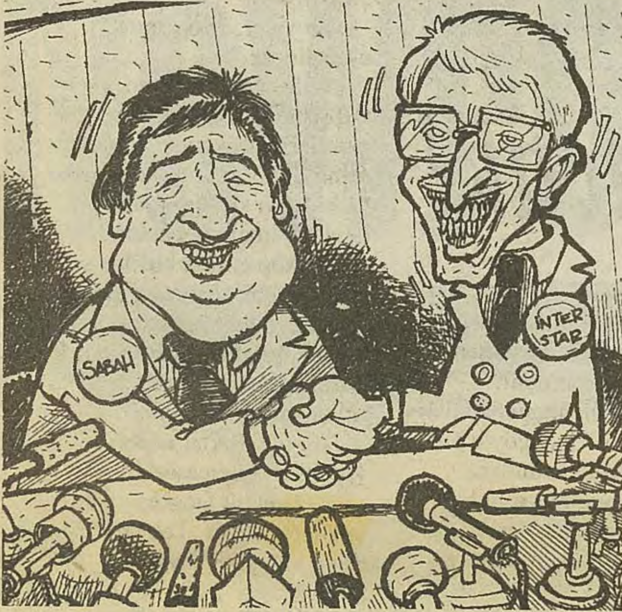
Ve bunu birlikte başaracağız.

ÇİZ

HAFTALIK ÇİZİ-YORUM SAYFASI

M

Inter Star ile Sabah grubu da birleşti

Seçimler öncesinde Tansu Çiller'i destekleyen Sabah Grubu ile Mesut Yılmaz'ı destekleyen İnter Star, ANAYOL hükümetinin kurulması üzerine birleşme kararı aldı.

İki taraf arasında imzalanan protokolde, hükümetten alınacak teşvik kredilerinin nasıl paylaşılacağı tespit ediliyor. Buna göre; dönüşümlü olarak, ilk yıl Star, sonraki iki yıl Sabah Grubu ve son yıl da yine Star teşvik kredisi alacak...

Diğer alanlardaki dağılım ise şöyle oldu;
Maç Naklen Yayınları; Star
Devlet Bankaları Reklamları; Sabah Grubu
Şantaj Kasetleri; Star
Özelleştirmelerden pay; Eşit olarak bölüşülecek...

YENİ DÜNYA DÜZENİNİN yalayıp yuttuğu onca güzel şeyin arasında karışıp gitti, "gazetecilik onuru" Geriye yalaka kalemler ve boy boy tencerelerle ithal tavaların şok kuponları kaldı.

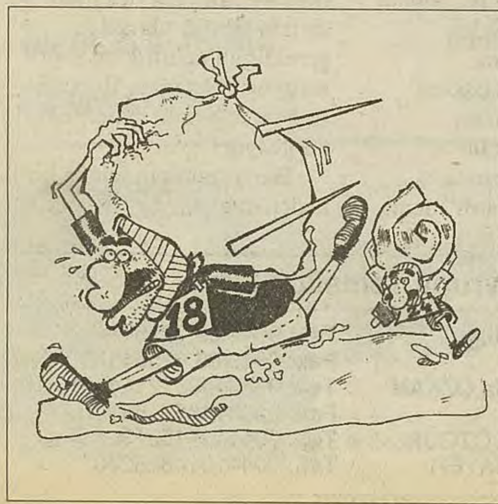

Milliyetçilik ayaklarıyla "hap yap para kap" şeklinde bir geçim yolu temin eden Ercan Saatçi, "biz burdayız gitmeyiz" adlı parçasına tepki gösterenlere; "beni eleştirenler Atatürk'ü sevmeyenlerdir" dedi. Biz de bu girişimci kardeşimize kısaca "hayırlı işler" diyoruz...

PKK renklerine sahip çıkılıyor

Devlet modası

Resmi Newroz programını açıklıyoruz

Devlet, bu yıl Newroz'un çok daha zengin törenlerle kutlanacağını açıkldı.
Program şöyle;
Newroz Ateşi: Bir Kürt köyünün törenlerle yakılması suretiyle gerçekleştirilecek..
Geleneksel Türk Sporları Gösterileri: Köylüler arası göçmece ve çöpten ekmek toplama yarışmaları düzenlenecek..
Newroz Resmi Geçidi: Olağanüstü Hal Valisi, Özel Tim mensupları ve korucuların katılacağı bir geçit oluşturulacak..

İşkence kadrosuzluktan

Adalet Bakanı açıkladı:
İşkence kadrosuzluktan
Nuri Kayış

Adalet eski Bakanı Firuz Çilingiroğlu, savcıların yoğun iş yükü altında bulunduklarından dolayı hazırlık soruşturmalarını mecburen polise devrettiklerini ve bu durumda da işkence iddialarının arttığını "üzülerek ifade etmiş..."

Ah bu kadrosuzluk ah!...

Ne çekiyorsak hep onun yüzünden.. Herkes işini bi başkasına devrediyor.

Savcı polise, meclis askere, ekonomi IMF'ye, dış politika ABD'ye...

Ah bu kadrosuzluk ah!...

MEDYA KIRPINTILARI

OKTAY EKŞİ
HÜRRİYET

"Davaları ne imiş?...

Üniversite harçları yüksekmiş. "Harç ödemeden öğrenim yapacakları bir üniversite" istiyorlarmış..
Nerde o yoğurdun bolluğu?...
Devletten, onun sana sunmaya mecbur olmadığı bir hizmet talep ediyorsan, elbette ona katkıda bulunacaksın.
Sana kimse "üniversiteyi okumaya mecbursun!" diyor mu?"

GÜLAY GÖKTÜRK
YENİ YÜZYIL

Ünivesite işgali

"...Eğer protesto edilen şey harçlar olsaydı; dün gece okulu işgal edenler gençler değil, parayı ödeyecek olan ana-babalar olurdu... Ayaklarında beş milyon liralık spor pabuçlar ve Levi's jean'lerle gençler değil.
"... üniversitedeki solcu gençler 'rüştünü' ispatlamaya çalışıyor.
Arka plandaki kimi terörist örgütler de bu kargaşada güç toplama gayretinde..."

YILDO
İNTER STAR

"ÜNİVERSİTEDEKİ OLAYLARI ÖNLEMEK KOLAY...

ÖĞRENCİLERİN EV ADRESLERİNİ TEK TEK ALACAKSIN... Bİ ŞEY OLDUĞUNDA POLİS ARADIĞINI HEMEN BULMALI... AVRUPA'DA BÖYLE OLUYOR BU... ADRES ŞART... YOKSA ANA BABALAR BİLE ÇOCUKLARININ NERDE OLDUĞUNU BİLMİYOR... AYRICA ÖĞRENCİLERİN ÖNDEN YANDAN FOTOĞRAFLARI DA ÇEKİLMELİ... SUÇLULAR HEMEN TESPİT EDİLİR O ZAMAN"

EMİN ÇÖLAŞAN
HÜRRİYET

"Amaç belli ve çok açık!...

Polisi sindirmek, yıldırmak ve etkinliğini yok etmek... En haklı olduğu durumlarda bile polisin sesi çıkmıyor. Polis derdini anlatamıyor. Ama polisin karşısındaki koro güçlü. Medya onların elinde."

Sabah kalkıyorsunuz. Üzerinizde tatlı bir mahmurluk. Mis gibi çay önünüzde. Kapıcı da bir koşu gazeteleri almış. Ne yaparsınız?

"Okuruz" diyeceksiniz.

Aman okumayın. Okumayın çünkü insan fena oluyor.

4 Mart 1996 günü gazetelerini açanlar şöyle bir haberle karşılaştılar.

"Devlet, PKK bayrağındaki sarı, kırmızı ve yeşil renklerin Türk boylarının ve Osmanlı İmparatorluğu'nun temel rengi olduğunu vurgulamak için atağa kalktı.."

Uyku sersemi gözlerinizi uğuşturuyor ve "kim kalktı, nereye kalktı, kim kime karşı atağa geçti" diye kekeliyorsunuz. Devlet bu, atağa bir kere geçti mi, kötü ediyor. Ve dikkatle okuyorsunuz. Artık ne sabah keyfi kalıyor, ne mahmurluk...

"Başbakanlık tarafından yürütülen projeye göre (Tanrım, Zihni Sinir procesi gibi bir şey diye mırıldanıyorsunuz), artık bu renkler 'öcü' olmaktan çıkarılacak ve kullanımı teşvik edilecek."

Nasıl? Kendinizi nasıl hissediyorsunuz? İyisinizdir inşallah.

Devam edelim:

"Bu konuda binlerce broşür bastırılarak, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine gönderildi. Broşürlerde, bu renklerin PKK tarafından sembol olarak kullanıldığı hazırlatılarak, şu tez ("tez ha, tez giden atın boku seyrek düşer diye düşünüyorsunuz garip bir çağrışımla) işleniyor: 'Yapılan ilk bilimsel araştırmalar neticesinde sarı, kırmızı ve yeşilin Türklerin, Büyük Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde bayraklarında ve sancaklarında kullandığı temel renkler olduğu, günümüzde ise bütün Türk devletlerinde ve Türk topluluklarında aynı renklerin bir kültür geleneği olarak, günlük yaşamda, kıyafetlerde, süslemelerde kullanıldığı görülmüştür.'

Gözleriniz faltaşı gibi, saçlarınız diken diken... Kahvaltıda mızmızlanan oğlunuza bir şamar atıyorsunuz... Durun ama, bitmedi.

"Bu yıl Nevruz etkinlikleri daha zenginleştirilecek."

Eyvah diye telaşlanıyorsunuz. Otomatik tüfek, bazuka, roketatar etkinliğine nelerin katılarak etkinlikleri zenginleştirecekler acaba diyorsunuz, sakın atom bombası filan atmasınlar.

Telaş etmeyin kuzum. Okumaya devam edin:

"Ankara'da 17-24 Mart tarihleri arasında konferanslar, resim sergisi, klasik müzik ve bale gösterileri yapılacak..."

Newroz'da bale yapılacak!

"Bale ha... diyorsunuz tırnaklarınızı yerken. Vay canına demek Nevruz'da bale etkinliği yapacağız... Ya yapamazsak..." İşiniz zor elbette. Ama zorlu etkinlikler bu kadar değil:

"Bu tarihler arasında 'Türk Dünyası Sinemaları Günü' düzenlenecek ve 'Nevruz Sinema Ödülü' verilecek. "Nevruz ödülü nasıl olabilir diye boşuna kafa yoruyorsunuz. Belki, ah evet belki bir çift gerilla kulağı... Neden olmasın? Hem de altın suyuna batırılmış türünden.

Bale, sinema falan derken etkinlikler giderek millileşmektedir "Geleneksel Türk Sporları Gösterileri, Nevruz Resm-i Geçidi (yanlış okumuyorsunuz, evet, geçit hem de resmi), Folklor Gösterileri gibi etkinlikler gerçekleştirilecek..."

Evet kızılca kıyamet koparıyorsunuz, erkekseniz karınızın saçlarını yoluyor, kadınsanız kocanızın başına sofrayı geçiriyorsunuz. Bekarsanız, siz ne yapılacağını bizden daha iyi biliyorsunuz.

Fakat hayır, çileniz sona ermedi. Bu sabahı tımarhanelik olmadan zor atlatacağa benziyorsunuz. Ve son darbeyi yiyorsunuz:

"Ayrıca Milli Piyango NEVRUZ ÖZEL ÇEKİLİŞİ düzenleyecek..."

Biz SÖZ dergisi olarak, herkesin 4 Mart tarihli Hürriyet'i ne edip bulup buluşturmasını, bu haberi kesip, güvenilir bir yerde saklamasını öneriyoruz.

Öykü bu.

Biter mi? Pehlivan tefrikası gibi. İzninizle diğer öyküye geçelim.

İki gün sonra aynı gazetede şöyle bir haber yer alıyor:

"Güneydoğu'da askere güleryüz talimnamesi..."

"Mehmetçiğe 17 emir..."

Okuyalım: "Genelkurmay Başkanlığı Doğu ve Güneydoğu'da terörle mücadele sırasında halka nasıl davranılacağını belirleyen bir talimname hazırladı."

Neden icap etti dersiniz? "Komutanlar dahil, tüm askerlerin 'harfiyen' uyması istenen emirler" gerçekten gerekli mi? Ordumuz "halka nasıl davranılacağını" bilmiyor mu?

Hayret yani...

Örneğin talimnamede "sert ve düzensiz metotlarla arama yapma" emri yer alıyor. Ordumuz Kürtleri ararken "sert ve düzensiz metot"lar mı uyguluyor? Serti anladık da ordumuz "düzensiz" metotları nasıl uyguluyor? Uyguluyor mu? Metotun düzensizi nasıl oluyor?İnanılmaz bir şey bütün bunlar...

"Düğünlere git ve hediye götür..." Hoppala... Ordumuz neden şimdiye kadar düğünlere gitmemiş? Şaşılacak şey. Ya da gitmiş de neden hediye vermemiş? Bu iddialar gerçeğe pek benzemiyor.

"Bölgenin folklor oyunlarına katıl." Laz kökenli Mehmetçiklerle, Sulukuleden Rüstem Mehmetçik açısından uygulanması zor bir emir.

"Kadınları sen arama, bunları kadınlara yaptır." İşte böyle bir emir olmaz. Sanki kadınları Mehmetçik arıyormuş gibi bir izlenim verilmesi son derece yanlış ve memleket çıkarlarına aykırı.

"Korucuları ev arama görevi verme." Neden? İnsanın isyan edeceği geliyor. Neden bizim korucularımız korucu olmayan ve olamayanların evlerini arayamayacakmış? Bugüne kadar aradılar da ne oldu? Kimin, kimsenin şikayeti mi var? Biz korucuların yalnız oralarda değil, gelip buralarda da her bir evi aramasından yanayız.

"Bayramda namaza git, çocuklara para ver..." Bayramdan bayrama namaz kılmaya karşıyız. Beş vakit namaz kılınmalı ve her namaz sonrasında çocuklara para verilmelidir.

"Cenazenin kaldırılmasına mutlaka katıl." Ne cenazesi bu? Eceliyle ölenin mi? Öyleyse bu emir yerindedir. Ordumuzu fazla meşgul etmeyecektir. Çünkü bölgede eceliyle ölene per rastlanmamaktadır.

"Fakir çocuklara toplu sünnet yaptır." Hayır. Kesinlikle karşıyız. Eğer Kürtlerin çocuklarının tümünün çükleri kesilirse ve yarın bunların arasından dağa çıkan olur ve öldürülürse biz "aralarında sünnetsiz Ermeniler vardı" deme imkanından yoksun olmaz mıyız? Yeniden düşünülmeli.

"Artan yemekleri halka hayvan yemi olarak ver." Ordumuz ne yapıyor? Kürtlere hayvan yemi olarak yemek vermek "teröristlere" lojistik destek olmayacak mı? Bakın 6 Mart tarihli Milliyet'te koskocaman bir haber: "Güneydoğu gerçeği: Hindi ve tavuk başı yeniyor, çöpten yiyecek toplanıyor..." Bize kalırsa, artan yemekler özel ocaklarda yakılmalı, kül haline getirilmeli...

"Mal alırken pazarlık etme, fazlasıyla ver..." İşte tehlikeli bir emir daha. Yani ne demek? Silahlı erat üfürsen uçacak Kürt çerçisiyle pazarlık mı yapıyormuş ki ve mazlumun malını yok pahasına elinden mi alıyormuş ki, böyle emirler çıkarılıyor?

Eh yeter... Son emri okuyalım:

"Ölü olarak ele geçen teröristlerin parçalanmış cesetlerini köy meydanında teşhir etme. Bu tür davranışlar belki halkı korkutur, ama devletin imajını zedeler."

Bu son emirle birlikte şaka yeter. Hiçbir resim, şu elden ele dolaşan vahşet resimleri, hiçbir kitap Kürt gerçeğini bu satırlar kadar net bir biçimde açıklayamaz.

Bu tuhaflıklar neden yapılıyor, bilemeyiz.

Ortada bir ateşkes uygulaması var. Tek taraflı. Buna karşılık, "Bayrak talimnamesi", "Güleryüz talimnamesi" almış başını gidiyor.

Yeni hükümetin ateşkese ne yanıt vereceği belli.

Hakan Akpınar'ın Hürriyet'te "Kürtçe eğitime DYP engeli" başlıklı bir haberi yayınlanıyor. Evren Değer Milliyet'te "Güneydoğu'ya ordu düzeni" başlığıyla 4. Ordu'nun bu bölgede kurulduğunu bildiriyor. Ve Sabahattin Yılmaz ile Celal Saydam ta Bitlis'lerden -bir yerlerine kına yakar gibi- şu haberi Hürriyet'e fakslıyor:

"Gabar operasyonu hazırlığı tam gaz..."

Oysa işler Ortadoğu'da hiç de iyi gitmiyor. Ferai Tınç, Irak Petrol Bakanı'nın Habur'dan geçişini yorumlarken, bu bölgenin gündüz Barzani tarafından, gece de PKK tarafından denetlendiğini, Bakan'ın Habur'dan geçmesine Barzani'nin yanı sıra PKK'nin de izin vermiş olması gerektiğini belirttikten sonra soruyor: "O zaman Barzani-Bağdat resminin içine PKK de mi giriyor?"

Barış resminin içinde birlikte neden olunamıyor? Yazık...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD